

גמרא סדורה

מסכת חולין

פרק ח' - "כָּל הַבְּשָׂר"

לימוד פרק זה
מוקדש להשתדלות שלנו שייבחרו שליחים נאמנים להקב"ה

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דואר ליה vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרת רווח.

אדר ב תשע"ט

מסכת חולין פרק ח' - "כָּל הַבֶּשֶׂר"

1. קג, ב - קד, א

רש"י

מתני' כל הבשר אסור לבשל בחלב. דאע"ג דאמר רחמנא גדי הוא הדין לחיה ועוף ומיפלג פליגי בה לקמן (דף קיג.) איכא למייד דאורייתא ואיכא למייד דרבנן: **ואסור להעלות**. דילמא אתי למיכלינהו כי הדדי דקא נגעי ובלעי מהדדי ואע"ג שמותר לאכול בשר אחר גבינה כדאמרינן בגמרא:

הנודר מן הבשר. כל הנודר אין דעתו אלא אחר לשון בני אדם שהוא קורא שם הדבר כך ואשמועינן מתני' דכל מין בשר אדם קורהו בשר חוץ מבשר דגים וחגבים: גמי קס"ד האי איסור דמתניתין מדאורייתא קאמר:

דר"ע. במתניתין היא בהאי פירקא (לקמן דף קיג.):

מותר בבשר דגים. שאין קורהו בשר:

הא עוף אסור. דבנדרים אחר לשון בני אדם אנו צריכין להלך ואשמועינן מתני' דדרך לקרותו בשר:

כל מידי דמימליך עליה שליח. כל דבר שאינו נשמע מן הסתם לא בתוך הכלל ולא מוצא הכלל וצריך השליח לחזור ולפרש ולשאול רוצה אתה בזה:

מינייה הוא. חשוב לענין נדרים מאותו המין כגון הכא שהאומר לשלוחו קנה לנו בשר מן השוק ואינו נשמע לו מן הסתם בשר עוף והוא נמלך בבעל הבית ושואל כלום אני לוקח בשר עוף:

מינייה הוא. מין בשר הוא שהרי אמר לו קנה לי בשר ואם לא היה עוף מין בשר לא היה נמלך אם יקח ממנו דהא לאו בשר הוא:

לא מצאתי אלא דילועין. ואינו לוקחן מיד כשמוצאן אלמא לא קרו ליה אינשי ירק דהא האי ירק סתם קאמר ליה ואי בכלל ירק הוא לא היה צריך לימלך:

אמר להם כן הדבר. ומשם אני מביא ראיה שהוא מין ירק שאילו לא מצא אלא קטנית לא היה משיבו לא מצאתי אלא קטנית אלא לא מצאתי ירק ובדילועין היה אומר לא מצאתי ירק אחר אלא דילועין ולמה היה אומר כן אלא שיש לך ללמוד שהדילועין נקראים ירק ואין הקטנית בכלל ירק:

סבר לה כר"ע. דאע"ג דצריך לאימלוכי ולא שקיל מינייה הוא דאי לאו מינייה הוא לא הוה אמר אשקול מהאי:

ויש מהן מה"ת. בשר בהמה: **ויש מדברי סופרים**. חיה ועוף:

מתניתין

כל הבשר - אסור לבשל בחלב.

חוץ: מבשר דגים,

וחגבים.

ואסור להעלות עם הגבינה על השלחן.

חוץ: מבשר דגים,

וחגבים.

קד, א

הנודר מן הבשר - מותר בבשר דגים,

וחגבים.

גמרא

הא עוף אסור מדאורייתא - כמאן?

דלא כרבי עקיבא - דאי רבי עקיבא, האמר: חיה ועוף אינו מן התורה (חולין קיג.).

אימא סיפא: **"הנודר מן הבשר - מותר בבשר דגים, וחגבים"**,

הא עוף - אסור, אתאן לרבי עקיבא דאמר: כל מילי דמימליך עליה שליח בר מינייה הוא.

דתניא:

"הנודר מן הירק - מותר בדלועין.

ורבי עקיבא אוסר.

אמרו לו לרבי עקיבא: והלא אומר אדם לשלוחו קח לנו ירק,

והוא אומר: לא מצאתי אלא דלועין.

אמר להו: בן הדבר,

כלום אומר: "לא מצאתי אלא קטנית"!

אלא שדלועין - בכלל ירק,

ואין קטנית - בכלל ירק" (נדרים נד.).

רישא - רבנן,

וסיפא - רבי עקיבא!?

אמר רב יוסף:

רבי היא,

ונסיב לה אליבא דתנאי בנדרים:

סבר לה כרבי עקיבא,

בבשר בחלב - סבר לה כרבנן.

רב אשי אמר:

כולה רבי עקיבא היא,

והכי קאמר:

כל הבשר - אסור לבשל בחלב,

מהן - מדברי תורה,

ומהן - מדברי סופרים,

חוץ מבשר דגים וחגבים - שאינם לא מדברי תורה,

ולא מדברי סופרים.

2. קד, א-ב

רש"י

ש"מ. מדאסר עוף בהעלאה משום גזירת אכילה ש"מ איסור אכילה דידיה מדאורייתא ולא כרב אשי:

אכילה גופה גזירה. אטו בשר בהמה:

חלת חו"ל. אינה אסורה לזרים אלא מדרבנן אבל חלת הארץ תרומה קרייה רחמנא ואסורה לזרים מוכל זר לא יאכל קדש (ויקרא כב):

נאכלת. לכהן עם הזר ולא גזרינן דילמא שקיל זר מיניה ואכיל דהא אכילה גופה לא מיתסרא בה אלא משום גזירת אכילת חלת הארץ:

לכל כהן שירצה. אפילו לעם הארץ שאין משמרה בטהרה מה שאין כן בחלת הארץ דכתיב (דה"ב לא) לתת מנת לכהנים למחזיקים בתורת ה' מחזיקים יש להם מנת ולא שאין מחזיקין אלמא בדרבנן לא גזרינן העלאה אטו אכילה:

בשלמא אי אשמועינן תלת חו"ל בארץ. שהביאה לארץ ואשמועינן דאע"ג דיש כאן חלה דאורייתא ואיכא למיגזר הא אטו הא דאי מסקת חלת חוצה לארץ (לארץ) אתי לאסוקי חלת הארץ ומיכלה הזר הוה איכא למשמע מינה מתניתין נמי אי לא דאכילת עוף דאורייתא לא הוה גזר העלאתו אטו אכילתו ולא אטו דבהמה אלא בחוצה לארץ טעמא משום דליכא למיגזר אטו שום איסור דאורייתא הוא:

אבל הכא. אע"ג דלא איבעי לן למגזר העלאתו אטו אכילתו איכא למיגזר העלאתו אטו העלאת ואכילת בשר בהמה דכי מסיק להו היינו אכילה דאתי למיכלינהו בהדדי:

מתקיף לה רב ששת. אפילו את"ל בשר עוף בחלב דאורייתא עדיין משכחת לה גזירה לגזירה דהא העלאה דרבנן משום אכילה ואכילה גופה דרבנן דהא סוף סוף צונן וצונן הוא ואפי' אכיל להו כי הדדי ליכא איסור דאורייתא דדרך בישול אסרה תורה:

גזירה שמא יעלה. בשר בהמה עם הגבינה בתוך אילפס רותח דה"ל בישול:

"ואסור להעלות עם הגבינה על השלחן, חוץ: מבשר דגים, וחקבים".

אמר רב יוסף:

שמע מינה: בשר עוף בחלב - דאורייתא.

דאי סלקא דעתך: דרבנן,

אכילה גופה - גזירה,

ואנן נגזר העלאה אטו אכילה!?

ומנא תימרא: "דלא גזרינן גזירה לגזירה"?

דתנן:

"חלת חוצה לארץ - נאכלת עם הזר על השלחן,

וניתנת לכל בהו שידרה" (חלה ד, ח)!

קד, ב

אמר ליה אביי:

בשלמא אי אשמועינן: **"חלת חוצה לארץ" בארץ -**

דאיכא למיגזר משום חלת הארץ דאורייתא, ולא גזרינן, איכא למשמע מינה.

אלא חוץ לארץ - משום דליכא למיגזר הוא,

אבל הכא - אי שרית ליה לאסוקי עוף וגבינה,

אתי לאסוקי בשר וגבינה ומיכל בשר בחלב דאורייתא!

מתקיף לה רב ששת:

סוף סוף צונן וצונן הוא!

אמר אביי:

גזירה שמא יעלה באילפס רותח.

סוף סוף כלי שני הוא,

וכלי שני אינו מבשל!

אלא גזירה שמא יעלה באילפס ראשון.

3. קד, ב

רש"י

מתני'

ואינו נאכל. עם הגבינה :
 א"ר יוסי דבר זה כו'. בגמ' פריך
 היינו תנא קמא :
 בשולחן שאוכל עליו. דאידי
 דממששי ביה ידא אתני
 לאתנוחי זה ע"ג זה :

גמ'

רבי יוסי אומר ו' דברים כו'. יש
 אחרות הרבה אבל באלו ששה
 לא היו מודים לו חביריו שיהיו
 ב"ש מקילין ובית הלל מחמירין :
 כל האומר דבר בשם אומר.
 והתנא שכח ולא הזכיר שמו
 בתחילה וחזר והזכיר שמו :

מתניתין

העוף עולה עם הגבינה על השולחן,

ואינו נאכל,

דברי בית שמאי.

ובית הלל אומרים:

לא עולה,

ולא נאכל.

אמר רבי יוסי:

זו מקולי בית שמאי,

ומחומרי בית הלל.

באיזה שולחן אמרו?

בשולחן שאוכל עליו,

אבל בשולחן שסודר עליו את התבשיל - נותן זה בצד זה,

ואינו חושש.

גמרא

רבי יוסי היינו תנא קמא!

וכי תימא: אכילה גופה איכא בינייהו,

דקאמר תנא קמא: בהעלאה - קא מיפלגי,

באכילה - לא פליגי,

ואמר ליה רבי יוסי: אכילה גופה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל -

והתניא:

"רבי יוסי אומר:

ששה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל, וזו אחת מהן:

עוף עולה עם הגבינה על השולחן, ואינו נאכל,

דברי בית שמאי.

ובית הלל אומרים:

לא עולה,

ולא נאכל" (עדויות ה, ב)!

אלא, הא קמשמע לן:

מאן תנא קמא? רבי יוסי.

כל האומר דבר בשם אומר: מביא גאולה לעולם,

שנאמר: "ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי"³⁸³ (אסתר ב, כב).

4. קד, ב - קה, א

כ"ט

באפיקורן. דרך הפקר שאינו נזהר בהן וכדמפרש: **הוא תני.** כך קבלה סדורה מרבו: **והוא אמר לה.** והוא פירשה מסברא שלו דמאי אפיקורן: **בלא קינוח הפה.** שאם אכל זה ובקש לאכול זה אין צריך ליטול ידיו ולקנח אבל בבשר בהמה בעי קינוח כדלקמן שלא יהא נדבק כלום מן הראשון בחניכיו: **הא קא חזינן.** ידים ריקניות שאין דבוק בהם כלום: **אילימא בית שמאי אומרים מקנח.** פיו: **ולא מדיח.** במים שהקינוח יפה מן ההדחה ולא הוזכרה כאן הדחה: **ובית הלל אומרים מדיח ולא בעי קינוח.** דלא סגי ליה בקינוח אלא מדיח במים והוא עיקר ואין צריך קינוח: **אין קינוח פה.** להכשיר לאכול בשר אחר גבינה: **אלא.** אם כן קנחו בפת דקינוח הפת שאוכל הפת בינתים היא יפה: **נימא בית שמאי היא.** דאי בית הלל הדחה בעי ולא הוזכר קינוח: **אף מדיח.** תרווייהו בעינן וקאמר רבי זירא דקינוח בין למר ובין למר בפת הוא: **וליתנייה.** במסכת עדיות (פ"ד ופ"ה) שכל קולי ב"ש וחומרי בייה נשנו שם: **והוא הדין.** דתרווייהו בעינן:

תנא:

אגרא חמוה דרבי אבא:
עוף וגבינה - נאכלין באפיקורן.

הוא תני לה והוא אמר לה:
"בלא נטילת ידים,
ובלא קינוח הפה".

רב יצחק בריה דרב משךשיא איקלע לבי רב אשי:
אייתו ליה גבינה - אכל,
אייתו ליה בשרא - אכל,
ולא משא ידיה.

אמרי ליה:

והא תאני: **"אגרא חמוה דרבי אבא:**
עוף וגבינה - נאכלין באפיקורן."
"עוף וגבינה" - אין,
בשר וגבינה - לא!

אמר להו:

הני מילי בליליא,
אבל ביממא - הא חזינא:
תנא:

"בית שמאי אומרים: מקנח.
ובית הלל אומרים: מדיח" -
מאי "מקנח"?
ומאי "מדיח"?

קהא

אילימא: בית שמאי אומרים: מקנח, ולא בעי מדיח,
ובית הלל אומרים: מדיח, ולא בעי מקנח -
אלא הא דאמר רבי זירא: אין קינוח פה אלא בפת - כמאן כבית שמאי!?

אלא: בית שמאי אומרים: מקנח, ולא בעי מדיח,
ובית הלל אומרים: אף מדיח.

הוי ליה מקולי בית שמאי, ומחומרי בית הלל,
ולתנייה גבי קולי בית שמאי, וחומרי בית הלל!

אלא: בית שמאי אומרים: מקנח, והוא הדין למדיח,
ובית הלל אומרים: מדיח, והוא הדין למקנח.

מר אמר: תדא,

ומר אמר: תדא,
ולא פליגי.

5. קה, א

רש"י

בדשערי לא. מפני שמתפרר בתוך הפה ואינו נקשר יחד כשלועסו לפיכך אינו מקנח: **שטר.** נעשה רך ונדבק בחיך ודוגמתו בהשוכר (ב"מ דף פה:). אשטר מישטר תחבושת על העין: **אקושא.** קשה יותר מדאי וגם הוא מתפרר בתוך הפה כשל שעורים: **קמחא תמרי וירקא.** רכין הן:

גופא:

"אמר רבי זירא: אין קינוח הפה אלא בפת".

והני מילי בדחיטי,
אבל בדשערי - לא.

ודחיטי נמי לא אמרן, אלא: בקריא,
אבל בחמימא - משטר שטרי.

והני מילי: ברכיכא,
אבל באקושא - לא.

והלכתא: בכל מילי - הוי קינוח,
לבר - מקמחא,
תמרי,
וירקא.

6. קה, א

רש"י

בין בשר לגבינה. משמע שאכל בשר ורוצה לאכול גבינה: אסור לאכול גבינה. משום דבשר מוציא שומן והוא נדבק בפה ומאריך בטעמו: בשר שבין השיניים. מי חשיב בשר שלא לאכול גבינה עמו עד שיטלנו: הבשר עודנו. אלמא מיקרי בשר: אנא להא מילתא חלא בר חמרא. לדבר זה אני גרוע מאבי כחומץ בן יין: למחר כי השתא. מעת לעת: סייר. הולך ורואה קרקעותיו מה הן צריכות: משכח איסתירא. מוצא סלע מפני שמתקנס בכל הצריך: פתכא דאופי. משוי עצים שהיה גונבו: קדמוך. שאמרו שיהא אדם רואה נכסיו בכל יום ויראה מה יעשה: צנורא דבדקא. המים יוצאין חוץ לגדותיהן ובאין לשטוף פירותיו דרך פחת שבשפת האמה: רמא קלא. הרים קול וצוח:

בעא מיניה רב אסי מרבי יוחנן: כמה יששה בין בשר לגבינה?

אמר ליה: ולא כלום.

איני?! והא אמר רב חסדא: אכל בשר - אסור לאכול גבינה. גבינה - מותר לאכול בשר.

אלא כמה יששה בין גבינה לבשר?

אמר ליה: ולא כלום.

גופא:

"אמר רב חסדא: אכל בשר - אסור לאכול גבינה, גבינה - מותר לאכול בשר".

אמר ליה רב אהא בר יוסף לרב חסדא: בשר שבין השיניים - מהו?

קרי עליה: "הבשר עודנו בין שיניהם"³⁸⁴ (במדבר יא, לג).

אמר מר עוקבא:

אנא להא מלתא: חלא בר חמרא, לגבי אבא. דאילו אבא כי הוה אכיל בשרא האידנא לא הוה אכל גבינה עד למחר עד השתא, ואילו אנא בהא סעודתא הוא דלא אכילנא, לסעודתא אחריתא אכילנא.

אמר שמואל:

אנא להא מלתא: חלא בר חמרא לגבי אבא, דאילו אבא הוה סייר נכסיה - תרי זמני ביזמא, ואנא לא סיירנא אלא חדא זימנא.

שמואל לטעמיה,

דאמר שמואל: מאן דסייר נכסיה כל יומא - משכח אסתירא.

אביי הוה סייר נכסיה כל יומא ויומא,

יומא חד פגע בארסיה דדרי פתכא דאופי,

אמר ליה: הני להיכא?

אמר ליה: לבי מר,

אמר ליה: כבר קדמוך רבנן.

רב אסי הוה סייר נכסיה כל יומא,

אמר: היכא נינהו כל הני אסתירי דמר שמואל?

יומא חד חזא צינורא דבדקא בארעיה, שקליה לגלימיה כרכיה אותביה בגוה,

רמא קלא - אתו אינשי סכרוה,

אשפחתניהו לכולהו איסתירי דמר שמואל.

7. קה, א-ב

רס"י

חובה. עדיפא ממצוה ולקמיה מפרש מאי חובותיהו: **מצוה.** לשמוע דברי חכמים: **אמצעיים.** שנוטלין בין תבשיל לתבשיל בעלמא: **מצוה לגבי רשות חובה קרי לה.** משום דתני אמצעיים בהדייהו קרי לראשוני חובה דאע"פ שאינן אלא מצוה חשיבות הן אצל הרשות לקרותם חובה: **בין בכלי.** מתחתיהם לקבלם: **קינסא.** אם נותן שפאי עצים וקסמין תחתיהן למאן דאמר כלי הכא לאו כלי הוא ולמ"ד אין נוטלין על גבי קרקע שפיר דמי ולקמן מפרש משום דרוח רעה שורה עליהן כשהן על גבי קרקע: **מפעפעי.** אשטניט מרככין את הידים ומבליעין בהן את זוהם התבשיל: **סולדת.** נכוית אם היד סולדת בהן בטלו ונשתנו מתורת מים: **איכא דמתני לה אסיפא.** לא שנו דאחרונים בחמין לא: **מכלל כו'.** דבהנך דאסר לאחרונים שרי לראשונים:

אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיין: מים ראשונים - מצוה, ואחרונים - חובה.

מיתבי:

"מים ראשונים ואחרונים - חובה, אמצעיים - רשות!"

מצוה לגבי רשות, חובה קרי לה.

גופא:

"מים ראשונים ואחרונים - חובה, אמצעיים - רשות. ראשונים - נוטלין בין בבלי, בין על גבי קרקע. אחרונים - אין נוטלין אלא בבלי. ואמרי לה: אין נוטלין על גבי קרקע.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו: קינסא.

מים ראשונים - נוטלין: בין בחמין, בין בצונן.

אחרונים - אין נוטלין אלא בצונן.

מפני שחמין מפעפעי את הידים ואין מעבירין את הזוהמא."

"מים ראשונים - נוטלין בין בחמין, בין בצונן."

אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי ינאי: לא שנו אלא: שאין היד סולדת בהן, אבל היד סולדת בהן - אין נוטלין בהן.

קה,ב

ואיכא דמתני לה אסיפא: "אחרונים - אין נוטלין אלא בצונן" - אבל בחמין - לא.

אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי ינאי: לא שנו אלא: שהיד סולדת בהן, אבל אין היד סולדת בהן - נוטלין.

מכלל דראשונים, אף על פי שהיד סולדת בהן - מותר.

"אמצעיים - רשות."

אמר רב נחמן:

לא שנו אלא: בין תבשיל לתבשיל, אבל בין תבשיל לגבינה - חובה.

8. קה, ב

רש"י

שמלח סדומית יש. ואמרו חכמים על כל אכילתך אכול מלח וכיון דנגע במלח כי הדר יהיב ידו אעינים מסמא להו ולפיכך צריך לנטלן :
ומשתכחא כי קורטא בכורא.
 אינה מצויה אלא קורט בכור :
כל מילחא. מדד מלח כמו (שמות טז) וימודו בעומר וכלו בעומרא :
מאי. צריך ליטול אחריו או לא :

אמר רב יהודה בריה דרבי חייא:
 מפני מה אמרו: "מים אחרונים - חובה?"
 שמלח סדומית יש, שמסמא את העינים.

אמר אביי:
 ומשתכח כי קורטא בכורא.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:
 כל מלחא - מאי?

אמר ליה:
 לא מבקיא.

9. קה, ב - קו, א

רפ"י

משום זוהמא. שריחן מסריח ונראות מאוסות:
למישתי. כשאדם שותה אין לוקחין כלום מלפניו:
דבר קלקלה. שמא יכעוס השותה שחפץ באותו דבר הניטל וכי יכעוס יסתכן ויחנק:
רוח צרדא. אשטורדישיין:
חוץ לארבע אמות. שמוציאו חוץ לארבע אמות של שולחן:
דכנשי נשוראה. שמכבדין פירורי אוכלין מן הבית:
מנקירותא. לנקר הבית נקיון:
מהדר אבתריה שרא דעניותא. שר הממונה על העניות היה רודף ללכודו ולהביאו לידי עניות:
איבלי. על עשבים שבאפר:
נפל לידיא. שלא יוכל ללקט הפירורין מבין העשבים ויהו למדרס רגלים ואלכדנו בכך:
שמעיה. ההוא גברא לההוא שרא:
דקאמר ווי דאפקיה מביתיה. הוציאני זה ממקום מנוחתי:
אופיא. אשקומ"א:
לכרסם. רירין הבאין מן החוטם:
מדחיה. בידו לצדדין:
לישקעיה שקועי. בתוך המשקה עד שיכלה מאליו:
לכרסם דחמרא. שבא לו מחמת אופיא דחמרא:
שכרא. רפואתו לשתות שכר:
לכרסם דשכרא. שבא מחמת אופיא דשכרא לישתי מיא:
בתר עניא. זה שלא היה לו אלא מים לשתות:
מכישא דאסר גינאה. שאין מוציאין שום או כרישין מאגודה שאוגדין מוכרי ירק לאוכלו:
כרעבתנותא. שאין יכול להמתין עד שיתירנו:
לכשפים. הרואה אותו יכול לעשות לו כשפים והנשמר ממנו אין כשפים נוחין לחול עליו:

אָמַר אַבְי:

מְרִישׁ הוּהוּ אַמִּינָא: הַאי דְּלֵא מְשׁוּ מִיָּא בְּתַרְאֵי עַל אַרְעָא - מְשׁוּם: זוהמא, אָמַר לִי מַר: מְשׁוּם דְּשַׂרְיָא רוּחַ רַעָה עַלְיֵהוּ.

וְאָמַר אַבְי:

מְרִישׁ הוּהוּ אַמִּינָא: הַאי דְּלֵא שְׁקִיל מִיַּדִּי מִפְתוּרָא כִּי נְקִיט אִינִישׁ פְּסָא לְמִשְׁתֵּי, שְׁמָא יֵאָרַע דְּבַר קְלַקְלָה בְּסַעוּדָה. אָמַר לִי מַר: מְשׁוּם דְּקָשִׁי לְרוּחַ צַרְדָּא. וְלֵא אַמְרוּן אֱלָא דְשַׁקִּיל וְלֵא מְהַדְרַ, אָבַל מְשַׁקֵּל וְאֶהְדוּרֵי - לִית לָן בְּהַ. וְלֵא אַמְרוּן אֱלָא: חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, אָבַל תוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לִית לָן בְּהַ. וְלֵא אַמְרוּן אֱלָא: מִיַּדִּי דְצַרְיָה לְסַעוּדָתָא, אָבַל מִיַּדִּי דְלֵא צַרְיָה לְסַעוּדָתָא - לִית לָן בְּהַ.

מַר בַּר רַב אֲשֵׁי קְפִיד אָפִילוּ אַאֲסִיתָא וּבּוּכְנָא דְתַבְלֵי, מִיַּדִּי דְצַרְיָכִי לְסַעוּדָתָא.

וְאָמַר אַבְי:

מְרִישׁ הוּהוּ אַמִּינָא: הַאי דְּכַנְשֵׁי נְשׁוּרָאָה - מְשׁוּם: מְנַקְרוּתָא, אָמַר לִי מַר: מְשׁוּם דְּקָשִׁי לְעַנְיוּתָא.

ההוא גברא דהוה מהדר עליה שרא דעניותא, ולא הוה יכול ליה דקא זהיר אנשורא טובא. יומא חד כרד ריפתא³⁸⁵ איבלי, אמר: השתא ודאי נפל בידאי, בתר דאכיל אייתי מרא עקרינהו ליבלי שדינהו לנהרא, שמעיה דקאמר: ווי דאפקיה ההוא גברא מביתיה.

וְאָמַר אַבְי:

מְרִישׁ הוּהוּ אַמִּינָא: הַאי דְּלֵא שְׁתֵּי אּוּפְיָא - מְשׁוּם: מְאִיסוּתָא, אָמַר לִי מַר: מְשׁוּם דְּקָשִׁי לְכַרְסָם.

מִישְׁתֵּיָה - קָשָׁה לְכַרְסָם.
 מִינְפָח בֵּיה - קָשִׁיא לְרִישָׁא.
 מִדְחִיָּיה - קָשִׁיא לְעַנְיוּתָא.

מאי תקנתיה?

לְשַׁקְעִיה שְׁקוּעֵי.

לְכַרְסָם דְּחַמְרָא - שִׁיכְרָא.
 דְּשִׁיכְרָא - מִיָּא.
 דְּמִיָּא - לִית לִיה תְּקַנְתָּא.
 וְהֵינּוּ דְאִמְרֵי אִינְשֵׁי: בְּתַר עַנְיָא אֲזַלָּא עַנְיוּתָא.

וְאָמַר אַבְי:

מְרִישׁ הוּהוּ אַמִּינָא: הַאי דְּלֵא אַכְלֵי יַרְקָא מְכִישָׁא דְאָסַר גִּינָאָה - מְשׁוּם: דְּמִיחְזֵי כְרַעְבְתָנוּתָא. אָמַר לִי מַר: מְשׁוּם דְּקָשִׁי לְכַשְׁפִּים.

³⁸⁵ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: ליפתא

רָשׁ"י

מטרוניתא. נכרית: **אותבן**
בהדיכונ. הושיבוני עמכם
 בספינה:
אמרה מילתא. לחש של
 מכשפות:
אסרתה לארבא. שלא זזה
 ממקומה:
אמרי אינהו מילתא. אף הן היו
 בקיאיין בדבר ועושין להציל
 עצמם מיד המכשול ואיכא
 דאמרי שאמרו שם ולא מוכחא
 מילתא:
מאי איעבד לכו. שאין מכשפות
 שולטת בכך שאתם נשמרין מכל
 דבר הקשה להן:
דלא מקנח לכו בחספא. אין
 אתם מקנחין עצמכם בחרס
 בבית הכסא ואין אתם הורגין
 כינה במלבושכם:
מרזיבא. צינור המקלח מים מן
 הגג:
שופכין. שמא ירדו עליו מים
 מאוסין המקלחים מתשמיש
 המשתמשין על הגג ושופכין מי
 תשמיש והן באין לצינור:
שקולאי. נושאי משאות בשכר:
פקעה. ששברה המזיק:
שמתיה. למזיק:
דאותביה באונאי. הושיבוה
 באזני שהייתי ישן שם:
דצייר וחתים. כלומר באחד מכל
 אלו אין לנו רשות:
דשדו מיא. השותה בכד שופך
 תחלה מן המים לארץ:
משום ציבתא. קסמין וקשין
 שעל פני המים:
מים רעים. פעמים ששתה מהן
 שד וזו תקנתן:
דהוה בי רב פפא. שהיה
 משמשו:
עד דחלפי מים הרעים. ששתו
 המזיקין מהן:

רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו קאזלי בארבא,
 אמרה להו ההיא מטרוניתא: **אותבן** בהדיכו,
 לא אותבוה.
אמרה מילתא, אסרתה לארבא.
אמרו אינהו מילתא, שריוה.
אמרה להו: **מאי איעביד** לכו: **דלא** מקנח לכו בחספא,
ולא קטיל לכו כינה אמניכו,
ולא אכיל לכו ירקא מפישא דאסר גינאה.

ואמר אביי:

מריש הוה אמיןא: האי דלא אכלי ירקא דנפל מתכא³⁸⁶ - משום: מאיסותא.
אמר לי מר: משום דקשה לריח הפה.

ואמר אביי:

מריש הוה אמיןא: האי דלא יתבי תותי מרזיבא - משום: שופכים.
אמר לי מר: משום דשכיחי מזיקין.

הנהו שקולאי דהוו דרו חביתא דחמרא בעו לאיתפוחי,
 אותבוה תותי מרזיבא, פקעה.

אתו לקמיה דמר בר רב אשי אפיק שפורי שמתיה, אתא לקמיה,
אמר ליה: אמאי תעביד הכי?

אמר ליה: היכי אעביד? כי אותביה באונאי.

אמר ליה: את דבוקתא דשכיחי רבים מאי בעית? את הוא דשנית, זיל שלים.

אמר ליה השתא נמי ליקבע לי מר זימנא, ואפרע.

קבע ליה זימנא, כי מטא זימנא איעכב,

כי אתא אמר ליה: אמאי לא אתית בזמנד?

אמר ליה: כל מילי: דצייר,

וחתים,

וכייל,

ומני - לית לן רשותא למשקל מיניה,

עד דמשכחינן מידי דהפקרא.

ואמר אביי:

מריש הוה אמיןא: האי דשדי מיא מפומא דחצבא - משום: ציבתא.
אמר לי מר: משום דאיכא מים הרעים.

ההוא בר שדיא דהוה בי רב פפא,

אזל לאתווי מיא מנהרא איעכב.

כי אתא אמרו ליה: אמאי איעכבת?

אמר להו: עד דחלפי מים הרעים,

אדהכי חזנהו דקא שדו מיא מפומא דחצבא,

אמר אי הוה ידענא דרגיליתו למיעבד הכי - לא איעכבי.

קו,א

10. קו, א

רש"י

האכילו בשר חזיר. שהיה חנוני ישראל מוכר בשר שחוטח לישראל ומבשל ומאכילם וכשהעובד כוכבים בא בחנותו מאכילו נבלות ובא יהודי אחד לאכול ולא נטל ידיו וכסבור זה שעובד כוכבים הוא והאכילו בשר חזיר:

הוציאו אשה מבעלה והרגו את הנפש. בפרק בתרא דיומא בעובדא דכידור איכא למי"ד קטלה ואיכא למי"ד לא קטלה אלא אפקה:

וסימניך. שלא תטעה מי מהם אמר הוציאו ומי מהם אמר הרגו:

אתא רב דימי אמר אפקה אתא רבין אמר קטלה. הראשון הוציאה והשני הרגה אחוז הסימן כאילו שניהם נעשו בה גירושין והריגה ושוב לא תטעה דודאי אין להחליף ולומר הראשון הרגה והשני הוציאה והם היו יודעין דרב דימי אתא מארץ ישראל מקמי רבין:

חדא מהני כו' לחומרא. ראשונים בשר חזיר כרב דימי אחרונים הרגו כרבין. בשר חזיר חמור מנבלה דאית ביה תרי איסורי:

כי אתא רב דימי אמר:
מיים: הראשונים - האכילו בשר חזיר.
אחרונים - הוציאו את האשה מבעלה.

כי אתא רבין אמר:
ראשונים - האכילו בשר נבלה.
אחרונים - הרגו את הנפש.

אמר רב נחמן בר יצחק:
וסימניך: אתא רב דימי - אפקה,
אתא רבין - קטלה.

**רבי אבא מתני חדא מהני,
וחדא מהני לחומרא.**

11. קו, א

רש"י

אין נוטלין מהם. מים הראשונים ופליג אדלעיל וחזקיה תנא הוא: רבן גמליאל ברבי. בנו של רבי ואוכל טהרות היה: חמי טבריא חזקיה אמר אין נוטלין מהם לידים אבל מטבילין בהן הידים. אי איכא מי סאה: כל גופו טובל בהן. אם נטמא ראיות הן לטבילת כל גופו: אבל לא פניו ידיו ורגליו. אם טבל בהם פניו ידיו ורגליו אין טבילה עולה לידים ולאכילה: השתא כל גופו כו'. הלא אף טבילה עולה לידים יותר מן הנטילה כדאמרין בחגיגה (דף יח:). נוטלין לידים לחולין ולמעשר ולקדש מטבילין אלמא טבילת ידים עדיפא ולכל גופו חזו לטבילה לידיו לא כל שכן: במקומן. בחיבורן אם בא להטביל ידיו בהן: דכ"ע שפיר דמי. דשם טבילה עליהם ככל מעיינות ומקוואות: משקל מיניהו במנא. לשפך על ידיו הנטילה: דכ"ע אסור. דכי תקון רבנן נטילה לאו בחמין תקון והני גריעי מחמי האור שלא היתה להן שעת הכושר: דאפסקיניהו בבת בירתא. חריץ קצר והמים פונים שם ואין שם שיעור מקוה אבל מחוברין למקוה דגזירה בעלמא הוא אטו מנא: שנפסלו משתיית בהמה. כגון סרוחין או חמי טבריא: בקרקע כשרין. להטביל ידיו דהא מקוה ניהו אבל נטילה לא תקנו רבנן אלא בראוין לשתיית בהמה: אבל לא פניו ידיו ורגליו. אפילו דרך טבילה פניו ורגליו משום ידיו נקט להו ואורחא בעלמא נקט:

איתמר:

חמי האור:

חזקיה אמר:

אין נוטלים מהן לידים.

ורבי יוחנן אמר:

נוטלין מהם לידים.

אמר רבי יוחנן:

שאלת את רבן גמליאל בנו של רבי ואוכל טהרות, ואמר לי: כל גדולי גליל עושין כן.

חמי טבריא:

חזקיה אמר: אין נוטלין מהם לידים,

אבל מטבילין בהן הידים.

ורבי יוחנן אמר: כל גופו - טובל בהן,

אבל - לא פניו ידיו ורגליו.

השתא "כל גופו טובל בהם" - "פניו ידיו ורגליו" לא כל שכן?!

אמר רב פפא:

במקומן - דכולי עלמא לא פליגי דשרי,

משקל מיניהו במנא - דכולי עלמא לא פליגי דאסיר,

כי פליגי: דפסקיניהו בבת בירתא:

מר סבר: גזרינן בת בירתא אטו מנא.

ומר סבר: לא גזרינן.

כתנאי:

"מים שנפסלו משתיית בהמה:

בבליים - פסולים,

בקרקע - כשרין.

רבי שמעון בן אלעזר אומר:

אף בקרקע - טובל בהן כל גופו,

אבל לא - פניו ידיו ורגליו."

השתא "כל גופו טובל בהן" - "ידיו ורגליו" לא כל שכן?!

אלא לאו דפסקיניהו בבת בירתא,

ובקרא פליגי:

דמר סבר: גזרינן בת בירתא אטו מנא,

ומר סבר: לא גזרינן.

12. קו, א

רש"י

נט"י לחולין מפני סרך תרומה. הוצרכה שהידים שניות ופוסלות את התרומה אבל חולין לא מהני בהו שני ומפני סרך תרומה שירגילו אוכלי תרומה ליטול ידיהם הנוהגת בחולין:

מצוה לשמוע דברי חכמים. שתקנוה:

רבא אמר. דאורייתא היא מצוה כרבי אלעזר בן ערך:

מכאן סמכו. כדמפרש ואזיל:

הא שטף. במים את ידיו טהור מנגיעתו בזב בתמיה:

אלא ה"ק. הנוגע בזב ומי שאינו שוטף את ידיו שניהם טמאין ואסמכתא בעלמא היא:

אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן: נטילת ידים לחולין - מפני סרך תרומה.

ועוד משום מצוה.

מאי "מצוה"?

אמר אביי:

מצוה לשמוע דברי חכמים.

רבא אמר:

מצוה לשמוע דברי רבי אלעזר בן ערך,

דכתיב: "וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים"³⁸⁷ (ויקרא טו, יא).

אמר רבי אלעזר בן ערך: מכאן סמכו חכמים לנטילת ידים מן התורה.

אמר ליה רבא לרב נחמן:

מאי משמע?

דכתיב: "וידיו לא שטף במים" (ויקרא טו, יא),

הא שטף - טהור.

הא טבילה בעי!

אלא, הכי קאמר: ואחר שלא שטף - טמא.

³⁸⁷ וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים וכנס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב

13. קו, א

רש"י

ופליגא דרב נחמן דאמר גסות הוא. ואסור לנהוג עצמו בגסות הרוח ולאור רשות היא: ולא יהבו לי מידי. שלא חשו לצרפני עמהם לזימון דקסברי אין מזמנין על הפירות לומר נברך: וש"מ. מדברכו כל חד וחד לחודיה לאחריהם ולא יצא האחד בברכת חברו שמע מינה בשנים מצוה ליחלק הואיל ואין כאן שלשה:

אמר רבי אלעזר אמר רבי אשיאי: לא אמרו נטילת ידים לפירות, אלא משום נקיות.

סבור מינה: חובה הוא דליכא, הא מצוה - איכא.

אמר להו רבא: לא חובה, ולא מצוה, אלא רשות.

ופליגא דרב נחמן, דאמר רב נחמן: הנוטל ידיו לפירות - אינו אלא מגסי הרוח.

אמר רבה בר בר חנה: הוה קאימנא קמיה דרבי אמי ורבי אסי, אייתו לקמיהו כלפלה דפירי, ואכלו, ולא משו ידיהו, ולא יהבו לי מידי, וברוך חד חד לחודיה. שמע מינה תלת: שמע מינה: אין נטילת ידים לפירות. ושמע מינה: אין מזמנין על הפירות. ושמע מינה: שנים שאכלו מצוה ליחלק.

תניא נמי הכי: "שנים שאכלו - מצוה ליחלק. במה דברים אמורים: שהיו שניהם סופרים, אבל אחד סופר ואחד בור - סופר מברך, ובור יוצא".

14. קו, א-ב

רש"י

עד הפרק. השני שבאמצע
 אצבעות דכיון דמשום סרד
 תרומה בעלמא הוא דיו אם נטל
 במה שנוגע במאכל דהיינו ראשי
 אצבעות:
 לתרומה עד הפרק. פרק השלישי
 והוא בגב היד:
 קידוש ידים ורגלים. מן הכיור:
 עד הפרק. העליון מקום חבור
 היד והזרוע:
 עד כאן לחולין. מראה היה בידו
 כמו שפירשתי:
 ושמאל אמר. פרק החולין
 והתרומה שוין ולחומרא בפרק
 השלישי והוא שבגב היד:
 משום דכהן הוא. ורגיל בתרומה
 לפיכך החמיר על עצמו להרגיל
 אף בחולין כן כדי שיהא רגיל
 בה:

תנו רבנן:

"נטילת ידים:

לחולין - עד הפרק.

לתרומה - עד הפרק.

קידוש ידים ורגלים במקדש - עד הפרק.

קוב

וכל דבר שחוצץ בטבילה בגוף - חוצץ בנטילת ידים לחולין,
 ובקידוש ידים ורגלים במקדש."

אמר רב:

עד כאן לחולין,

עד כאן לתרומה.

ושמואל אמר:

עד כאן - בין לחולין בין לתרומה, לחומרא.

ורב ששת אמר:

עד כאן בין לחולין בין לתרומה, לקולא.

אמר בר הדיא הוה קאימנא קמיה דרבי אמי,

ואמר: עד כאן בין לחולין בין לתרומה, לחומרא.

ולא תימא: רבי אמי משום דכהן הוא - דהא רבי מיישא בר בריה דרבי יהושע בן לוי הוא ליואי,

ואמר: עד כאן בין לחולין בין לתרומה, לחומרא.

15. קו, ב - קז, א

רש"י

ומתנה. לאכילה ובלבד שיזהר
מלטנפם ומלטמאם:
פקתא דערבות. בקעה של אותה
מדינה ואין מים מצויין להם:
ופליגא דרב. דשרי אפי' בלא
דחק:

אמר רב:

נוטל אדם את שתי ידיו שחרית,
ומתנה עליהן כל היום כולו.

קז, א

אמר להו רבי אבינא לבני ^פקתא דערבות,
כגון אתון דלא שכיחי לכו מיא, משו ידיכו מצפרא ואתנו עליהו לכולא יומא.

איכא דאמרי: בשעת הדחק - אין,
שלא בשעת הדחק - לא.

ופליגא דרב.

ואיכא דאמרי:

אפילו שלא בשעת הדחק, נמי.
והיינו דרב.

16. קז, א

רפ"י

האי אריתא דדלאי. צינור ששופכין לו מים מן היאור בדלי והוא מוליך מים לשדות: **אין נוטלין ממנו לידיים.** לתת ידיו לתוכו ויקלחו המים לתוכן דלאו מכח גברא אתו שכבר עבר כח השופך והן מקלחין מאליהם ואין כאן לא נטילה ולא טבילה נטילה דלאו מכח גברא קאתו טבילי נמי בצינור ליתא שאין כאן שיעור מקוה: **ואי מיקרב גבי דולא.** כשהדולה שופך וזה נותן ידיו סמוך למקום השפיכה והמים מקלחין מכח השפיכה לתוך ידיו שפיר דמי: **ואי בזיע דולא בכונס משקה.** כשהנקב מכניס משקה גדול הוא קצת וקילוח היוצא ממנו נראה והשופך שופך דרך פיו לצינור והנקב מקלח מאחוריו ליאור: **מילף לייף.** הצינור עם היאור עי"י דלי ומטבילין בצינור את הידיים דלאו טבילה גמורה היא ודיה בחבור זה ולא בעינן כשפופרת הנוד כדין עירוב מקואות דעלמא: **כלי שניקב כו'. לאו כלי הוא** דרבנן כלי תקון: **הא לחד והא לתרי.** לחד רביעית בעינן מתחלה אבל לתרי שהיה בו רביעית ונטל הראשון ואח"כ נטל השני אע"י דלא הוי רביעית בנטילת שני שפיר דמי הואיל ומשירי טהרה אתו כדמפרש לקמיה מי רביעית: **קפדיתו אמנא.** שיהא כלי שלם: **אחזותא.** שיהא בהן מראה מים: **אשיעורא.** דרביעית: **דקאתו משירי טהרה.** אבל מעיקרא צריך שיהא בו רביעית: **נטלא בת רביעית.** של זכוכית קרי נטלא והיתה מוצנעת לשער בה כלי של כל איש ואיש שמתקנו ליטול ידיו: **כוזא.** של חרס:

אמר רב פפא:

האי אריתא דדלאי - אין נוטלין ממנו לידיים, דלא אתו מכח גברא. ואי מיקרב לגבי דולא דקאתו מכח גברא - נוטלין ממנו לידיים. ואי בזיע דולא בכונס משקה - מילף לייפי, ומטבילי בה את הידיים.

ואמר רבא:

כלי שניקב בכונס משקה - אין נוטלין ממנו לידיים.

ואמר רבא:

כלי שאין בו רביעית - אין נוטלין ממנו לידיים.

איני והאמר רבא:

כלי שאין מחזיק רביעית - אין נוטלין ממנו לידיים. הא מחזיק - אף על גב דלית ביה!

לא קשיא:

הא - לחד,

הא - לתרי.

דתנאי:

"מי רביעית - נוטלין לידיים,

לאחד, ואפילו לשנים" (ידים א, א).

אמר ליה רב ששת לאמימר:

קפדיתו אמנא?

אמר ליה: אין.

אחזותא?

אמר ליה: אין.

אשיעורא?

אמר ליה: אין.

איכא דאמרי:

הכי אמר ליה: אמנא,

ואחזותא - קפדינן,

אשיעורא - לא קפדינן.

דתנאי:

"מי רביעית נוטלין לידיים - לאחד,

ואפילו לשנים" (ידים א, א).

ולא היא,

שאני התם משום דקאתו משירי טהרה.

אתקין רב יעקב מנהר פקוד נטלא בת רביעיתא.

אתקין רב אשי בהוצל כוזא בת רביעיתא.

17. קז, א

רש"י

שְׁתַּקְנָה. חקקה לקבל רביעית אף על גב דמעיקרא לאו לאישתמושי בגווה עבידא ואין חללה עשוי לתוכו:
חַמַּת וּכְפִישָׁה. מיני נודות של עור חן:
שֶׁק וְקוֹפָה. אין מלאכתן למים דרובן אין מקבלין מים:

וְאָמַר רַבָּא:

מְגוּפַת חֲבִית שְׁתַּקְנָה - נוֹטְלִין מִמֶּנָּה לְיָדַיִם.

תְּנִיא נְמֵי הָכִי:

"מְגוּפַת חֲבִית שְׁתַּקְנָה - נוֹטְלִין מִמֶּנָּה לְיָדַיִם.

חַמַּת, וּכְפִישָׁה שְׁתַּקְנָן - נוֹטְלִין מֵהֶם לְיָדַיִם.

שֶׁק וְקוֹפָה, אֵף עַל פִּי שְׁמַקְבָּלִים - אֵין נוֹטְלִין מֵהֶם לְיָדַיִם".

18. קז, א-ב

רש"י

במפה. מי שלא נטל ידיו מהו לפרוש מפה על ידיו ולא יגע באוכלין ויאכל:
וכשנתנו לו לר' צדוק. במסכת סוכה כשהיו נותנין לו לרבי צדוק אוכל שהוא פחות מכביצה נוטלו במפה ואוכלו ולא היה נוטל ידיו ולא היה מצריכו סוכה ולא ברכת המזון: לא הא דנקט פחות מכביצה משום סוכה וברכה נקט ליה:
עבדין כדין. וכי עושין כן לאכול בלא נטילה:
דעתי קצרה. אסטניס אני דאע"פ שנטלתי ידי אי אפשי לאכול בידי:
בבלאי חמתות. חמתות בלויין וכורכין ידיהן בהם ואוכלים בלא נטילת ידים:
ליטעו בדרב [ושמואל]. כסבורים אתם דהא דאשכחיה שמואל לדרב דאכיל במפה משום דלא נטל ידיו הוא:
והא דעתי קצרה קאמר ליה. אלמא נטל ידיו:
התירו מפה לאוכלי תרומה. דהכהנים זריזין הן ולא נגעי:
ולא התירו. לאוכלי חוליהם בטהרה לפי שאינם למודין להשמר כמו כהנים:

איבעיא להו:
 מהו לאכול במפה?

מי חיישינן דלמא נגע,
 או:
 לא?

תא שמע:

"וכשנתנו לו לרבי צדוק אוכל פחות מביצה - נוטלו במפה,

ואוכלו חוץ לסוכה,

ואין מברך אחריו" (סוכה כו.).

מאי לאו הא כביצה - בעי נטילת ידים.

דלמא הא כביצה - בעי סוכה,
 ובעי ברכה.

תא שמע:

דשמואל אשכחיה לרב דקאכיל במפה,

אמר ליה: אעבדין קדין?

קזב,

אמר ליה: דעתי קצרה עלי.

כי סליק רבי זירא אשכחניהו לרבי אמי ורבי אסי דקאכלי בבלאי חמתות,
 אומר: "תרי גברי רב רבי פותיכו ליטעו בדרב ושמואל?! " הא "דעתי קצרה" קאמר!

אשתמיטתיה הא דאמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל:

התירו מפה לאוכלי תרומה,

ולא התירו מפה לאוכלי טהרות.

ורבי אמי ורבי אסי כהנים הוו.

11. קז, ב

רפ"י

אוכל מחמת מאכיל. אדם שאוכל מיד חבירו התוחב לתוך פיו צריך האוכל נטילת ידים או אין צריך:

בלם ליה אומצא. חתך לו חתיכת בשר:

בלם. במ"ס סתומה כמו (תהלים לב) עדיו לבלום שהמתג והרסן מחתכין עדיו (לבלום) של סוס ולי נראה בלם ליה אומצא לשון הטמנה בגחלים כמו (בכורות דף מ:) פיו בלום גבי מומין של בכור שפיו סגור שאין יכול לפותחו אלא מעט ורגליו מבלמות:

אי לאו דרב המנונא את. אדם חכם וזריו כדמפרש ואזיל לא הוינא ספינא לך בלא נטילה:

מאי. חוכמתיה:

לאו דזהיר ולא נגע. אלמא אין צריך נטילת ידים ובלבד שלא יגע:

לא. הכי קא"ל אי לאו דרב המנונא את ויודע אני בך שנטלת ידך. זריו עדיף מזהיר זהיר שיודע להזהר בשעת מעשה שלא יעבור על המצוה זריו הרואה את הנולד ומתקן עצמו שלא יבא לידי כך והיינו דאמרין בע"ז (דף כ:): זהירות מביאה לידי זריזות:

השמש מברך על כל כוס וכוס. לפי שאין קבע לשתיית השמש שאינו יודע אם יתנו לו עוד הלכך אסח דעתיה מן השתיה:

ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה. דבטוח הוא שלא ימנעו ממנו לחם:

אי איכא אדם חשוב. בסעודה בטוח השמש שיתן לו לחם כל הצורך:

דטריד. לשמש את המסובין ושוכח שלא נטל ונוגע באוכלין שיאכל ואע"פ שנוגע בכל הסעודה לא איכפת לן שלא הצריכו נטילה לנוגעין אלא לאוכלין:

לא יתן אדם פרוסה לשמש. באחד מן האורחים קאמר שלא יכעוס בעה"ב כשהוא שותה חונקו לו יין ומזיק לו ובלאו כעס נמי מתוך שחש שלא יכלה הלחם לאורחים הוא מביט ומציץ במה שזה נותן והכוס נשפך מידו ואפילו הכוס ביד השמש שמא ישפכנו:

איבעיא להו:

אוכל מחמת מאכיל,

צריך נטילת ידים,

או:

לא?

תא שמע:

דרב הונא בר סחורה הוה קאי קמיה דרב המנונא בלם ליה אומצא ואכיל, אמר ליה: אי לאו דרב המנונא את, לא ספינא לך.

מאי טעמא?

לאו משום דזהיר ולא נגע.

לא! דזריו קדים ומשי ידיה מעיקרא.

תא שמע:

דאמר רבי ירא אמר רב:

לא יתן אדם פרוסה לתוך פיו של שמש אלא אם כן יודע בו שנטל ידיו.

והשמש - מברך על כל כוס וכוס,

ואינו מברך - על כל פרוסה ופרוסה.

ורבי יוחנן אמר:

מברך על כל פרוסה ופרוסה.

אמר רב פפא:

בשלמא דרב ורבי יוחנן לא קשיא:

הא - דאיכא אדם חשוב,

הא - דליכא אדם חשוב.

מכל מקום הא קאמר: "אלא אם כן יודע שנטל ידיו"!

שאני שמש דטריד.

תנו רבנן:

"לא יתן אדם פרוסה לשמש,

בין שהנוס בידו,

בין שהנוס בידו של בעל הבית,

שמא יארע דבר קלקלה בסעודה.

והשמש שלא נטל ידיו - אסור ליתן פרוסה לתוך פיו."

20. קז, ב

רפ"י

אשה מדיחה ידה במים. ביום הכפורים דאע"פ שאסור ברחיצה התירו לאשה להדיח ידה אחת וליגע בפת:

שלא רצה להאכיל בידו אחת. אפילו ידו אחת לא רצה להדיח כדי ליתן פת לתינוק ביוה"כ ומונע מלהאכילו אלמא מאכיל צריך נטילה:

התם משום שיבתא. רוח רעה שורה על ידים שלא נטלו שחרית אבל נטל ידיו שחרית ולא נוהר בהן ובא להאכיל את חבריו אין צריך נטילה ולא אמרינן דאסתם נותן לתוך פיו תקון רבנן נטילה: דמחיין רבאי. קספית לבראי בדלא משית. האכלת את בני ולא רחצת ידים תחלה:

לא מסתייה דלא גמיר. לא די לו שאינו בקי בהלכות נטילה שהמאכיל אין צריך ליטול:

איבעיא להו:
מאכיל צריך נטילת ידים,
או:
אינו צריך?

תא שמע:

דתני רבי מנשה:

"רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אשה מדיחה את ידה אחת במים ונותנת פת לבנה קטן.
אמר עליו על שמאי הזקן שלא רצה להאכיל בידו אחת,
וגזרו עליו שיאכיל בשתי ידיו".

אמר אביי:

התם משום שיבתא.

תא שמע:

דאבוה דשמואל אשכחיה לשמואל דקא בכי,

אמר ליה: אמאי קא בכית?

דמחיין רבאי.

אמאי?

דאמר לי: "קא ספית לבראי ולא משית ידיה".

ואמאי לא משית?

אמר ליה: הוא אכיל ואנא משינא?!

אמר ליה: לא מיסתייה דלא גמיר, מימחא נמי מחי?!

והלכתא:

אוכל מחמת מאכיל - צריך נטילת ידים,

מאכיל - אינו צריך נטילת ידים.

21. קז, ב

רש"י

מתני'
 שני אכסנאין. אין לחוש שיאכל
 זה משל חבירו:

מתניתין

צורך אדם בשר וגבינה במטפחת אחת,
 ובלבד שלא יהו נוגעין זה בזה.
 רבן שמעון בן גמליאל אומר:
 שני אכסנאין אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה - ואין חוששין.

גמרא

וכי נוגע זה בזה מאי הוי? צונן בצונן הוא!

אמר אביי:

נהי דקליפה - לא בעי,
 הדחה - מי לא בעי?!

22. קז, ב - קח, א

רש"י

גמ'

זה בא מן הצפון כו'. אלמא דוקא בשאין מכירין זה את זה קאמר: ולא אסרו. להעלות בשר עם הגבינה על השולחן: אלא בתפיסה אחת. בכרך אחד: תפיסה אחת ס"ד. הא בלא שלחן אוכל עליו נמי אסור: מהו. כיון דמקפידין שאין זה אוכל משל זה מותר או לא: כל הסריקין אסורין. לענין מצות דפסח תנא אין עושין סריקין המצויירין בפסח מפני שהאשה שוהה עליהן ומחמצתן ונחתום אחד ובייתוס שמו היה לו דפוס אחד מצוייר והיה מושב לתוכו את הסריק והוא מצוייר מיד אמר להם אפשר יעשנה בדפוס ויקבענה מיד אמרו לו אי"כ יאמרו כל הסריקין אסורין וסריקי בייתוס מותרין והכא נמי יאמרו כל האחין אסורין ואלו מותרין: איזורו מוכיח עליו. האיזור תמיד הוא קבוע בחלוקו וכשהוא פושט חלוקו ולובש חלוק אחר נוטל האיזור מזה וקובעו בזה וזה שאין לו אחר מכבסו עם איזורו והרואה כשהוא מכבסו ואיזורו עמו יודע שאין לו חלוק אחר ולכך התירו לו חכמים:

"רבו שמעון בן גמליאל אומר:

שני אכסנאין אוכלין על שולחן אחד זה בשר וזה גבינה - ואין חוששין".

אמר רב חנן בר אמי אמר שמואל:

לא שנו אלא שאין מכירין זה את זה,

אבל מכירין זה את זה - אסור.

תניא נמי הכי:

"רבו שמעון בן גמליאל אומר:

שני אכסנאים שנתארחו לפונדק אחד,

זה בא מן הצפון, וזה בא מן הדרום,

זה בא בחתיכתו, וזה בא בגבינתו - אוכלין על שולחן אחד,

זה בשר וזה גבינה,

ואין חוששין.

ולא אסרו אלא בתפיסה אחת".

"תפיסה אחת" - סלקא דעתך?!

אלא כעין תפיסה אחת.

אמר ליה רב יימר בר שלמיא לאביי:

שני אחין ומקפידין זה על זה - מהו?

אמר ליה:

"אמרו: כל הסריקין אסורין וסריקי בייתוס מותרין?!"

ולטעמיהא דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:

מי שאין לו אלא חלוק אחד - מותר לכבסו בחולו של מועד.

קח, א "אמרו: כל הסריקין אסורין וסריקי בייתוס מותרין?!"

התם הא אמר מר בר רב אשי:

איזורו מוכיח עליו.

23. קח, א

רש"י

מתניתין

טיפת חלב שנפלה על החתיכה:

אם יש בה בנותן טעם באותה חתיכה - אסור.

ניער את הקדרה:

אם יש בה בנותן טעם באותה קדרה - אסור.

גמרא

אמר אביי:

טעמו ולא ממשו בעלמא - דאורייתא.

דאי סלקא דעתך דרבנן,

מבשר בחלב מאי טעמא לא גמרינן? דחדוש הוא,

אי חדוש הוא - אף על גב דליכא נותן טעם נמי.

אמר ליה רבא:

דרך בשול אסרה תורה³⁸⁸ (שמות כג, יט).

מתני'

טיפת חלב שנפלה על החתיכה.

בתוך הקדירה על אחת מן החתיכות ולא הגיס את הקדירה ולא נחלק טעם הטיפה אלא לאותה חתיכה בלבד:

אם יש בה בנותן טעם. באותה

חתיכה כלומר שאין באותה

חתיכה לבדה ששים לבטל

הטיפה מיד נאסרת החתיכה

ובשאר חתיכות דקדרה לא

איירי תנא דמתני' ובגמרא פליגי

בה אם חוזרת אותה חתיכה

ואוסרת או לאו:

ניער את הקדרה. הגיס בה מיד

קודם שקבלה החתיכה טעם מן

הטיפה דהשתא נתרבה הטיפה

בכולן:

אם יש בה בני"ט באותה קדרה.

כלומר אין כח בטיפה לאסור

כולן א"כ יש בני"ט ליתן בכל

הקדרה:

גמ'

אמר אביי טעמו ולא ממשו

בעלמא דאורייתא. הא דאסרינן

בכל איסורין משנתנו טעם

בהיתר אע"פ שאין אוכל ממש

כגון סילק האיסור ואין כאן

אלא טעמו דאורייתא היא

דגמרינן מבשר בחלב דאסריה

רחמנא באכילה כדגמרינן לקמן

(דף קטו:). מלא תבשל שלשה

פעמים האמורים בתורה ואע"ג

דכי מסלק זה מתוך זה לאחר

בשולו אין כאן אלא הטעם

ומיניה גמרינן לכל איסורין במה

מצינו:

דאי ס"ד. בכל שאר איסורין

טעמו דרבנן היא דלא גמרינן להו

מבשר בחלב:

מ"ט לא גמרינן מיניה משום

חדוש הוא. דשניהם מין היתר

זה לבדו וזה לבדו וכשנתערבו

נאסרו ועוד שדרך בשול נאסרו

בלא אכילה הילכך לא גמרינן

חומרא מיניהו:

אי חדוש הוא. אמאי קתני מתני'

דבעיא טעמא בלא נותן טעם נמי

אסור דהא חדושא חדיש ביה

רחמנא ואפי' כל דהו דהא בשר

בחלב הוא אלא ש"מ לאו חדושא

דאהכי קפיד רחמנא דומיא

דכלאי הכרם דמתסרי נמי משום

כלאי תערובת דכיון דלאו חדוש

הוא גמרינן ליה (לעיל דף צח.)

מזרוע בשלה דמישתרי כל כמה

דליכא טעמא:

אמר ליה רבא. לעולם אימא לך

חדוש הוא ודקאמרת אע"ג

דליכא טעמא ליתסר דהא ליכא

למגמריה מזרוע בשלה על כרחך

בגופיה גלי קרא דבעינן טעמא

מדלא אסרתו תורה אלא דרך

בשול שאסר הבשר להתבשל

בחלב ואין לך כגון זו שלא יתן

טעם:

³⁸⁸ ראשית במזרי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו

24. קח, א-ב

רפ"י

אמר רב. הא דתנן במתניתין אם יש בנותן טעם באותה חתיכה לאסור את כל הקדרה דכיון דנאסרה החתיכה היא עצמה כולה נעשית איסור ואוסרת כל החתיכות כולן ואפילו יש בהן כדי לבטל החתיכה כולה נאסרות כולן:

מפני שהן מינה. ורב סבר לה כרבי יהודה דאמר מין במינו לא בטיל:

לימא פליגא אדרבא דאמר. בפי גיד הנשה (לעיל דף ק:) קסבר רבי יהודה כל מין ומינו ודבר אחר שעם מינו כלומר מין דאיסור שנתערב עם מינו ובשאינו מינו דהיתר סלק את מינו דהיתר כמי שאינו מועיל לא לבטלו לאיסור דמין במינו לא בטיל ולא תוספת הוא נוסף עליו להיות שניהם איסור ולא יוכל מין האחר לרבות עליו ולבטלו אלא סלקהו כאילו אינו כאן וירבה שאינו מינו של היתר על האיסור ויבטלנו והכא נמי יש כאן רוטב שיוכל לבטל את כל החתיכה הנאסרת ואמאי אוסרת:

ברוטב עבה. דק דק של בשר ושומן דכוליה מין בשר הוא:

ומאי קסבר. רב באפשר לסוחטו באיסור שנבלע בהיתר ונתן בו טעם ואסרו וחזר ובישל ההיתר הזה עם היתר אחר שאפשר האיסור הנבלע בזה ליסחט ממנו וליחלק בהיתר האחרון ואין בו כשיעור לאסור את האחרון:

אי קסבר. הותר גם הראשון מפני שנפלט האיסור ממנו ולכתחלה הוא דאסור שאין מבטלין איסור לכתחלה ומיהו דיעבד שרי לאכול אף הראשון: **אמאי חתיכה נעשת נבלה.** הא אפשר היא ליסחט ממנה וליחלק לאחרים שלא קבלו ממנה כלום ואין לנו לאסור עד שיתן החלב טעם בכולן דליכא למימר אפשר ליסחט מזה וליבלע בזה שהרי כולן שוין בטעמו ואיזה תתיר ואיזה תאסור:

אלא קסבר. משנאסרה החתיכה שוב אין לה היתר בסחיטה ואשמועינן אף ההיתר שבה נעשה איסור להיות כאן שיעור גדול לאסור אחרים הרבה:

מותר. אף הראשון שנאסר:

בשר אסור. שנתן החלב טעם בו: **חלב אמאי מותר.** הרי חלב מעט שנבלע בבשר נעשה נבלה שהרי נאסר וכשחזר ונפלט בשאר החלב הוה ליה מין במינו חלב אסור בחלב היתר ורב אית ליה מין במינו לא בטיל:

חלב נבלה הוא. זה שנבלע ונסחט: **גדי אסרה תורה ולא חלב.** ואפילו חלב מותר ואפילו היה בבשר שיעור גדול לתת טעם בשר בכל החלב ס"ל נמי לרב דחלב מותר:

חצי זית חלב. הכי משערינן יין וחלב וכל משקה לשערו בכזית מביא כוס מלא משקין ומביא זית ונותן לתוכו הזית והמשקה יוצא לחוץ וההוא דנפיק הוי כזית וכך היא שנויה בתוספתא בפרק נזיר שאכל:

לוקה על אכילתו. דכזית איסור אכל: **ואינו לוקה על בשולו.** לקמן מפרש טעמא בשמעתין:

אלא לעולם קסבר רב חלב נמי אסור. גרסי' היכא דיש בו טעם איסור או איסור מינו בלא טעם:

והכא במאי עסקינן. דאמר רב לעיל בשר אסור חלב מותר כגון שנפל אותו זית לתוך יורה רותחת דמה שבו לע אינו פולט שכל זמן שאינו נח מרתחותיו אינו פולט:

כשקדם וסילקו. לאותו זית קודם שתנוח:

אמר רב:

כיון שנתן טעם בחתיכה - חתיכה עצמה נעשית נבלה, ואוסרת כל החתיכות כולן, מפני שהן מינה.

אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבנא: מכדי רב כמאן אמר לשמעתיה?

כרבי יהודה,

דאמר: מין במינו - לא בטיל.

לימא: פליגא אדרבא,

דאמר רבא: קסבר רבי יהודה כל שהוא מין ומינו ודבר אחר - סלק את מינו כמי שאינו,

ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו!

אמר ליה: אי דנפל ברוטב רכה - הכי נמי,

הכא במאי עסקינן: דנפל ברוטב עבה.

ומאי קסבר?

אי קסבר: אפשר לסוחטו מותר - חתיכה אמאי נעשית נבלה? **אלא קסבר:** אפשר לסוחטו - אסור.

דאיתמר:

רב ורבי חנינא ורבי יוחנן דאמרי:

אפשר לסוחטו - אסור.

שמואל ורבי שמעון בר רבי וריש לקיש דאמרי:

אפשר לסוחטו - מותר.

וסבר רב "אפשר לסוחטו - אסור"!

והאיתמר:

כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב:

אמר רב:

בשר - אסור,

וחלב - מותר.

קח,ב ואי סלקא דעתך: אפשר לסוחטו אסור - חלב אמאי מותר? חלב נבלה הוא!

לעולם, קסבר רב: אפשר לסוחטו - אסור,

ושאינהו היתם, דאמר קרא: "לא תבשל גדי בחלב אמו" (שמות כג, יט) -

"גדי" - אסרה תורה, ולא חלב.

וסבר רב "גדי" - אסרה תורה ולא חלב"!

והא איתמר:

חצי זית בשר וחצי זית חלב שבשולן זה עם זה:

אמר רב:

לוקה - על אכילתו,

ואינו לוקה - על בשולו.

ואי סלקא דעתך: "גדי" - אסרה תורה ולא חלב" - אאכילה אמאי לוקה? חצי שיעור הוא!

אלא, לעולם קסבר רב: חלב נמי אסור,

והכא במאי עסקינן: כגון שנפל לתוך יורה רותחת,

דמבלע - בלע,

מפלט - לא פלט.

סוף סוף כי ניח הדר פליט!

כשקדם וסילקו.

25. קח, ב

רפ"י

לעולם לא מצטרפי. לעשות איסור אא"כ היה בו בתחלה כשיעור וכי אמר רב לוקה על אכילתו שבא מיורה גדולה ולצדדין אמר רב למילתיה אכל חצי זית בשר וחצי זית חלב הבא מיורה גדולה שנתבשל בה שיעור מזה ומזה ונאסרו לוקה על אכילתו שאכל שיעור שלם איסור של שם אחד ואין לוקה על בשולו דאם בשל כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זה עם זה לפי שאין מצטרפין מכלל היתרון לקרות איסור עד שיהא בכל אחד ליעשות איסור לעצמו: **אחרים.** עובדי כוכבים כלומר שנתבשל כל צרכו:

גופא:

"חֲצִי זֵית בֶּשֶׂר וְחֲצִי זֵית חֶלֶב שֶׁבִשְׁלָן זֶה עִם זֶה:

אמר רב:

לֹקֵה - עַל אֲכִילָתוֹ,

וְאִינוּ לֹקֵה - עַל בִּשּׁוּלוֹ".

מה נפשו: אי מצטרפין - אבשול נמי לילקי!
אי לא מצטרפין - אאכילה נמי לא לילקי!

לְעוֹלָם לֹא מִצְטָרְפִין,

וְכִבָּא מִיּוֹרָה גְדוֹלָה.

ולוי אמר:

אף לוקה על בשולו.

וכן תני לוי במתניתא³⁸⁹:

"בְּשֵׁם שְׁלוּקָה עַל אֲכִילָתוֹ - כֶּךָ לֹקֵה עַל בִּשּׁוּלוֹ.

וּבְאֵי זֶה בִּשּׁוּל אֲמָרוּ?

בְּבִשּׁוּל שְׂאֲחָרִים אוֹכְלִין אוֹתוֹ מִחֲמַת בִּשּׁוּלוֹ".

26. קח, ב - קט, א

רפ"י

"וְאֶפְשֵׁר לְסוּחְטוֹ" עֲצֵמוּ - תִּנְאֵי הִיא:
דְּתִנְיָא:

"טַפּוֹת חֵלֶב שֶׁנִּפְלְהוּ עַל הַחֲתִיכָה:

בֵּינָן שֶׁנִּתְנָה טַעַם בְּחֲתִיכָה - הַחֲתִיכָה עֲצָמָה נִעֲשֶׂת נִבְלָה,

וְאוֹסֶרֶת כָּל הַחֲתִיכוֹת בְּזוֹן,

מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִינָה,

דְּבָרֵי רַבֵּי יְהוּדָה.

וְחֲכָמִים אוֹמְרִים:

עַד שֶׁתִּתֵּן טַעַם: בְּרוּטָב,

וּבְקִיפָה,

וּבְחֲתִיכוֹת.

אָמַר רַבִּי:

נִרְאִין: דְּבָרֵי רַבֵּי יְהוּדָה - בְּשֵׁלָא נִיעֵר,

וְשֵׁלָא כֶּסֶה.

וְדְבָרֵי חֲכָמִים - בְּשֵׁנִיעֵר,

וְכֶסֶה."

מַאי "לֹא נִיעֵר וְלֹא כֶּסֶה"?

אֵילִימָא: לֹא נִיעֵר כְּלָל, וְלֹא כֶּסֶה כְּלָל - מִבְּלַע בְּלַע, מִפְּלֹט לֹא פְּלֹט!

וְאֵלָא לֹא נִיעֵר בְּתַחֲלָה אֵלָא בְּסוּף, וְלֹא כֶּסֶה בְּתַחֲלָה אֵלָא בְּסוּף - אֵמַאי?

הָא בְּלַע! וְהָא פְּלֹט!

קָסְבַּר: אֶפְשֵׁר לְסוּחְטוֹ - אָסוּר.

קט, א מְכַלְל דְּרַבֵּי יְהוּדָה סָבַר: כִּי נִיעֵר מִתַּחֲלָה וְעַד סוּף, וְכֶסֶה מִתַּחֲלָה וְעַד סוּף - אָסוּר.

אֵמַאי? הָא לֹא בְּלַע כְּלָל!

אֵימָא: לֹא נִיעֵר יָפָה יָפָה,

וְלֹא כֶּסֶה יָפָה יָפָה.

כִּיּוֹן שֶׁנִּתְנָה טַעַם בְּאוֹתָהּ חֲתִיכָה. כְּלוּמַר כִּיּוֹן שִׁישׁ בַּהּ כַּדִּי לִיתֵן טַעַם בְּאוֹתָהּ חֲתִיכָה הַכֹּל אֲסוּר וְאֶפְלוּ נִיעֵר אֶת הַקְּדָרָה דְּאִיכָּא לְמִימַר נַחֲלֵק לְכוֹלֵן וְהָרִי אֵין בּוּ כַּדִּי לְאֲסוּר אֶפְיָה אֲסוּר וְטַעְמָא מִפְּרַשׁ לְקַמְיָה:

מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִינָה. לְפִיכֵךְ אוֹסֶרֶת כּוֹלֵן וְאֶפְלוּ הֵן אֵלֶּף שִׁישׁ בַּהֵן כַּדִּי לְבַטֵּל חֲתִיכַת הָאִיסוּר כּוּי דְּכִיּוֹן דְּמִינוּ נִינְהוּ לֹא בְּטִיל טַעְמָא דְּבִשְׂר דְּנִפְיָק מִינְהִי שְׁאֵף טַעַם הַבִּשְׂר נֹאסֵר:

וְחַכְמֵי א' עַד שֶׁתִּתֵּן טַעַם כּו'. קַסְיֵד דְּאֵטְפָה קִימֵי עַד שִׁיחָא בַּהּ כַּדִּי לִיתֵן טַעַם בְּכוֹלָם אֵין כַּאֵן אִיסוּר אֶפְלוּ בְּחֲתִיכָה רֵאשׁוּנָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא חוּזֵר וְנִסְחַט:

קִיפָה. דִּק דִּק שֶׁל בִּשְׂר שִׁיּוּרֵד לְשׁוּלֵי קְדָרָה:

נִרְאִין כּו'. מִפְּרַשׁ לְקַמְיָה כּוֹלָה מִלְתָּא דְּרַבִּי:

נִיעֵר. הִגִּיס בַּהּ בְּמַגִּיס הַמְנַעֵר אֶת הַקְּדָרָה מִתְּפִשֵׁט הַטַּעַם בְּכוֹלָה וְכֵן הַמְכַסֶּה אוֹתָהּ מִפְּנֵי שְׁמֵי הַשׁוּלִיּוֹת עוֹלִין עַד פַּה וְיוֹרְדִין:

אֵילִימָא לֹא נִיעֵר כֹּלֵל. אֵמַאי נֹאסְרוֹת הָאֲחֵרוֹת:

מִבְּלַע בְּלַע. הֵיאֵי חֲתִיכָה:

מִפְּלֹט לֹא פְּלִיט. בְּאֲחֵרוֹת אֶת טַעַם הַחֵלֶב שֶׁהַחֵלֶב בִּגְגָה שֶׁל חֲתִיכָה הוּא:

לֹא נִיעֵר בְּתַחֲלָה. וְקַבְלָה הַחֲתִיכָה אֶת הַטַּעַם וְאֲחִיכֵי נִיעֵר וְחִזְרָה וּפְלַטְתָּה בְּאֲחֵרוֹת:

הָא בְּלַע וְהָא פְּלִיט. מַה שֶׁבִּלְעָה וְחִזְרָה לְהַתִּירָה וְהָאִיסוּר שִׁיִּצֵּא מִמֶּנָּה אֵין בּוּ כְּשִׁיעוֹר לְאֲסוּר:

קָסְבַּר אֶפְשֵׁר לְסוּחְטוֹ אֲסוּר. מִפְּנֵי שֶׁכוֹלָה נִעֲשִׂית אִיסוּר וְכֹל הַנִּסְחַט מִמֶּנָּה אֲסוּר וְכֹל הַנִּשְׁאָר בַּהּ אֲסוּר וְכִיּוֹן דְּאֵף טַעַם בִּשְׂר שֶׁבַּה נֹאסֵר חוּזֵר וְאוֹסֵר הָאֲחֵרוֹת אֶפְלוּ הֵן אֵלֶּף דְּמִין בְּמִינוּ לֹא בְּטִיל:

וּפְרִכִּינָן מִכֹּל דְּר' יְהוּדָה סָבַר כִּי נִיעֵר כּו'. נִמֵי אִיסְרֵי דְּמִדְּקָאמַר רוּאָה אֲנִי דְּבָרֵי ר' יְהוּדָה בְּשֵׁלָא נִיעֵר בְּתַחֲלָה אֲבָל אֵינִי רוּאָה אֶת מַה שֶׁהוּא אוֹסֵר אֵף בְּשֵׁנִיעֵר מִכֹּל דְּאִיְהוּ אֵף בְּשֵׁנִיעֵר אֲסֵר מִדְּלָא קִתְּנִי אֲמַר רַבִּי לֹא אֲמַר ר' יְהוּדָה אֲלֵא בְּשֵׁלָא נִיעֵר:

הָא לֹא בְּלַעָה. חֲתִיכָה רֵאשׁוּנָה יוֹתֵר מִן הָאֲחֵרוֹנָה וּבְטִיפָה הַזֹּאת אֵין שִׁיעוֹר לְאֲסוּר אֶת כּוֹלֵן:

שְׂמַא לֹא נִיעֵר תַּחֲלָה יָפָה. וּבִלְעָה וְאֲחִיכֵי פְּלִטָה כְּשֵׁנִיעֵר בְּסוּף וּבַהּ גְּזִירָה לֹא סָבַר לֵה רַבִּי כּוֹוֹתִיָּה אֲבָל בְּדֹאפְשֵׁר לְסוּחְטוֹ אֲסוּר וּבְמִין בְּמִינוּ לֹא בְּטִיל סָבַר לֵה כּוֹוֹתִיָּה:

27. קט, א

רפ"י

אמר מר:

"ודברי חכמים: נשניער ונכסה".

אמר מר **ודברי חכמים**. המתירין את הכל נראין לרבי כשניער אבל בשלא נייער לא נראה לו מכלל דהם מתירין אף בשלא נייער:

ומאי נייער. דקאמר רבי:

אילימא נייער בסוף ולא בתחלה. דאע"ג דקבלה את הטעם קאמר רבי דרואה הוא את דברי המתירין הואיל ונייער בסוף וחזר ונסחט דקסבר אפשר לסוחטו מותר האמרת נראין דברי ר' יהודה בהא:

נייער מתחלה ועד סוף. ראה את דברי המתירין בזו דכיון דפשט מתחלה הטעם בכולה קדורה ואין בה כדי לאסור את כולה מותר ולא ראה דברי ר' יהודה החושש שמא לא נייער יפה יפה:

מכלל דרבנן סברי כו'. מדקאמר רואה אני את דבריהם בשנייער בתחלה ואין אני רואה את דבריהם מה שהתירו בשלא נייער מתחלה והן מתירין אותו בנייעור שבסוף ומשום סחיטה מכלל דקסברי אפשר לסוחטו מותר:

וממאי דבאפשר לסוחטו פליגי. והאי עד שתתן דקאמרי רבנן אטיפה קאי ושרי אף החתיכה דילמא חתיכה קמייתא ודאי אסירא ואסיפא דמילתיה דרבי יהודה דאסר את השאר אפילו הן אלף מפני שהן מינה פליגי רבנן ואמרי לעולם אין חתיכה זו אוסרת את השאר עד שיהא בחתיכה כדי לתת טעם בכולן דמין במינו נמי בטיל ורבי הכי קאמר רואה אני את דברי רבי יהודה לאסור אף בשאר החתיכות בשלא נייער בתחלה וקבלה טעם האיסור ונעשת איסור אלא בסוף וחזרה ופלטת באחרות ומין במינו לא בטיל ואין אני רואה דבריו בשנייער בתחלה דהא לא נעשת איסור ולשמא לא נייער יפה לא חיישינן ורואה אני את דברי המתירין כשנייער בתחלה כדפרישית דלא נעשת איסור ולשמא לא נייער לא חיישינן ואין אני רואה היתר אפילו באחרות בשלא נייער בתחלה אלא בסוף דנעשת איסור מתחלה ואוסרת בסוף את חברותיה במשהו דמין במינו לא בטיל:

האי מאי אי אמרת בשלמא במין במינו. כולם מודים דלא בטיל ובחתיכה קמייתא שרו רבנן משום דאפשר לסוחטו מותר ועד שתתן דקתני אטיפה קאי:

היינו. דשייך למימר נראין דברי חכמים המתירין בשנייער בתחלה דלא בלעה:

אלא אי אמרת אפשר לסוחטו לרבנן נמי אסור. והאי דקשרו רבנן בין שנייער בתחלה ובין שלא נייער בתחלה אשאר הוא דקשרו ומשום דמין במינו בטל ועד שתתן דקתני אחתיכה קאי היכי מצי רבי למיתני נראין דברי חכמים בשנייער והא רבנן נמי אסרי לה לחתיכה דאית להו גזרה שמא לא נייער יפה יפה ורבי מדתלי טעמא דהיתרא בשנייער מכלל דשרי אף בקמייתא משום דלא בלעה ואין נראין לו בה לא דברי רבי יהודה האוסר בכולן ולא דברי חכמים המתירין באחרות ואוסרין מיהא בראשונה ואם בא רבי להשמיענו דמין במינו לא בטיל ועוד דלא חיישינן לשמא לא נייער יפה הכי איבעי ליה למיתני נראין דברי רבי יהודה שאוסר בכולן בשלא נייער בתחלה אלא נייער בסוף דכיון שקבלה הטעם ונאסרה אוסרת חברותיה בכל שהוא דמין במינו לא בטיל ואין נראין דבריו כשנייער דאיהו חושש לשמא לא נייער יפה ואוסרת כולן דכיון דנייער לא חיישינן להכי ואף הראשונה מותרת ומדקאמר נראין דברי חכמים מכלל דרבנן בקמייתא נמי שרו ועד שתתן אטיפה קאי וקסברי אפשר לסוחטו מותר ולא נעשית החתיכה נבלה:

ותו לא מידי. אין לשנות את הסוגיא והשתא דקם ליה רבי בשיטתיה דר' יהודה דאפשר לסוחטו אסור ורבי יוחנן ורבי חנינא נמי כוותיה סברי אע"ג דאיפליגו עלייהו שמואל ור"ל הא אמרינן שמואל באיסורי במקום רב ליתא וכן לגבי רבי יוחנן ליתא ועבדינן כרבי יהודה בין בטיפת חלב שנפל על החתיכה ולא נייער ויש בה כדי ליתן טעם באותה חתיכה ובין בחלב הדבוק בחתיכת בשר ויש בו ליתן טעם בה ואפילו אין בו כזית דהוי חצי שיעור אסור מן התורה והחתיכה עצמה נעשית נבלה ואין מועילין שאר החתיכות לבטלה דכולן נאסרות ואפילו הן אלף דבהא נמי קיימא לן כרבי יהודה דמין במינו לא בטיל דהא קם ליה רבי בשיטתיה ורב שמואל נמי בשיטתיה קיימי דרב שמואל דאמרי תרווייהו כל איסורין שבתורה במינו במשהו ותניא כותייהו במסכת עבודה זרה (דף עג:) ואע"ג דאיפלוג עלייהו רבי יוחנן ור"ל התם ותניא נמי כוותייהו שמעינן לאביי ורבה דבתראי הוה דקמו כרב שמואל דאיתמר חלא לגו חמרא כו' במסכת עבודה זרה (דף סו.) ובפסחים (דף לו.) נמי פסק רבא הלכתא כרב דמין במינו במשהו דאמר רבא הלכתא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו במשהו ומפרישין טעמא במינו במשהו רב לטעמיה דאמר כל איסורין שבתורה במינו במשהו ובשלא במינו גזר רב בחמץ אטו מינו משום דלא בדילי אינשי מיניה ואתו לזלולי ביה שמע מינה בתרווייהו הלכה כר' יהודה בין באפשר לסוחטו אסור וכולה נעשית נבלה בין במין במינו לא בטיל אבל אם יש ברוטב לבדו יותר מששים בכל החתיכה שקבלה את הטעם הרוטב מבטלה ומשליכה וכולן מותרות דבהא אפי' רבי יהודה מודי דכל מין ומינו ודבר אחר סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו ואית ספרים דמתניא בהו איפכא אמר רבי נראין דברי רבי יהודה בשנייער וכסה כו' ולא אפשר לאוקמא דא"כ כולהו מודו בקמייתא דאסירא דכיון דמוקי פלוגתייהו נמי בשלא נייער כלל א"כ על כרחך לרבנן נמי קמייתא אסורה דהא בלע ולא פלט ואין כאן מחלוקת אלא באחרונות ולא איירי באפשר לסוחטו מידי הילכך לא גרסינן לה:

האי מאי?

אי אמרת בשלמא: דרבנן במין במינו - הכא כרבי יהודה סבירא להו, ובאפשר לסוחטו פליגי,

היינו דקאמר רבי: נראין דברי רבי יהודה בהא, ודברי חכמים בהא, אלא אי אמרת: אפשר לסוחטו דברי הכל אסור, והכא במין במינו קמיפלגי, האי נראין דברי רבי יהודה ואין נראין מבועי ליה!

ותו לא מידי.

28. קט, א-ב

רש"י

מתני'

לא קרעו אינו עובר. על אכילתו ללקות ולא על בשולו דלאו חלב מקרי ובגמרא מפרש אי איכא מיהא איסורא דרבנן או לא: **הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו.** להיות בכרת ובמס' כריתות (דף כב.) מוקים לה בלב עוף שאין בדמו כזית אבל בבהמה חייב כרת אם לא קרעו לאחר בשולו אבל בשרו אינו נאסר שהלב חלק הוא ואינו בולע והכי נמי אמרינן בפסחים (דף עד.): שאני לב דשיע:

גמ'

אמר רב אינו עובר עליו. מדאורייתא ומותר לכתחלה באכילה אם בשלו ולא אמרינן אסור מיהא מדרבנן דהא אפילו נסחט ממנו ויצא אמרינן לקמן (דף קיא.) חלב שחוטה מדרבנן הוא והאי כיון דמובלע ולא פירש אפי' איסור דרבנן ליכא: **דהתם מיעבר הוא דלא עבר.** ללקות דאין בו כזית: **הא איסורא איכא.** דחצי שיעור אסור מה"ת: **הא כחל לא בעי קריעה.** לאחר הבישול מדלא תנא ביה לא קרעו קורעו לאחר בשולו: **דלמא.** משום הכי לא תנייה משום דלב הוא דסגי ליה בקריעה דלאחר בשול משום דבשעת בשול לא בלע דשיע: **אבל כחל.** שהוא רך כבר נבלע בו החלב ע"י בשול ולא סגי ליה תו בקריעה: **קבה.** של טלה או של עגל שיונקים החלב לתוך קבתו:

מתניתין

הפחל:

קורעו ומוציא את חלבו. לא קרעו - אינו עובר עליו.

הלב:

קורעו ומוציא את דמו. לא קרעו - אינו עובר עליו.

גמרא

קט,ב אמר רבי זינא אמר רב: אינו עובר עליו, ומותר.

והא אנו תנן: "אינו עובר עליו" - מיעבר הוא דלא עבר, הא איסורא איכא!

בדין הוא דאיסורא נמי ליכא, ואידי דבעא למיתנא סיפא: "הלב: קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו - אינו עובר עליו", דהתם - מיעבר הוא דלא עבר, הא איסורא איכא, תנא נמי רישא "אינו עובר עליו".

לימא מסייע ליה:

"הפחל: קורעו ומוציא את חלבו,

לא קרעו - אינו עובר עליו.

הלב: קורעו ומוציא את דמו,

לא קרעו - קורעו לאחר בשולו,

ומותר."

לב הוא דבעי קריעה,

אבל פחל לא בעי קריעה.

דלמא לב - הוא דסגי ליה בקריעה,

אבל פחל - לא סגי ליה בקריעה.

ואיכא דאמרי:

אמר רבי זינא אמר רב:

"אינו עובר עליו" - ואסור.

לימא מסייע ליה,

"אינו עובר עליו" - מיעבר הוא דלא עבר,

הא איסורא - איכא.

בדין הוא דאיסורא נמי ליכא,

ואידי דבעא למיתנא סיפא: "הלב: קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו - אינו עובר עליו" -

דהתם מיעבר הוא דלא עבר,

הא איסורא - איכא.

תנא נמי רישא: "אינו עובר עליו".

תא שמע:

"הפחל: קורעו ומוציא את חלבו,

לא קרעו - אינו עובר עליו.

הלב: קורעו ומוציא את דמו,

לא קרעו - קורעו לאחר בשולו, ומותר."

רַס"י

זֶה כְּנוֹס בְּמַעֲיוֹ. וּמְשִׁיבָא מִדְּדִי
הַבְּהֵמָה חֵלֶב הוּא וְכַחֵל אֵינוֹ
כְּנוֹס בְּמַעֲיוֹ שֶׁלֹּא יֵצֵא מִדְּדִי
הַבְּהֵמָה בְּחַיִּיהָ וְלֹא נֹאסֵף אֵלָּא
מוֹבֵלֵעַ בְּבֶשֶׁךְ הוּא וְלֹא בֵּא לְכֻלְל
חֵלֶב וּמִיָּהוּ לְכַתְּחֵלָה בְּעֵי קְרִיעָה
מִדְּרַבָּנָן:

לֵב - הוּא דְּבָעֵי קְרִיעָה,
אֲבָל כְּחֵל - לֹא בָּעֵי קְרִיעָה.

דְּלָמָּא: לֵב הוּא דְּסָגִי לִיהָ בְּקְרִיעָה,
אֲבָל כְּחֵל לֹא סָגִי לִיהָ בְּקְרִיעָה!

תְּנִינָא כְּלִישְׁנָא קָמָא דְּרַב:
"כְּחֵל שְׂבִשְׁלוּ בְּחֵלְבוֹ - מוֹתָר.
קִבָּה שְׂבִשְׁלָה בְּחֵלְבָה - אֶסוּר.
וַיְמָה הַפָּרֶשׁ בֵּין זֶה לְזֶה?
זֶה - כְּנוֹס בְּמַעֲיוֹ,
וְזֶה - אֵינוֹ כְּנוֹס בְּמַעֲיוֹ."

29. קט, ב - קי, א

רש"י

וטחו בכותל. כובשו בידי לכותל כדי שיסחט חלבו: **קרע לי**. כחל קודם שתצלנו ואנא איכול: **מתניתין היא**. דקורעו מתחלתו ומותר: **הא קמ"ל**. קריעה בעלמא קא"ל או שתי או ערב לפי שהחלב הנוסף יוצא למטה ומשיצא והרי הוא חלב לא חזר ולא בעי שתי וערב אלא לקדרה דהתם ודאי צריך להוציא כולו מתחלה לפי שכשהוא יוצא הרי הוא חלב גמור וחוזר ומתבשל עמו ודקתני לעיל שבשלו מותר בצלי קאמר דצלי נמי קרי בשול דכתיב בדברי הימים (ב לה) ויבשלו (את) הפסח: **ילתא**. אשתו: **הכבד**. כולו דם הוא קרוש טעם דם לו: **דם טוהר**. של בתולין ושל ימי טוהר של יולדת: **מוח**. של דג ששמו שיבוטא טעמו כטעם חזיר: **גירותא**. עוף טמא הוא: **לישנא דכוורא**. יש לו טעם גירותא: **אסר לן אשת איש**. שרא לן גרושה ואע"פ שבעלה חי: **בעינא למיכל בישראל בחלבא**. ומה אמצא היתר דוגמתו: **זויקו**. שפודו תנו לה כחל בשפוד: **והא אנן קורעו תנן ההוא לקדרה**. דכי נפיק מיניה הוי חלב שחוטה וכי הדר ומיבלע ליה אסר ליה ודקתני לא קרעו אינו עובר עליו רב נחמן סבירא ליה כלישנא בתרא דרב וברייתא מוקי לה בצלי דכתיב ויבשלו (את) הפסח בדברי הימים: **והא קתני שבשלו בדיעבד**. והא ודאי בצלי הוא מדקתני מותר דאי בקדרה אמאי מותר הא יצא החלב וחזר ונבלע:

פיצד "קורעו"?

אמר רב יהודה: קורעו שתי וערב, וטחו בכותל.

אמר ליה רבי אלעזר לשמיעיה: קרע לי - ואנא איכול.

מאי קא משמע לן? מתניתין היא!

הא קא משמע לן: דלא בעינן: שתי וערב, וטחו בכותל.

אמרה ליה ילתא לרב נחמן:

מכדי כל דאסר לן רחמנא, שרא לן פוותיה: אסר לן דמא - שרא לן כבדא. נדה - דם טוהר.

חלב בהמה - חלב חיה.

חזיר - מוחא דשיבוטא.

גירותא - לישנא דכוורא.

אשת איש - גרושה בחיי בעלה.

אשת אח - יבמה.

כותית - יפת תאר.

בעינן למיכל בשרא בחלבא! אמר להו רב נחמן לטבחי: זויקו לה כחלי.

והאנן תנן: "קורעו"!

ההוא לקדרה.

והא קתני: "שבשלו",

דיעבד - אין,

לכתחלה - לא!

הוא הדין דאפילו לכתחלה,

קיא ואידי דקא בעי למיתנא סיפא: "קבה ^ שבשלה בחלבה - אסורה" - דאפילו דיעבד נמי לא, תנא נמי רישא: "שבשלה".

30. קי, א

רש"י

איכא תנא. בהאי דוכתא :
דאתנייה לרב כחל. יש כאן מי ששנה לרב כחל שבשלו בלא קריעה אסור באכילה ולישנא בתרא דרב הוה שמיעא ליה לרבי אלעזר :
אחוייה. בני המקום :
לרב יצחק. אמרו לו לרבי אלעזר זה שנאה לו :
אני לא שניתי לו כחל כל עיקר. כלומר שום כחל לא שניתי לו לאיסור בין כחל מניקה ובין כחל שאינה מניקה :
ורב. ששנה להם כחל שאסור :
בקעה מצא. כלומר ראה שהיו מזלזלים באיסור בשר בחלב והחמיר עליהן : לטטלפוש :
ריבעא. ליטרא :
רב כהנא מתני הכי. כמו שאמרנו שכן השיבו רב יצחק לרבי אלעזר לא שניתי לו כל עיקר :
כחל מניקה. שהיתה מניקה ויש בדדיה חלב כנוס הרבה :
ומתוך פלפולו של רבי חייא. שהוא מחודד מאד ומבין מעצמו וכסבור שתלמידיו מחודדין כמותו כשחזר ושנאה לפני ר' חייא שנה לו סתם וסבור שיבין רב שאין אסור אלא מניקה ולא הבין :
תכלא. שכול קובר את בניו :
מרא דעובדא. זהיר במעשים טובים :

כי סליק רבי אלעזר אשכחיה לזעירי, אמר ליה: איכא תנא דאתנייה לרב כחל? אחוייה לרב יצחק בר אבודימי, אמר ליה: אני לא שניתי לו כחל כל עיקר, ורב בקעה מצא, וגדר בה גדר.
 דרב איקלע לטטלפוש, שמעה לה היא איתתא דקאמרה לחבירתה: "ריבעא דבשרא כמה חלבא בעי לבשולי?" אמר: לא גמירי דבשר בחלב אסור! איעכב וקאסר להו כחלי.

רב כהנא מתני הכי.
רבי יוסי בר אבא מתני:
 אָנָּא כָּחַל שֶׁל מְנִיקָה שְׁנִיתִי לוֹ, וּמְפַלְפְּלוּ שֶׁל רַבִּי חֵיָּיא שָׁנָה לִיהָ: כָּחַל סָתָם.

רבין ורב יצחק בר יוסף איקלעו לבי רב פפי אייתו לקמיהו תבשילא דכחל, רב יצחק בר יוסף אכל, רבין לא אכל.

אמר אביי: רבין תכלא אמאי לא אכל? מכדי דביתהו דרב פפי ברתיה דרבי יצחק נפחא הואי, ורבי יצחק נפחא מריה דעובדא הוה, אי לאו דשמייע לה מבי נשא לא הוה עבדא.

31. קי, א-ב

רש"י

לא אכלי כחלי. לגמרי אפילו צלי ואפילו קרעו:
 במאי טויתניהו. היכן הוּוּ לך שם עצים:
 בפורצני. חרצנים שאצל היקבים והבערתים:
 לאחר שנים עשר חדש הוה. ותנן במסי ע"ז (דף לד.) לחים אסורין יבשין מותרין ואלו הם לחים כל שנים עשר חדש:
 דקדחו בהו חילפי. גדלו בהם מחמת שנרקבו ונעשו עפר:
 חילפי. אורטיי"ש והואיל ומתקלקלין ונרקבין ולא נטלו משם ש"מ אינו חושש:
 פטור מן התפילין. מפני שצריך לחלצן תדיר:
 דלא הוה רמי חוטי. לא הטיל ציצית לטליתו:
 כפתוהו. על העמוד להלקותו כדתניא (כתובות דף פו.) בד"א דארבעים ותו לא במצות לא תעשה שכבר נעשית העבירה אבל מצות עשה שלפניו ואינו רוצה לקיימה כגון אומרין לו עשה סוכה ואינו עושה עשה לולב ואינו עושה מכין אותו עד שתצא נפשו:
 שמתן שכרה בצדה. למען יאריכון ימנך (שמות כ) לכך פירש מתן שכרה לומר אם לא תקיימנה זהו עונשו שלא תטול שכר זה:

בסורא - לא אכלי כחלי.
 בפומבדיתא - אכלי כחלי.

רמי בר תמרי דהוא רמי בר דיקולי מפומבדיתא איקלע לסורא במעלי יומא דכפורי, אפקינהו כולי עלמא לכחלינהו, שדינהו.

אזל איהו, נקטינהו, אכלינהו.

אייתוה לקמיה דרב חסדא, אמר ליה: אמאי תעביד הכי?

אמר ליה: מאתרא דרב יהודה אנא, דאכיל.

אמר ליה: ולית לך "נותנין עלינו: חומרי המקום שיצא משם,

וחומרי המקום שהלך לשם" (פסחים ד, א)!

אמר ליה: חוץ לתחום אכלתינהו.

ובמה טויתניהו?

אמר ליה: בפורצני.

ודלמא מיין נסד הויא!

אמר ליה: לאחר שנים עשר חדש הוה.

ודלמא דגזל הוה!

אמר ליה: יאוש בעלים הוה דקדחו בהו חילפי.

חזייה דלא הוה מנח תפילין - אמר ליה: מאי טעמא לא מנחת תפילין?

אמר ליה: חולי מעיין הוא.

ואמר רב יהודה: חולי מעיין - פטור מן התפילין.

חזייה דלא הוה קא רמי חוטי - אמר ליה: מאי טעמא לית לך חוטי?

אמר ליה: טלית שאולה היא,

ואמר רב יהודה: ^טלית שאולה כל שלשים יום - פטורה מן הציצית.

אדהכי, אייתוה להווא גברא דלא הוה מוקר אבוה ואמיה, כפתוהו.

אמר להו: שבקוהו,

דתניא:

"כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין בית דין שלמטה מוזהרין עליה".

אמר ליה: חזינא לך דחריפת טובא.

אמר ליה: אי הוית באתריה דרב יהודה, אחוינא לך חורפאי.

קיב

32. קי, ב - קיא, א

רָט"י

כבדא מה אתם נוהגין בו. מותר לבשל בקדרה או אסור מפני שפולט דם ואע"פ שכולו דם אפי"ה לאחר שפירש ויצא הרי הוא דם ואסור:
כי סליק רב ספרא:
אשכחיה לרבי זריקא. ובעא מיניה:
אמר ליה. ר' זריקא:
אנא שלקי לר' אמי ואכל. בשלתי לו הכבד ואכלו:
כי אתא. רב ספרא:
לגביה. דאביי סיפר לו מה ששמע:
א"ל. אביי:
למיסר נפשה. שיהא דם הנפלט ממנה חוזר לתוכה ואוסרת:
לא מיבעיא לי. דפשיטא לי דכיון דטרודה היא לפלוט ולהוציא כל שעה לא בלעה:
כי קמיבעיא לי למיסר חבירתה. אם דם היוצא ממנה אוסר בשר אחר המתבשל עמו:
דתנן הכבד [אוסרת] ואינה נאסרת. כלומר מדפשוט לך בדידה דשריא אלמא שמיעא לך הא מתניי אם כן למיסר נמי חבירתה לא תיבעי לך דהא הך משנה גופה תנן בה דאוסרת ובסדר זרעים היא:
אמר ליה דלמא ההיא בכבד דאיסורא. כגון דטרפה:
ומשום שמנונית. קאמר דאוסרת את המתבשל עמה לפי שבולע מן הטרפה ואינה נאסרת אם של היתר היא ובשלה עם טרפה אינה נאסרת לפי שטרודה לפלוט כל שעה ואינה בולעת כלום אבל דמא דנפיק מינה דכשרה מיבעיא לי אי אסיר אחריני אי לא דאיכא למימר דמא דהיתירא הוא שהרי עיקרה דם וכל זמן שלא פירש פשיטא לי דמותר וכי פירש מיבעיא לי מאי:
קניא בקופיה. הקנה עם כל המחובר לו הריאה והלב וכבד וכולן נתבשלו יחד:
דלמא פי קנה חוץ לקדרה הוה. וסימפוני הכבד שופכין דרך קנה הכבד לתוך קנה הגדול של ריאה ויוצא דם דרך חללו חוץ לקדרה:
אי נמי חליט הוה מעיקרא. ונתבשל דמו בתוכו כדי שלא יפלוט עוד כשיבשלהו עם האחר ודמו המובלע בתוכו מותר כל זמן שלא יצא:
חלטי ליה בחלא. צומתו בחומץ שהחומץ צומתו אשטרויניט ושוב אינו פולט עולמית והדר מבשלי ליה עם בשר אחר:
חלא אסיר. אותו חומץ שנצמת בו אסור דקסבר מוציא מקצת מן הדם:
כי היכי דפליט הדר בלע. מאותו חומץ עצמו דכיון שנצמת ואינו טרוד לפלוט חוזר ובולע:
אמרו ליה בר בי רב דלגיו לא אכיל. אמרו לו לרב נחמן תלמיד שנתארח אצלך אינו אוכל מה שהביאו לפניו:
גאמו לשבא. הגמליהו והלעיטהו לשבא על כרחו על שם אביו קראו:
מתובלת. התבלין מרכיין אותה:
שלוקה. הרבה מאד:
נאסרת. לפי שלאחר שגמרה פליטתה חוזרת ובולעת:
תלת סאוי טחאי. שלש סאין פת נקיה פניה טוחין בשמן ודבש:
מי נדיפת לן מינה. יום השבת היה:
אמאי עבדיתו הכי. אע"פ שדם הנבלע בו היתר הוא מיהו דם הכנוס בסמפונות דם הוא:

אמר ליה אביי לרב ספרא:

כי סלקת להתם, בעי מינייהו: כבדא - מה אתון ביה?

כי סליק אשכחיה לרב זריקא, אמר ליה: אנא שלקי ליה לרבי אמי ואכל.

כי אתא לגביה, אמר ליה: למיסר נפשה לא קא מיבעיא לי,

כי קמבעיא לי: למיסר חבירתה?

מאי שנא למיסר נפשה דלא מיבעיא לך,

דתנן:

"אינה נאסרת" (תרומות י, יא),

למיסר חבירתה - נמי לא תבעי לך,

דתנן:

"הכבד - אוסרת,

ואינה נאסרת,

מפני שהיא פולטת ואינה בולעת" (תרומות י, יא)!

אמר ליה: דילמא התם בכבדא דאיסורא,

קיא,א

ומשום שמנוניתא,

משום דמא - מאי?

כי הדר סליק, אשכחיה לרבי זריקא,

אמר ליה: האי נמי לא תבעי לך,

דאנא ונאי בריה דרבי אמי איקלעו לבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פאי,

וקריבו לן קניא בקופיה ואכלנא.

מתקיה לך רב אשי ואיתמא רבי שמואל מזרקיניא:

ודלמא פי קנה חוץ לקדרה הוה!

אי נמי, מיחלט הוה חליט ליה מעיקרא!

כי הא דרב הונא חלטי ליה בחלא.

ורב נחמן חלטי ליה ברותחין.

וסבר רב פפא קמיה דרבא למימר: חלא אסיר.

אמר ליה: אי חלא אסיר - איהו נמי אסיר, כי היכי דפליט הדר בלע!

רב בר שבא איקלע לבי רב נחמן איתו ליה כבדא שליקא ולא אכל.

אמרו ליה, בר בי רב דלגיו - לא אכיל, ומנו? רב בר שבא

אמר להו רב נחמן: גאמו לשבא.

כתנאי:

"רבי אליעזר אומר:

הכבד: אוסרת ואינה נאסרת,

מפני שפולטת, ואינה בולעת.

רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר:

מתובלת - אוסרת, ונאסרת,

שלוקה - אוסרת ונאסרת".

רבה בר רב הונא איקלע לבי רבה בר רב נחמן,

איתי לקמיה תלת סאוי טחאי.

אמר להו: מי הוה ידעיתו דאתינא?

אמרו ליה: מי עדיפת לן מינה, דכתיב: "וקראת לשבת עונג"³⁹⁰ (ישעיה נח, יג).

אדהכי, אשכח ההוא כבדא דהוה בה סמפונא דבליעא דמא,

אמר להו: אמאי עבדיתו הכי?

אמרו ליה: אלא היכי נעביד?

³⁹⁰ אם תשיב משבת ורגלך עשות הפציר ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד וכבדתו מעשות דרביך ממצוא הפצר ודבר דבר

אָמַר לְהוֹ: קָרְעוּ שְׂתֵי וְעַרְבּוּ וְחִיתוּכָא לְתַחַת.

וְהֵנִי מִלֵּי כְּבָדָא,
אָבֵל טַחְלָא - שׁוּמְנָא בְּעֵלְמָא הוּא.

כִּי הָא,
דְּשׁמוּאֵל עֲבָדֵי לִיהּ תַבְּשִׁילָא דְטַחְלֵי בְיוּמָא דְעֵבִיד מְלִתָּא.

רַש"י

וְחִיתוּכָא לְתַחַת. חִתּוּכּוּ לְמַטָּה
כְּשִׁנְתִּנּוּהוּ בְתַנּוּר לְצִלוֹת כְּדִי
שִׁיזוּב הַדָּם וַיֵּצֵא:
וְהֵנִי מִלֵּי. דְּבַעֵי קְרִיעָה בְּכַבְדָּא
מִפְנֵי שְׂדָם כְּנוֹס לְתוֹכּוּ אֲבֵל
טַחְלָא אֵין בּוֹ דָּם וַאֲפִילוּ לְקַדְרָה
שְׂרִי:
כִּי עֲבִיד מִלְתָּא. הַקְּזָה:

33. קיא, א-ב

רָשִׁי

כבדא עילוי בשרא. בתנור היו צולין כל צלי שלהן וחודו של שפוד תלוי למטה וכשהכבד נתון תחלה ואחר כך הבשר נמצא הכבד עליון כשתולין אותו:
דמא משרק שריק. אע"פ שזב מן הכבד על הבשר אין בכך כלום לפי שהדם ע"י צלי אינו נוח ליבלע אלא מחליק ונופל:
מסוך סריך. נדבק ונבלע:
הלכתא כו'. ולדין אסור לגמרי לכתחלה לפי ששפודים שלנו אינן תלויין אלא שוכבות ופעמים שמרים זנב השפוד ונמצא התחתון עליון ופעמים שמשפילו ונמצא חברו עליון הלכך בין שהכבד לצד הראש ובין שהוא לצד הזנב אסור:
שפיד. נותן בשפוד ולא היה חש למה שהכבד יהיה עליון:
בי דוגי. שנותנין כלי לקבל השומן כדרך שאנו עושין לאווזין והוא נקרא בי דוגי בלשון ארמי:
בשרא עילוי כבדא נמי אסור. לפי שדם הכבד נוטף לתוך הבי דוגי ונמצא אוכלו:
ומ"ש מדמא דבשרא. והרי אף דם הבשר כשאין שם כבד זב עם השומן ואנו אוכלין אותו:
ומשני דמא דבשרא שכן. יורד לשולי הכלי והשומן צף למעלה ומניחין לתוך הכלי מראה אדמומית שבשולים:
קפי. צף למעלה כמו (מלכים ב ו) ויצף הברזל ומתרגמינן וקפא פרזלא. והלכות כחל כבר למדנו למעלה לצלי בעי קריעה שתי וערב ואם לא קרעו מותר כלישנא קמא דרב דהא תניא כוותיה ולקדרה קורעו שתי וערב וטחו בכותל:

אתמר:

כבדא עילוי בשרא - שרי.
 דמא - משרק שריק.
 כחלא עילוי בשרא - אסור.

מאי טעמא?

חלב סרוכי מסריה.

רב דימי מנהרדעא מתני אפכא:
 כחלא עילוי בשרא - שרי.

מאי טעמא?

חלב שחוטה דרבנן.

כבדא עילוי בשרא - אסור,
 דם - דאורייתא.

דרש מרימר:

הלכתא:

בין כבדא בין כחלא:
 תותי בשרא - שרי,
 עילוי בשרא - דיעבד אין,
 לכתחלה לא.

רב אשי איקלע לבי רמי בר אבא חמוה,

קיא, ב חזייה לבריה דרמי בר אבא דקא שפיד כבדא עילוי בשרא,
 אמר: כמה יהיר האי מרבנן, אימר דאמור רבנן דיעבד, לכתחלה מי אמור!?

ואי איכא בי דוגי, בשרא עילוי כבדא נמי אסיר.

ומאי שנא מדמא דבשרא?

דמא דבשרא - שכן,
 דמא דכבדא - קפי.

34. קיא, ב

רפ"י

סכין ששחט בה. איידי דבית השחיטה רותח בולע הסכין מן הדם ואסור לחתוך בה רותח מפני שחוזר ופולט בו :
צונן. ואם חתך בה צונן :
בעי הדחה. ההוא צונן :
קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה דבר רותח. לפי שנבלע בה הדם ונותן טעם ראשון הוי כאיסור גמור :
הא דרבין. דאמר רבי יוחנן מיקל ליתא :
דההיא פינכא גרסינן. קערה של חרס שאין לה תקנה בהגעלה :
מכדי רבי אמי תלמיד דר' יוחנן כו'. אביי מסיק ליה למילתיה :
וצנן שחתכו בסכין. אע"ג דאגב חורפיה דצנן איגר"ש בלע"ז הוא בולע משמנונית הסכין הקרוש עליו והוי האי צנן נתינת טעם ראשון שהרי בלע איסור ממש והוי כבשר :
מותר לאכלו. לאותו צנן בכותח שיש בו נסיובי דחלבא כדמפרש טעמא דכיון שבלע מן השמנונית דהיתרא בלע :
והאי איסורא בלע. קערה בלעה דם :
סוף סוף האי היתירא לידי איסורא אתי. כשנותנו בכותח :
האי. צנן אפשר לו לישראל לטועמו קודם שיתננו בכותח והאי מותר דקאמר כגון שטעמו בתחלה ולא היה בו טעם שמנונית :
והאי. דם הקערה :
לא אפשר למטעמיה. לפי שאסור הוא הלכך אין לו תקנת היתר :
קפילא. נחתום עובד כוכבים :
כי קאמינא. דאסור לאוכל בה רותח בדליכא קפילא :

אמר רב נחמן אמר שמואל :
 סכין ששחט בה :
 אסור לחתוך בה רותח.
 צונן - אמרי לה: בעיא הדחה,
 ואמרי לה: לא בעיא הדחה.

אמר רב יהודה אמר שמואל:
 קערה שמלח בה בשר - אסור לאכול בה רותח.

ושמואל לטעמיה,
 דאמר שמואל:
 מליח - הרי הוא כרותח.
 וכבוש - הרי הוא כמבושל.

כי אתא רבין אמר רבי יוחנן:
 מליח - אינו כרותח,
 וכבוש - אינו כמבושל.

אמר אביי:
 הא דרבין ליתא,
 דההיא פינכא דהנה כי רבי אמי דמלח ביה בשרא ותבריה,
 מכדי רבי אמי תלמיד דרבין יוחנן הוה, מאי טעמא תבריה?
 לאו משום דשמיעא ליה מיניה דרבי יוחנן דאמר: מליח - הרי הוא כרותח.

יתיב רב פהנא אחוה דרב יהודה קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר:
 קערה שמלח בה בשר - אסור לאכול בה רותח.
 וצנן שחתכו בסכין - מותר לאכלו בכותח.

מאי טעמא?

אמר אביי:
 האי - היתרא בלע,
 והאי - איסורא בלע.

אמר ליה רבא:
 כי בלע היתרא מאי הוי? סוף סוף האי היתרא דאתי לידי איסורא הוא, דאיסורא קאכיל!

אלא אמר רבא:
 האי - אפשר למטעמיה,
 והאי - לא אפשר למטעמיה.

אמר ליה רב פפא לרבא:
 וליטעמיה קפילא ארמאה,
 מי לא תנן: "קדורה שבישל בה בשר - לא יבשל בה חלב.
 ואם בשל בנותן טעם.
 בשל בה תרומה - לא יבשל בה חולין,
 ואם בשל בנותן טעם."

ואמרינן, בשלמא: תרומה - טעים לה כהן,
 אלא בשר בחלב - מאן טעים לה?
 ואמרת לן: ליטעמיה קפילא,
 הכא נמי ליטעמיה קפילא!

הכי נמי,
 כי קאמינא דליכא קפילא.

35. קיא, ב - קיב, א

רש"י

דגים שעלו בקערה. מן הצלי כשהיו רותחין נתנן לתוך הקערה שאכלו בה בשר:
אסור לאוכלן בכותח. לפי שהבשר נותן בהם טעם:
נותן טעם בר נותן טעם הוא. אם היו מבושלים עם בשר ממש היה אסור לאוכלן בכותח אי נמי מודה שמואל שאסור לאכול חלב רותח בקערה דנותן טעם ראשון הוי כבשר גמור אבל קערה זו היא עצמה אינה בשר אלא על ידי נותן טעם ואינה כבשר:

שייפא. משיחה מסממנים:
בצעא. קערה:
רמו בישולא. באותה קערה לאחר זמן:
אמר יהיב טעמא. בקערה:
כולי האי. שחוזר ונותן טעם בבישול ומאן דשמע סבר דאית ליה לרב נתנית טעם בר נתנית טעם נמי בעלמא:
ולא היא. דגבי סממנים נפיש מרריהו מרים הם מאד:
קאים קמיה. משמש לפניו בסעודה:

לרבך. רב שלמדת ממנו שאסור:
אבא בר אבא. אבוב דשמואל הוה וחסיד גדול היה:
דליספי לי מידי דלא סבירא לי. לא היו דברים מעולם:
בה גיטא דמברא דסורא. שהיה הנהר מפסיקן:
תאנים וענבים. לא אתו לליפתן וקיימא לן (ברכות דף מא:)
 דברים הבאים לאחר סעודה כלומר הרגילים לבא לאחר סעודה טעונין ברכה בין לפניהם ובין לאחריהם אפילו הביאן בתוך הסעודה דכיון דאינן ליפתן אין הפת פוטרןן:
יתמא. בלא דעת:

קישות. מתוקה היא ואינו נבלע בתוכה אלא השמנונית צף ועומד על מקום החתך הלכך גריר לבי פסקיה למקום חתך גורר מעט בסכין ואכיל אף בכותח הלכך דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח כדאמר דאין נותן טעם הבא מן הממש אלא נותן טעם הבא מנותן טעם דסתם קערה מקנחין אותה משומן הקרוש עליה משום מיאוס אבל לסכין פעמים שהשמנונית קרוש עליו ואינו ניכר וכשחותך בצנון הוי נותן טעם הבא מן הממש ועוד דמשום חורפיה בלע טפי מדגים הרתחים ואגב דוחקא דסכינא פליט סכינא ובלע צנון:

קלחי. קלחים:
ליפתא. לפת אינו חריף אלא מתוק ואין טעם שומן ניכר בו:
דסילקא אסירי. לפי שנותן טעם בהן:

ואי פתך בהו דליפתא. ערבן בעת חתוכן שחתך אחת של לפת ואחת של תרדין הלפת מבטל טעם השמנונית מן הסכין ואין התרדין מקבלן טעם הימנו:

איתמר:

דגים שעלו בקערה:

רב אמר:

אסור לאכלן בכותח.

ושמואל אמר:

מותר לאכלן בכותח.

"רב אמר: אסור" - נותן טעם הוא.

"ושמואל אמר: מותר" - נותן טעם בר נותן טעם הוא.

והא דרב לאו בפירוש איתמר,

אלא מפלגא איתמר.

דרב איקלע לבי רב שימי בר חיאי בר בריה חש בעיניו, עברו ליה שייפא בצעא, בתר הכי רמו ליה בשולא בגווה, טעים ליה טעמא דשייפא. אמר יהיב טעמא כולי האי.

ולא היא,

שאני התם דנפיש מררה טפי.

רבי אלעזר הוה קאים קמיה דמר שמואל,

אייתו לקמיה דגים שעלו בקערה, וקא אכיל בכותח.

יהיב ליה - ולא אכל.

אמר ליה: לרבך יהיבי ליה ואכל, ואת לא אכלת?!

אתא לקמיה דרב,

אמר ליה: הדר ביה מר משמעתי?

אמר ליה: חס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דליספי לי מידי ולא סבירא לי.

רב הונא ורב חיאי בר אשי הוו יתבי,

חד - בהאי גיטא דמברא דסורא,

וחד - בהאי גיטא דמברא,

למר - אייתו ליה דגים שעלו בקערה, ואכל בכותח,

למר - אייתו ליה תאנים וענבים בתוך הסעודה, ואכל ולא פריך מר.

אמר ליה לחבריה: יתמא! עבד רבך הכי?!

ומר אמר ליה לחבריה: יתמא! עבד רבך הכי?!

מר אמר ליה לחבריה: אנא כשמואל סבירא לי.

ומר אמר ליה לחבריה: אנא כרבי חיאי סבירא לי.

דתני רבי חיאי:

"פת - פוטרך כל מיני מאכל,

ויין - פוטר כל מיני משקין".

אמר חזקיה משום אביי:

הלכתא:

דגים שעלו בקערה - מותר לאוכלן בכותח.

צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר - אסור לאוכלו בכותח,

והני מילי צנון דאגב חורפיה בלע,

אבל קישות - גריר לבי פסקיה ואכיל.

קילחי דליפתא - שרי,

דסילקא - אסירי,

ואי פתך בהו דליפתא - שפיר דמי.

קיב, א

36. קיב, א

רש"י

כמכא. כותח מי חיישינן שמא יפול מן הכותח במלח והוא לא ידע וימלחו ממנו קדרת בשר: **דחלא מאי.** דרך לתת חומץ לתוך התבשיל מי חיישינן שמא יפול מן הכותח בחומץ ויחזור ויתן ממנו לתבשיל: **לכי תיכול.** כשתמדוד לי עליה כור של מלח בשכרי אומר לך טעמו של דבר: **האי.** כותח הנופל במלח נראה וניכר מפני שהוא עב ולא בטיל אבל כותח הנופל בחומץ ליתיה בעיניה וטעמא נמי לא יהיב כותח בחומץ: **שרייה רב חיננא.** אע"פ שהכותח מליח הוא: **דאינו נאכל מחמת מלחו.** אינו נוח ליאכל מרוב מלח שבו עד ששורין ומדיחין אותו במים כעין מליחת בשר להצניע: **נאכל מחמת מלחו הוא.** כלומר נאכל במלחו הוא: **קליפה.** מלמעלה סביב: **ואי אית ביה פילי.** בקעים והוא צלי לא סגיא ליה בקליפה לפי שבולע דרך הנקבים וכולו אסור: **ואי מתבל בתבלין.** התבלין שנתבשלו עמו מרכיבין אותו ונוח לבלוע וכשנפל לכותח היה צמא לבלוע ובלע:

בְּעָא מִיְנִיה רַב דִּימֵי מְרַב נְחָמֵן:
מַהוּ לְאַנּוּחֵי כִדָּא דְּמִלְחָא גְבִי כִדָּא דְּכַמְכָּא?

אָמַר לִיה: אָסוּר.

דְּחָלָא - מַאי?

אָמַר לִיה: שָׂרִי.

וּמַאי שָׂנָא?

לְכִי תִיכּוּל עֲלֵה כּוֹרָא דְּמִלְחָא.

מַאי טַעְמָא?

הָאִי - אֵיתִיה אִיסוּרָא בְּעֵינִיה,
וְהָאִי - לִיתִיה אִיסוּרָא בְּעֵינִיה.

הֵהוּא בַר גּוֹזְלָא דְּנָפַל לְכִדָּא דְּכַמְכָּא - שְׂרִייה רַב חִינְנָא בְּרִיה דְּרַבָּא מִפְּשָׁרוּנְיָא.

אָמַר רַבָּא:

מֵאֵן חַכְמִים לְמִישְׁרֵי כִי הָאִי גּוֹוֹנָא?

אִי לָאוּ רַב חִינְנָא בְּרִיה דְּרַבָּא מִפְּשָׁרוּנְיָא,

קָסַבְר כִּי אָמַר שְׁמוּאֵל: "מְלִיח - הָרִי הוּא כְּרוֹתְחָ",

הֵינִי מִיְלִי הֵיכָא דְּאִינוּ נֹאכְל מִחֻמַּת מְלָחוּ,

אָבַל הָאִי כּוֹתְחָא הָרִי נֹאכְל מִחֻמַּת מְלָחוּ.

וְהֵינִי מִיְלִי: חֵי,

אָבַל צְלִי - בְּעֵי קְלִיפָּה.

וְאִי אֵית בֵּיה פִּילִי - כּוּלִיָּה אָסוּר,

וְאִי מִתְבַּל בְּתַבְלִין - כּוּלִיָּה אָסוּר.

37. קיב, א

רפ"י

שחַתַּךְ עֲלֶיהָ בֶּשֶׂר. כשהוא חוֹתֵךְ
 מן הצלי:
אסור לאכלה. מפני שהדם יוצא
 ונבלע בו:
וה"מ דאסמיק. שהיה הבשר
 אדום שנקטרוד"א:
והני מילי דאבריה. שנקב הדם
 את הככר כלומר עבר מצדו לצדו
 עד שנראה משני צדדין:
הכי גרסינן והני מילי
דאסמכיה. שהיה אותו מוהל
 היוצא מן הבשר עבה אבל צלול
 לאו דם הוא:
שדי ליה לכלביה. לההוא ככר:
מה נפשך. דאיהו לא בעי
 למיכליה ולשמעיה ספי ליה
 איסורא:
דאנינא דעתיה. האי דלא אכיל
 ליה משום דאיסטיניס הוה ולא
 משום איסורא:
חמר בשר. יין הבשר:

אָמַר רַב נְחֵמָן אָמַר שְׁמוּאֵל:
 כָּפַר שְׁחַתַּךְ עֲלֶיהָ בֶּשֶׂר - אָסוּר לְאָכְלָהּ.

וְהֵנִי מִלֵּי דְאֶסְמִיק.
 וְהֵנִי מִלֵּי דְאֶבְרִיָּה.
 וְהֵנִי מִלֵּי דְאֶסְמִכִּיָּה,
 אָבַל קְלִישְׁתָּא - לִית לָן בָּהּ.

שְׁמוּאֵל שְׂדֵי לִיה לְכַלְבִּיָּה.
 רַב הוּנָא יְהִיב לִיה לְשִׁמְעִיָּה.

מַה נְּפִשְׁךָ אֵי שְׂרִי - לְכוּלֵּי עֲלֵמָא שְׂרִי,
 אֵי אָסוּר - לְכוּלֵּי עֲלֵמָא אָסוּר!

שְׂאֵנִי רַב הוּנָא דְאֶנִּינָא דְעֵתִיָּה.

רַבָּא אָכִיל לִיה,
 וְקָרִי לִיה "חֲמַר בֶּשֶׂר".

38. קיב, א-ב

רָפָ"י

אין מניחין כלי. בי דוגי דלעיל
 (דף קיא:):
עד שיכלה. שיהא כל דמו כבר
 נפלט ממנו:
משתעלה תימרתו. שהבשר
 מעלה עשן לישנא אחרינא שיהו
 הגחלים מעלין עשן שכל זמן
 שהדם שותת עליהן אינן אלא
 כבין והולכים אבל כשהשומן
 נוטף הן מעלין עשן. לשון מורי:
ודילמא תתאה מטא. צד
 התחתון של צד גחלים נצלה
 והעליון לא נצלה:
תרי גללי דמלחא. בין על הבשר
 ובין בתוך הכלי והדם נגרר אצל
 המלח לשוליים:
ומשפיה. כמו (ב"מ דף ס.).
 השופה יין לחבירו קולייר
 כלומר יערה השומן העליון בנחת
 מכלי אל כלי שלא יתערב
 הדם בו וראיתי בהלכות גדולות
 דדוקא נקט תרי גללי כלומר
 מעט מלח אבל מלח הרבה פוסק
 כח הדם ועושהו כמים והוא
 נעכר ומתערב עם השומן:
ומי אמר שמואל הכי. דלאחר
 שיכלה כל מראה אדמומית שבו
 מותר:
והאמר שמואל כו'. והאי בשר
 כבר נצלה:
שאני התם דאגב דוחקא
דסכינא פליט. לעולם כשתעלה
 תמרתו אין הדם יוצא ממנו ע"י
 האור ושמנונית הוא ומותר אבל
 כשחותכו וכובש עליו את הסכין
 הוא דוחקו ואם נשאר בו דם
 דוחקו והוא יוצא:

אמר רב נחמן אמר שמואל:
 אין מניחין כלי תחת בשר עד שיכלה כל מראה אדמומית שבו.
 מנא ידעינן?

מר זוטרא משמיה דרב פפא אמר:
 משתעלה תימרתו.

מתקיף לה רב אשי:
 ודלמא תתאה - מטא,
 עילאה - לא מטא!

אלא אמר רב אשי:
 לית ליה תקנתא,
קיב, ב אלא משדא ביה תרתיה גללי מלחא, ומשפיה.

אמר ליה רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי:
 ומי אמר שמואל הכי?
 והאמר שמואל: כפר שחתך עליה בשר - אסור לאכלה!
 שאני התם, דאגב דוחקא דסכינא פליט.

39. קיב, ב - קיג, א

רס"י

דגים ועופות. לאו דווקא עופות דכל שכן בשר אחר לפי שהוא קשה מבשר עופות:
אסורין. [הדגים לבדן] שהדם יוצא מן הבשר ונבלע בדגים:
אפילו עופות ועופות [נמי] **אסירי.** כדאמרינן לקמן (דף קיג.) אין מולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב לפי שהדם היוצא נשאר בכלי וחוזר ונבלע בבשר:
אפילו עופות ודגים [נמי] שרי. שהרי הדם יוצא דמה לי דגים ומה לי שאר שתי חתיכות הנמלחות זו על גב זו שאע"ג שהדם יוצא מעליונה לתחתונה אין נאסרין אם הכלי מנוקב:
לעולם בכלי מנוקב. והיינו טעמא דדגים אסורין:
משום דדגים רפו קרמייהו. קרום שלהן רך:
וקדמי ופלטי. ממהרין לפלוט ציר שלהן:
ועופות קמיטי. צומתין אשטריני"ט כלומר אין ממהרין לפלוט וכבר נחו הדגים מפלוט ועדיין עופות פולטין הלכך בלעי דגים אבל בשר ובשר כמה שזה שווה לפלוט כך זה שווה לפלוט ושניהם פולטין יחד וכל זמן שהתחתון טרוד בפליטה אינו בולע:
אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר נבלה. ובכלי מנוקב כמשפט המולחים בשר וקמיבעיא ליה מי אמרינן כי היכי דגבי דם לא חישינן לדלמא פלט עליון ובלע תחתון דאמרינן כל זמן שטרודים בפליטה אינן בולעין ושניהם נחין יחד מפליטתן הי"נ לא שנא או לא:
אמר ליה הטמאים. הי"א יתירא דגבי הטמאים לכם בכל השרץ (ויקרא יא):
לאסור צירן ורוטבן וקיפה. פירמא בשר ותבלין הנקפה בשולי הקדירה וכיון דצירן אסור מיתסר הבשר השחוט מחמת ציר הטרפה שהוא נוח ליבלע מן הדם:
הני מילי דמן. כלומר הני מילי לגבי דם וכגון בכלי שאינו מנוקב דבתר דפלט הדר בלע:
אבל צירן. זיעה הוא ולא מיתסר והכא לדם ליכא למיחש דמנוקב הוא וא"כ כשרה וכשרה נמי:
קמ"ל. דציר אסור וציר נוח ליבלע הוא:
מאי לאו שניהם מלוחים. ושמע מינה ציר נמי לא מיבלע כל זמן שעסוקים בפליטה וש"מ צירן מותר לא גרסינן:
תפל. מבלי מלח דהשתא לא פליט טמא מידי אבל שניהם מלוחים דטמא נמי פליט אסור וכ"ש טמא מליח וטהור תפל:

אמר רב נחמן:

דגים ועופות שמלחן זה עם זה - אסורין.

היכי דמי?

אי בכלי שאינו מנוקב - אפילו עופות ועופות נמי אסירי!
 אי בכלי מנוקב - אפילו דגים ועופות נמי שרי!

לעולם בכלי מנוקב,

ודגים - משום דרפו קרמייהו, קדמי ופלטי,
 ועופות - קמיטי, בתר דניחי דגים פליטי עופות והדר בלעי מיניה.

רב מרי בר רחל אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר טרפה.

אתא לקמיה דרבא,

אמר ליה: "הטמאים"³⁹¹ (ויקרא יא, לא) - לאסור: צירן,

ורוטבן,

וקיפה שלהן.

קיג, א

וליא ליה מדשמואל,

דאמר שמואל:

מליח - הרי הוא כרוחה,

וכבוש - הרי הוא כמבושל!

אי מדשמואל, הוה אמינא: הני מילי דמן,

אבל צירן ורוטבן - לא,

קמשמע לן.

מיתיבי:

"דג טהור שמלחו עם דג טמא - מותר".

מאי לאו שהיו שניהן מלוחין!

לא, כגון שהיה טהור מליח, וטמא תפל.

והא מדקתני סיפא: **"היה טהור מליח וטמא תפל - מותר"**³⁹²,

מכלל דרישא בששניהם מלוחין עסקינן!

פרושי קא מפרש: טהור שמלחו עם דג טמא - מותר,

כיצד? שהיה טהור מליח וטמא תפל.

הכא נמי מסתברא,

דאי סלקא דעתך: רישא שניהם מלוחים - השתא שניהם מלוחים שרי,

טהור מליח וטמא תפל מיבעיא!?

אי משום הא - לא איריא!

תנא סיפא לגלויי רישא,

דלא תימא: רישא טהור מליח וטמא תפל,

אבל שניהם מלוחין - אסור.

תנא סיפא: **"טהור מליח וטמא תפל"**,

מכלל דרישא: שניהן מלוחין ואפילו הכי שרי.

תא שמע:

מסיפא דסיפא: **"אבל אם היה טמא מליח וטהור תפל - אסור"**.

טמא מליח וטהור תפל - הוא דאסור,

³⁹¹ אלא הטמאים לכם בכל השרץ כל הנגע בהם במתם וטמא עד הערב

³⁹² מסורת השי"ס. גירסת וילנא: (אבל אם היה טהור מליח וטמא תפל)

הָא שְׁנֵיהּ מְלוּחִין - שְׂרִי.

אִידֵי דְתֵנָּא רִישָׁא: "טְהוֹר מְלִיחַ וְטָמֵא תְּפִל",
תֵּנָּא נְמִי סִיפָא: "טָמֵא מְלִיחַ וְטְהוֹר תְּפִל".

רש"י

הא שניהם מלוחים שרי.
דשניהם טרודים בפליטה: רב
הונא דלא בעי הדחה ברישא
בדחליה בי טבחא כל רחיצת
הבשר מתרגמינן חילול:

40. קיג, א

רפ"י

מילחא גלגליתא. מלח גסה שלמי"א:
ומנפיץ ליה. למילחא לאחר זמן מפני שהדם נבלע בה אבל מלח דקה אין צריך לנפץ שהיא נתכת מעצמה:
אין מחזיקין דם. אין בחזקת דם ליאסר אם לא נמלחו:
הדרא דכנתא. דקין שסביב הכנתא אנטרי"ל:
ומעיא. קבה וכרס ושאר הדקין:
וכרכשא. טבחייה אבל הלב והריאה והכבד וכתנא גופה יש בהן דם וצריכין לימלח:
אלא ל"ש. ומותר וטעמא כדפרשינן לעיל (דף קיב: ד"ה ועופות) דכל זמן שטרודים לפלוט אין בולעים וכשנח זה כבר נח זה:
הרי זה מכביד את הבשר. לפי שבשעת שחיטתה היא טרודה להוציא דם וכששובר מפרקתה מתוך צרתה אין בה כח להתאנח ולהוציא דם והיא נחה ושוקטת והדם נבלע באבריה ומכביד הבשר ונמצא גוזל את הבריות כשהוא מוכרה במשקל והדם שוקל:
איבעיא להו היכי קאמר. האי ומבליע דם דקתני כוליה חד איסורא הוא וה"ק מכביד את הבשר ונמצא גוזל את הבריות הוא משום דמבליע דם שמכביד את משקלה והבלעת דם לפרושי גוזל את הבריות נקט לה:
הא לדידיה. דליכא למימר משום גזילה שרי לפי שהוא חוזר ויוצא ע"י מלח:
או דילמא לדידיה נמי אסור. ותרתי איסורי קחשיב חדא דגוזל את הבריות וחדא דמבליע דם ושוב אינו יוצא ואוכל דם:

(ס'מן ביש'רא דמנח נפקותא)

אמר שמואל:

אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן: מולחו יפה יפה, ומדיחו יפה יפה.

אתמר:

רב הונא אמר:

מולח ומדיח.

במתניתא תנא:

"מדיח ומולח ומדיח!"

ולא פליגי:

הא - דחלליה בי טבחא,

הא - דלא חלליה בי טבחא.

רב דימי מנהרדעא מלח ליה במילחא גלגליתא, ומנפיץ ליה.

אמר רב משך שיא:

אין מחזיקין דם בבני מעיים.

תרגמא: אכר'שא,

ומעייא,

והדרא דכנתא.

אמר שמואל:

אין מניחין בשר מליח אלא על גבי כלי מנוקב.

רב ששת מלח ליה גרמא גרמא.

תרי - מאי טעמא לא?

משום דפריש מהאי ובלע האי.

חד נמי פריש מהאי גיסא ובלע האי גיסא!

אלא: לא שנא.

אמר שמואל משום רבי חייא:

השובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא נפשה,

הרי זה מכביד את הבשר,

וגוזל את הבריות,

ומבליע דם באברים.

איבעיא להו:

היכי קאמר?

"מכביד את הבשר, וגוזל את הבריות" משום דמבליע דם באברים - הא לדידיה שפיר דמי,

או דלמא:

לדידיה נמי אסור?

תיקו.

41. קיג, א

רש"י

מתני'

אינו עובר בלא תעשה. היא גופה לא איצטריך דהעלאה לאו דאורייתא אלא דיוקא דילה איצטריך למידק מינה הא אוכל עוף בחלב עובר ולאפוקי מדרבי עקיבא דאמר פרט לעופות:

גמ'

אינו בא לידי לא תעשה. כלומר אין לחוש שמא יאכלנו ויעבור עליו דאי נמי אכיל ליה לא עבר:

מתניתין

המעלה את העוף עם הגבינה על השלחן - אינו עובר בלא תעשה.

גמרא

הא אוכלו - עובר בלא תעשה.

שמע מינה:

בישר עוף בחלב - דאורייתא.

אימא: המעלה את העוף עם הגבינה על השולחן אינו בא לידי לא תעשה.

42. קיג, א-ב

רז"י

מתניתין

בְּשׂוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה - אֲסוּר לְבַשֵּׁל, וְאֲסוּר בְּהֵנָאָה.

בְּשׂוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְמֵאָה,

בְּשׂוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה בְּחֵלֶב בְּהֵמָה טְהוֹרָה - מוֹתֵר לְבַשֵּׁל, וּמוֹתֵר בְּהֵנָאָה.

רבי עקיבא אומר:

חֵיָה וְעוֹף - אֵינָם מִן הַתּוֹרָה,

שְׁנֵאמַר: "לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בְּחֵלֶב אֱמוּ" ³⁹³ (שמות כג, יט; לד, כו; דברים יד, כא) שְׁלֹשׁ פְּעָמִים,

פֶּרֶט ל: חֵיָה,

וְלְעוֹף,

וּבְהֵמָה טְמֵאָה.

רבי יוסי הגלילי אומר:

נֵאמַר: "לֹא תֹאכְלוּ כֹל נִבְלָה" (דברים יד, כא),

וְנֵאמַר: "לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בְּחֵלֶב אֱמוּ" (דברים יד, כא) -

אֵת שְׁאֵסוּר מִשּׁוּם: "נִבְלָה" - אֲסוּר לְבַשֵּׁל בְּחֵלֶב.

עוֹף שְׁאֵסוּר מִשּׁוּם: "נִבְלָה" יִכּוּל יֵהָא אֲסוּר לְבַשֵּׁל בְּחֵלֶב?

תְּלִמּוּד לֹאמַר: "בְּחֵלֶב אֱמוּ" - יֵצֵא עוֹף שְׁאֵינ לֹא חֵלֶב אִם."

גמרא

מָנָא הָיִי מִיָּלִי?

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר:

אָמַר קְרָא: "וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת גְּדֵי הָעוֹזִים" ³⁹⁴ (בראשית לח, ט).

קיג,ב

כָּאן - גְּדֵי עוֹזִים,

הָא כָּל מְקוּם שְׁנֵאמַר גְּדֵי סְתָם - אֶפִּילוּ פְּרָה וְרַחֵל בְּמִשְׁמַע.

וְלִילֵף מִיָּנִיָּה!

כְּתִיב קְרָא אַחֲרֵינָא: "וְאֵת עוֹרוֹת גְּדֵי הָעוֹזִים" ³⁹⁵ (בראשית כז, טז),

כָּאן - גְּדֵי הָעוֹזִים,

הָא כָּל מְקוּם שְׁנֵאמַר גְּדֵי סְתָם - אֶפִּילוּ פְּרָה וְרַחֵל בְּמִשְׁמַע.

וְלִילֵף מִיָּנִיָּה!

הוּוּ לְהוּ שְׁנֵי כְּתוּבִין הִבְאִין כְּאֶחָד,

וְכָל שְׁנֵי כְּתוּבִים הִבְאִים כְּאֶחָד - אֵין מְלַמְדִין.

הַנִּיחָא לְמָאן דְּאָמַר: "אֵין מְלַמְדִין",

אָלָא לְמָאן דְּאָמַר: "מְלַמְדִין" - מָאִי אֵיכָא לְמִימַר?

תְּרִי מִיעוּטֵי כְּתִיבִי: "עוֹזִים" - "הָעוֹזִים".

³⁹³ ראשית במזרי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות כג, יט)

ראשית במזרי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות לד, כו)

לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנקרי פי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (דברים יד, כא)

³⁹⁴ וישלח יהודה את גדי העוזים מיד רעהו העדלמי לקחת הערבון מיד האשה ולא מצאה

³⁹⁵ ואת ערת גדי העוזים הלבישה על גדי ועל חלקת צנארי

43. קיג, ב

רס"י

אמר שמואל. קרא יתירא כתיב לדרשה ודרשין לה ולקמן פריך תלתא קראי כתיבי ושמואל שיתא דריש: **לרבות את החלב.** שאם בשל חלב וחלב עובר משום חלב ומשום בשר בחלב:

את המתה. שאם בשל בשר נבלה בחלב ואכלו עובר משום בשר בחלב ואף על גב דבעלמא אין איסור חל על איסור וכאן הרי קדמו איסור חלב ואיסור נבלה לאיסור בשר בחלב אתא קרא ורבינהו:

להוציא את הטמאה. בשר בהמה טמאה שבשל אפילו בחלב בהמה טהורה:

ולא בחלב זכר. שהיה לו חלב מועט מן הדדים כגון אם נשתנה והיו לו דדים:

ולא בחלב שחוטה. דאמו משמע הראויה להיות אם ולא משנשחטה:

בחלב אמו. משמע שלא נאסר חלב אלא ממין שנאסר בשר וגדי הא יתירבאי ביה כל בהמה טהורה ולא טמאה הלכך חלב כגדי דהא אמו כתיב וקא ממעט חלב טמאה אפילו הבשר טהור:

איסור חל על איסור. אני שמעתי דגרס ליה והכי פירושו איסור חל על איסור ולא אצטריך קרא לא לחלב ולא למתה:

מחד קרא. כלומר מההוא קרא דאתא לגופיה נפקי דאם בשל חלב או בשר נבלה בחלב אף הם במשמע וקשיא לי הא דאמרינן לקמן בפירקין (דף קטז.) לר"ע משום דאית ליה איסור חל על איסור מייטרי ליה כולחו תלתא גדי לדרשה ואמרינן חלב ומתה לא צריכי קרא והכא לשמואל נמי דאית ליה איסור חל על איסור אמרינן חלב ומתה מחד קרא נפקי ולא מייטרי כולחו אלא תרי ונראה בעיני דלא גרסינן להאי קסבר שמואל איסור חל על איסור אלא הכי גרסינן חלב ומתה מחד קרא נפקי כו' דכולחו תלתא גדי מייטרי לדרשה דהוה ליה למיכתב לא תבשל בחלב אמו כל מי שיש לו חלב אם בהמה כיון דסופינו להביא במשמע גדי אף עגל וטלה כדאמרן לעיל ומדכתב גדי לדרשה אתי חד לחלב ומתה לאשמעינן שיהא איסור חל על איסור ואיתרבו להו תרווייהו דהא מין גדי הן והי מינייהו מפקת וחד לשליל וחד למעוטי טמאה ולקמן נמי בשמעתין אמרינן שאני הכא דרבי רחמנא גדי אלמא איסור חל על איסור לשמואל הכא מגדי נפקא ליה מריבויא והא דפריך לקמן וסבר שמואל איסור חל על איסור הא קשיא ליה דמדדרי שמואל חלב ומתה אלמא איסור חל על איסור:

דם ושליא. לא בעיא קרא למעוטינהו דהא לאו גדי נינהו ומהיכא תיתי לאיסורא:

ומתו בו. באוכל תרומה בטומאת גופו כתיב דהא לעיל מיניה כתיב איש איש מזרע וגו':

פרט לזו כו'. אלמא לא אתי איסור טומאת הגוף שהוא במיתה בידי שמים וחייל איסור טומאת תרומה שאסורה ועומדת עליו באיסור עשה כדמפרש ביבמות בפי הערל (דף עג.) מבשעריך תאכלנו הטמא והטהור דמשמע טמא וטהור אוכלין בקערה אחת בשר פסולי המוקדשין לאחר פדיון דאין בהן איסור טומאה וכתיב תאכלנו לזה ולא לאחר כלומר בזה התרתי לטהור לאכול עם הטמא ואע"פ שאוכל בשר טמא שמותר לאכול פסולי המוקדשין בין בטומאת הגוף ובין בטומאת עצמן אבל בתרומה לא התרתי לך לאכול בטומאת עצמה ולא הבא מכלל עשה עשה אבל אוכל תרומה בטומאת הגוף מפורש בו לא תעשה דכתיב בקדשים לא יאכל וכתיב בתריה ובא השמש וטהר ואחר יאכל וגו' ומוקמינן ליה בתרומה ביבמות (דף עד.): ה"ג בעלמא סבר שמואל איסור חל על איסור ושאיני הכא דגלי רחמנא ומתו בו כי יחללוהו ואבע"א בעלמא קסבר אין איסור חל על איסור ושאיני הכא דרבי רחמנא גדי ולשון ששמעתי קשיא לי כיון דחד לגופיה הי רבי והי מייטרי והא דרשינהו:

הא דרביה. רבי אלעזר שאמר לעיל שמואל משמו וכל היכא דקתני משום פלוני לא שמע מפיו אלא מפני אחרים שאמרו מפיו ושמואל לא ראה את רבי אלעזר מימיו דרי אלעזר בחורבן היה (גיטין דף נו.) מתלמידי רבן יוחנן בן זכאי ושמואל מדורות האחרונים היה בסוף שנותיו דרבי:

שלא הניקה. לא ילדה מעולם ויש לה חלב כשהיא קרובה לימי לידתה מי דייקין אמו שהיתה אמו כבר או לא:

אמר שמואל:

"גדי" ³⁹⁶ (שמות כג, יט; לד, כו; דברים יד, כא) - לרבות: את החלב.

"גדי" - לרבות: את המתה.

"גדי" - לרבות: את השליל.

"גדי" - להוציא: את הדם.

"גדי" - להוציא: את השליא.

"גדי" - להוציא: את הטמאה.

"בחלב אמו" (שמות כג, יט; לד, כו; דברים יד, כא) - ולא בחלב זכר.

"בחלב אמו" - ולא בחלב שחוטה.

"בחלב אמו" - ולא בחלב טמאה.

הא תלתא "גדי" כתיבי, ואנן שיתא דרשינן!

קסבר שמואל: איסור חל על איסור,

ואיסור חלב, ומתה מחד קרא נפקי.

דם נמי לאו גדי הוא.

ושליא נמי פירשא בעלמא הוא.

פשוו להו תרי: חד - לרבות את השליל,

וחד - למעוטי בהמה טמאה.

וסבר שמואל: איסור חל על איסור?!

והאמר שמואל משום **דבי אליעזר** ³⁹⁷:

מנין לכהן טמא, שאכל תרומה טמאה, שאינו במיתה?

שנאמר: **"ומתו בו פי יחללוהו"** ³⁹⁸ (ויקרא כב, ט) -

פרט לזו שמחוללת ועומדת!

איבעית אימא:

בעלמא - איסור חל על איסור,

ושאיני התם דמיעט רחמנא: **"ומתו בו"**.

איבעית אימא:

בעלמא - קסבר שמואל: אין איסור חל על איסור,

ושאיני הכא דרבי רחמנא: **"גדי"**.

ואיבעית אימא:

הא - דידיה,

הא - דרביה.

בעא מיניה רב אחא דבוי בר אמי מרב ³⁹⁹:

המבשל בחלב גדי שלא הניקה - מהו?

אמר ליה:

מדאצטריךא לשמואל למימר: **"בחלב אמו"** - ולא בחלב זכר,

זכר הוא דלא אתי לכלל אם,

אבל האי פיון דבא לכלל אם - אסור.

³⁹⁶ ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות כג, ט)

ראשית בכורי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות לד, ט)

לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לקניי מי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (דברים יד, כא)

³⁹⁷ מסורת השי"ס. גירסת וילנא: אלעזר

³⁹⁸ ושמרו את משמרתו ולא ישאו עליו חטא ומתו בו פי יחללוהו אני ה' מקדשם

³⁹⁹ מסורת השי"ס גורס רבא, ויש שגרסו רבה, ודקדוקי סופרים לפי הכתב"י גורס רב נחמן. ומצד הסברה קשה להשאיר את

44. קיג, ב - קיד, א

רש"י

חד אמר לוקה. קס"ד דאאכילה קאמר (והם) התרו בו משום בשר בחלב:

אין איסור חל על איסור. ולא נפיק מקרא דלגופיה וקרא יתירא לית לן לרבוויי דאיכא למימר חד לרבוויי שליל אתא דחד איסור הוא דאיכא וחד למעוטי שליא אתא דלא ס"ל פירשא הוא ובעי קרא למעוטי דאילו למעוטי דם וטמאה לא איצטריך דכיון דאין איסור חל על איסור מהיכא תיתי לן דליתסרו דבעי למעוטינהו:

כי פליגי אבשול. שהרי החלב וכל שאר איסורין לא נאסרו לבשל אלא בשר בחלב הלכך גבי בשול אין כאן אלא איסור בשר בחלב:

ומר אמר חזא כו'. מ"ד לוקה קאי אבישול דחדא איסורא הוא ומ"ד אין לוקה קאי אאכילה דאם לא התרו בו משום אכילת חלב אלא משום בשר בחלב אינו לוקה דלא אתי איסור בשר בחלב וחייל איסור חלב:

במי חלב. מישג"א בלע"ז: הפגול והנותר. אלמא אע"ג דאסירי וקיימי אתי איסור בשר בחלב וחייל עליהו והוא הדין נמי אם בשל חלב בחלב אלמא מרבויא דגדי נפקא לן דחייל על כל איסורין:

האי תנא. נמי סבר בכל איסורין דאיסור חל על איסור ואינהו סברי לה כמ"ד אין איסור חל על איסור ותנאי טובא איפליגו בה:

אתמר:

המבשל חלב בחלב:

רבי אמי ורבי אסי:

חד אמר: לוקה.

וחד אמר: אינו לוקה.

לימא בהא קמיפליגי:

דמאן דאמר: "לוקה" - קסבר: איסור חל על איסור.

ומאן דאמר: "אינו לוקה" - קסבר: אין איסור חל על איסור.

לא!

דכולי עלמא: אין איסור חל על איסור,

אאכילה דכולי עלמא לא פליגי דלא לקי.

כי פליגי - אבשול,

מאן דאמר: "לוקה" - חד איסורא הוא.

ומאן דאמר: "אינו לוקה" - להכי אפקה רחמנא לאכילה בלשון בישול,

כיון דעל אכילה לא לקי - אבישול נמי לא לקי.

קיד, א

ואיכא דאמרי:

אבישול - כולי עלמא לא פליגי: דלקי,

כי פליגי - אאכילה.

מאן דאמר: "אינו לוקה" - דהא אין איסור חל על איסור.

ומאן דאמר: "לוקה" - להכי אפקה רחמנא לאכילה בלשון בישול,

כיון דאבישול לקי - אאכילה נמי לקי.

ואיבעית אימא:

מר - אמר חדא,

ומר - אמר חדא,

ולא פליגי.

מיתבי:

"המבשל במי חלב - פטור.

דם שבשלו בחלב - פטור.

העצמות,

והגידים,

והקרנים,

והטלפים שבשלו בחלב - פטור.

הפגול,

והנותר,

והטמא שבשלו בחלב - חייב!"

האי תנא סבר: איסור חל על איסור.

45. קיד, א

כ"י

הרי הן כחלב. להכשיר את הזרעים וחלב נקרא משקה דכתיב (שופטים ד) ותפתח את נאד החלב ותשקהו:
והמוחל. משקה הזב מן הזיתים:
הרי הוא כשמן. ושמן איקרי משקה דכתיב (ישעיהו כה) משתה שמנים:

"המבשל במי חלב - פטור".

מסייע ליה לריש לקיש,
דתנן:

"מי חלב - הרי הו כחלב,
והמוחל - הרי הוא בשמן".

אמר ריש לקיש:

לא שנו אלא להכשיר את הזרעים,
אבל לענין בישול בשר בחלב: מי חלב - אינו כחלב.

46. קיד, א-ב

רס"י

תנו רבנן:

"**בחלב אמו**"⁴⁰⁰ (שמות כג, יט; לד, כו; דברים יד, כא) -

אין לי אלא בחלב אמו, בחלב פרה ורחל מניין?

אמר קל וחומר:

ומה אמו שלא נאסרה עמו בהרבעה - נאסרה עמו בבשולו,

פרה ורחל שנאסרו עמו בהרבעה - אינו דין שנאסרו עמו בבשולו!

תלמוד לומר: "**בחלב אמו**".

והא למה לי קרא? הא אתיא ליה!

אמר רב אשי:

משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא,

מהיכא קא מיייתית לה? מ"אמו",

מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה - תאמר בפרה שלא נאסרה עמו בשחיטה,

תלמוד לומר: "**בחלב אמו**".

תניא אידך:

"**בחלב אמו**" - אין לי אלא בחלב אמו, בחלב אחותו גדולה מניין?

אמר קל וחומר:

ומה אמו שנכנסה עמו לדיר להתעשר - נאסרה עמו בבשולו,

אחותו שלא נכנסה עמו לדיר להתעשר - אינו דין שנאסרה עמו בבשולו!

תלמוד לומר: "**בחלב אמו**".

והא למה לי קרא? הא אתיא ליה!

אמר רב אשי:

משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא,

מהיכא קא מיייתית לה? מ"אמו",

מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה - תאמר באחותו גדולה שלא נאסרה עמו בשחיטה,

תלמוד לומר: "**בחלב אמו**".

אשכחן אחותו גדולה, אחותו קטנה מניין?

אתיא מביניא,

מהי תיתי?

תיתי מאמו - מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה!

אחותו גדולה תוכיח - מה לאחותו גדולה שלא נכנסה עמו לדיר להתעשר!

אמו תוכיח.

וחזר הדין, לא ראי זה פראי זה, ולא ראי זה פראי זה,

הצד השווה שבהן: שהוא בשר, ואסור לבשל בחלב,

אף אני אביא אחותו קטנה, שהוא בשר ואסור לבשל בחלב.

אי הכי, אחותו גדולה נמי תיתי מביניא!

אין הכי נמי,

אלא "**בחלב אמו**" - למה לי?

מבעי ליה לכתנאי:

"**בחלב אמו**" - אין לי אלא בחלב אמו,^א היא עצמה בחלבה מניין?

אמר קל וחומר: ומה במקום שלא נאסר פרי עם פרי בשחיטה -

נאסר פרי עם האם בשחיטה.

מקום שנאסר פרי עם פרי בבשול - אינו דין שנאסר פרי עם האם בבשול!

תלמוד לומר: "**בחלב אמו**".

קיד, ב

אין לי אלא בחלב אמו. כלומר עז:

ת"ל מקרא שני:

בחלב אמו. דמיייתר לרבוויי כל חלב בהמה טהורה דהאי תנא לא מצריך ליה לכדשמאל דחלב זכר וחלב שחוטה וחלב טמאה מחד קרא דלגופי נפקי דהא אמו כתיב ולא שחוטה ולא זכר ולא טמאה דהא גדי כתיב ובטהורה משתעי כדאמרן להוציא את הטמאה ועל כרחיך אמו נמי טהורה דאי אמו טמאה לא הוי איהו טהור הלכך להכי לא אתא וגדי משמע ליה גדי דווקא ובשר חיה ושאר בהמות מגדי יתירא נפקי לאיסורא דאי סבירא ליה גדי הכל במשמע אפילו עגל וטלה למה ליה לרבוויי חלב פרה ורחל והא אמו כתיב ולקמן (דף קטז.) דמשמע לן יתורא דגדי גדי לר"ע למעוטי חיה ועוף הני מילי למאן דמשמע ליה גדי ואפילו עגל וטלה אתי קרא יתירא למעוטי אבל למאן דמשמע ליה גדי דווקא קראי יתירי לרבוויי אתו דאי למעוטי לא איצטריך וחד למעוטי טמאה ולשלי ללא איצטריך קרא דממשמעות יליף ליה כדאשכחנא גבי ר"ע לקמן דאמר שליל גדי מעליא:

הא אתיא ליה. שפיר בק"ו:

מעיקרא דדינא. מתחלת הדין דקתני מה אמו שלא נאסרה עמו בהרבעה נאסרה עמו בבשול זהו תחלתו של ק"ו ויש להקשות מה לאמו שכן נאסרה לישחט עמו ביום אחד ולהכי נקט מעיקרא דדינא פירכא משום דפעמים מקשה על סוף הדין כגון דקתני סיפא פרה ורחל שנאסרו עמו בהרבעה אינו דין שנאסרו עמו בבשול זהו סוף הדין ואם היה מקשה ואומר בהמה טמאה תוכיח שנאסרה עמו בהרבעה ולא נאסרה עמו בבשול אף אתה אל תתמה על פרה ורחל כו' זו היא פירכא על סוף הדין:

חלב אחותו גדולה מנין. אני שמעתי דהיינו פרה שהיא מין בהמה כמותה אבל מין גדול הוא ומהאי קרא גופיה דריש ותנא אחרינא הוא ולישניה הוא דשני ועוד דלא נפק ליה פרה ורחל מיתורא דחד קרא אלא פרה לחודה דחלוקה מן הגדי בשני חילוקין חדא דנאסרה עמו בהרבעה וחדא דאין נכנסת עמו לדיר להתעשר אבל רחל שנכנסת עמו לדיר להתעשר דהא מעשר בקר וצאן כתיב (ויקרא כז) וכל צאן במשמע לא נפקא ליה מיניה שתאסר עמו בבשול הלכך יליף ברישא פרה והדר אתיא ליה רחל בהצד השוה כדלקמן בקר אינו נכנס עם הצאן להתעשר בפרק בתרא דבכורות (דף נג.):

ומה אמו. שאינה חלוקה ממנו לענין מעשר דהא מינה היא ואע"פ שכבר ילדה עדיין היא ראויה ליכנס עמו לדיר להתעשר דגדייה יולדת בתוך שנתה ונכנסת עם בנה לדיר להתעשר כשעדיין לא נכנסה להתעשר כדתינא בבכורות (דף כ.) גדייה שילדה שלש בנות וכל בנותיה ילדו שלש [שלש] כולן נכנסות לדיר להתעשר ואפ"ה חלקה הכתוב ממנו לאוסרה עמו בבשול:

אחותו גדולה. פרה שאינה נכנסת כו': **תלמוד לומר בחלב אמו.** קרא יתירא לרבוויי כל חלב וממילא איתרביא פרה דאשכחן דחלקה ממנו לענין מעשר תיחלק ממנו לבישול:

אחותו קטנה. רחל:

מביניא. מאמו ומאחותו גדולה:

המשך הרש"י בעמוד הבא למטה

⁴⁰⁰ ראשית כבודי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות כג, יט; לד, כו)

לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי מי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (דברים יד, כא)

רַש"י

הָא לְמַה לִּי קָרָא? הָא אֲתִיָּא לָהּ!

אמר רב אחדבוי כו'. הכא לא אמרי מעיקרא דדינא פירכא כדלעיל משום דמקשי על סוף הדין:

אחי פרדה. שילדתה הסוסיא מן החמור והיה לה בן אחר מן הסוס הרי בן מותר עם אמו ואסור עם אחותו:

התם זרע אב קא גרים. ואיסורא לאו משום פרי עם פרי הוא אלא משום פרי עם שאינו פרי כלומר משום צד אביהן שהוא חלוק אבל גדי בחלב אמו שניהם על שם אמון קראן הכתוב ואפ"ה אסרינהו ותדע דטעמא משום חלוק האב הוא דהא זימנן דהוי איסור איפכא דפרי עם האם אסור ופרי עם פרי מותר:

דהא פרד בן סוסיא. שילדתו מן החמור והוא אחי פרדה שהיתה לה לסוסיא זו עוד בת אחת מן החמור:

עבד בן שפחה. מותר במין אמו ואסור בבית חורין:

ופרכינן התם גט שחרור קא גרים. ולא משום פרי עם פרי הוא דהא זימנן דהוי איפכא ומיתסר:

כלאי זרעים. חטין עם עדשין שאסור לזרוע זה עם זה:

ומותר. לזרוע כל אחד עם אמו עם הקרקע:

ופרכינן התם פרי עם פרי מי מיתסר. כלום נאסר פרי עם פרי אלא בזריעה דהיינו ע"י האם:

הא חטי ושערי בכדא. שהניח בכד להצניע שם:

אמר רב אחדבוי בר אמי:

משום דאיכא למימר סוס בן סוסיא,

אחי פרדה יוכיח,

שאסור פרי עם פרי, ומותר פרי עם האם.

התם - זרע האב הוא דקא גרים.

דהא פרד בן סוסיא אחי פרדה יוכיח - שמותר פרי עם פרי,

ואסור פרי עם האם.

אלא אמר מר בריה דרבנא:

משום דאיכא למימר: עבד בן שפחה אחי משוחררת יוכיח -

שאסור פרי עם פרי, ומותר פרי עם האם!

התם גט שיקרוור הוא דקא גרים.

דהא עבד בן משוחררת אחי שפחה יוכיח - שמותר פרי עם פרי,

ואסור פרי עם האם.

אלא אמר רב אידי בר אבין:

משום דאיכא למימר כלאי זרעים יוכיחו -

שאסור פרי עם פרי, ומותר פרי עם האם!

כלום נאסר פרי עם פרי אלא על ידי האם!

דהא חטי ושערי בכדא ולא מיתסרו.

אלא אמר רב אשי:

משום דאיכא למימר: מה לפרי עם פרי, שכן שני גופים - תאמר בפרי עם האם, שכן גוף אחד?

משום הכי איצטריך קרא.

המשך רש"י מעמוד הקודם

תיתי מאמו. דמה אמו שלא נאסרה עמו בהרבעה נאסרה עמו בבישול אחרות קטנה שנאסרה עמו בהרבעה אינו דין שנאסרה עמו בבישול: מה לאמו כו':

אי הכי אחרות גדולה נמי תיתי מביניא. מאמו ומאחרות קטנה ומחצי הדין שהרי אין להשיב עליו והכי דנינן מה אמו שנכנסת עמו לדיר נאסרה עמו בבשול אחרות גדולה לא כל שכן וכי פרכת מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה תאמר באחרות גדולה אחרות קטנה תוכיח ותו ליכא למיפרך מה לאחרות קטנה שכן לא נכנסה כו' אלמא מפלגי דינא נפקא לן כך שמעתי וקשיא לי היכי נימא אחרות קטנה תוכיח הא אכתי לא קיימא לן אחרות קטנה לאיסורא ואני שמעתי דהכי פריך מאי חזית דאחרות גדולה נפקא לן מקרא וקטנה מביניא תיפוק ליה אחרות קטנה מרבויה דקרא וגדולה מביניא וקשיא לי חדא דמסתברא קרא כי רבי לאחרות גדולה לאיסורא רבי שנאסרה עמו במעשר אבל קטנה לא ועוד מאי קא מותיב לקמיה בחלב אמו למאי אתא טובא איצטריך לאחרות קטנה ורואה אני את דברי ר' יוסף טוב עלם ז"ל שראיתי תשובת כתב ידו דאחרות גדולה ואחרות קטנה אמינו ממש קאמר שהן מין גדי כמותו וגדולה זו היא זקנה שכבר נתעשרה וקטנה זו היא גדייה שלא נתעשרה עדיין והאי תנא היינו תנא גופיה דלעיל דאתיא ליה פרה ורחל מחד מקראי יתירי והשתא קא דריש לאידך וה"ק אחרות גדולה שנתעשרה כבר מנין וע"כ נקט גדולה משום דסופו יליף לה מרבויה וקטנה לא מיתרביא ליה מיניה משום דמסתברא כי רבי קרא לאיסורא גדולה רבי דנאסרה עמו במעשר דאילו מקרא יתירא קמא לא מצי לרבויה דאיכא למימר כי רבי לאיסורא לא רבי אלא פרה ורחל דאסורין עמו בהרבעה אבל אחרות לא ולהכי אשמעינן קרא אחריתא לאחרות גדולה וקטנה אתיא מביניא:

אי הכי. דקטנה אתיא לה מביניא:

אחרות גדולה נמי. לא תיבעי קרא ותיתי מביניא דאמו ופרה ודרוש הכי מה אמו שנכנסה עמו לדיר נאסרה עמו בבשול אחרות גדולה לא כ"ש מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה פרה תוכיח מה לפרה שכן נאסרה עמו בהרבעה ובמעשר אמו תוכיח שמותרת עמו בהרבעה ובמעשר וחור הדין הצד השוה שבהן שהם חלב כו' ואתיא מביניא בין אחרות גדולה ובין קטנה:

אלא. קרא שלישי למאי אתא קמא לגופיה תניינא לפרה ורחל ואידך למאי:

היא עצמה בחלבה. שיצא ממנה בעודה חיה מנין כו' ואף מדרשה זו נראין הדברים דלאחרות ממש מצריך תלמודא או מקרא או מביניא דהא אפילו להיא עצמה מצרכינן תלמודא אלמא לא נפקא לן מקרא דלגופיה כל מין גדי אלא אמו דווקא אבל היא עצמה לא וה"ה אחרות גדולה וקטנה:

פרי עם פרי בשחיטה. ששוחטין שני בני פרה אחת ביום אחד:

פרי עם פרי בבישול. גדי עם החלב:

47. קיד, ב

רש"י

כל שתיעבתי לך. כל שאסרתי לך לתעבו ולהתרחק ממנו: הרי הוא בבל תאכל. עולמית בכל ענינין שהוא בין שבא בעבירה ובין שלא בא בעבירה כגון עי"י קטן או עי"י עובד כוכבים מאחר שתיעבתי לך אסור והאי הרי תיעבתיו לך להתרחק מבשולו שלא לבשלם יחד:

עד שיפוטו לך הכתוב שהוא מותר בהנאה כדרך שפרט לך בנבלה. שאע"פ שלא כתב לך אלא לא תאכל הוצרך לפרש בה היתר הנאה הא כל מקום שלא פירש לך בה היתר הנאה הוי במשמע איסור הנאה מלא תאכל: מדכתיב מכירה ונתינה באמצע שמע מינה אחד מכירה ואחד נתינה קיימי בין אגר ובין אעובד כוכבים דאי דוקא כתיב הוה ליה למכתב הכי תתננה לגר ותמכרנה לעובד כוכבים:

אמר רב אשי:

מנין לבשר בחלב שאסור באכילה? שנאמר: "לא תאכל כל תועבה" (דברים יד, ג), כל שתעבתי לך - הרי הוא ב' כל תאכל". ואין לי אלא באכילה, בהנאה מנין?

כדרכי אבהו,

דאמר רבי אבהו אמר רבי אלעזר:

כל מקום שנאמר: "לא יאכל",

"לא תאכל",

"לא תאכלו" -

אחד איסור אכילה, ואחד איסור הנאה במשמע,

עד שיפוטו לך הכתוב כדרך שפרט לך: "בנבלה"⁴⁰¹ (דברים יד, כא).

לגר - בנתינה,

ולעובד כוכבים - במכירה.

דתניא:

"לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך ותתננה ואכלה או מכור לנכרי" (דברים יד, כא).

אין לי אלא לגר - בנתינה, ולעובד כוכבים - במכירה,

לגר במכירה - מנין?

תלמוד לומר: "לגר תתננה או מכור" (דברים יד, כא).

לעובד כוכבים בנתינה - מנין?

תלמוד לומר: "תתננה או מכור לנכרי".

נמצא אחד גר, ואחד עובד כוכבים,

בין במכירה בין בנתינה,

דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר:

דברים נכתבו: לגר - בנתינה, ולעובד כוכבים - במכירה.

מאי טעמא דרבי יהודה?

אי סלקא דעתך כדקאמר רבי מאיר,

לכתוב רחמנא: "לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך ותתננה ואכלה ומכור",

"או" - למה לי?

שמע מינה: לדברים נכתבו הוא דאתא, לגר - בנתינה, ולעובד כוכבים - במכירה.

ורבי מאיר?

אמר לך,

האי "או" להקדים נתינה דגר, למכירה דעובד כוכבים.

ורבי יהודה?

להקדים נתינה דגר למכירה דעובד כוכבים - לא צריך קרא, סברא הוא!

זה - אתה מצווה להחיותו,

וזה - אי אתה מצווה להחיותו.

⁴⁰¹ לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך ותתננה ואכלה או מכור לנכרי מי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו

48. קיד, ב - קטו, א

רפ"י

[אמר רב אשי:

מנין לבשר בחלב שאסור באכילה?

שנאמר: "לא תאכל כל תועבה" (דברים יד, ג),

כל שתעבתי לך - הרי הוא ב"כל תאכל".

ואין לי אלא באכילה, בהנאה מנין?].

(סימן שבת חורש וכלאי זרעים אותו ואת בנו ושלוח הקן).

קטו, א אלא מעתה, ^מעשה שבת ליתסרו, דהא תיעבתי לך הוא!

אמר קרא: "כי קדש היא לכם"⁴⁰² (שמות לא, יד) - היא "קדש", ואין מעשיה קדש.

חורש בשור ובחמור⁴⁰³ (דברים כב, י), וחוסם פי פרה⁴⁰⁴ (דברים כה, ד) ודש בה -

ליתסרו דהא תיעבתי לך הוא!

השתא, ומה שבת דחמירא מעשיה מותרים - הני לא כל שכן?!

כלאי זרעים - ליתסרו דהא תיעבתי לך הוא!

מדגלי רחמנא גבי כלאי הפרם "פן תקדש"⁴⁰⁵ (דברים כב, ט) - פן תוקד אש,

מפלל דכלאי זרעים שרו.

ואימא: כלאי פרם - אסורין בין באכילה בין בהנאה,

כלאי זרעים - באכילה אסירי, בהנאה שרו?

איתקוש לכלאי בהמה,

דכתיב: "בהמתך לא תרביע פלאים שדך לא תזרע פלאים"⁴⁰⁶ (ויקרא יט, ט) -

מה בהמתך היוצא ממנה - מותרת,

אף שדך היוצא ממנו - מותר.

וכלאי בהמה גופייהו מנא לן?

מדאסר רחמנא פלאים לגבוה,

מפלל דלהדיוט - שרי.

"אותו ואת בנו"⁴⁰⁷ (ויקרא כב, כח) - ליתסר!

מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה,

מפלל דלהדיוט - שרי.

שלוח הקן - ליתסר!

לא אמרה תורה שלח לתקלה.

מעשה שבת. כגון המבשל בשבת ליתסרו באכילה לכל ישראל דהא הזהרתך לתעבו ולהתרחק ממנו ואנן תנן במזיד לא יאכל הוא משום קנס אבל אחרים אוכלין בפייק (לעיל טו):

ליתסרו. הזרעים והדישה דהא הרחקתך מהם כל הנך דקאמר ליתסרו באכילה ובהנאה קאמר דליתסרו:

הני לא כ"ש. אבל בבשר בחלב לא אמרינן האי ק"י דהא כתיב לא תאכל כל שתיעבתי לך ומסתברא דאיסורא דקרא עליה קאמר דהא אכיל תועבה גופה אבל האי לא אכיל החרשה עצמה אלא הבא ממנה והחוסם והדש נמי לאו חסימה גופה קאכיל אלא מעשה הבא על ידה וילפינן משבת דאין הבא מכחה קדש:

כלאי זרעים. הן עצמן תועבה וליתסרו:

כלאים. אסירי לגבוה דתניא שור או כשב או עז פרט לכלאים בגמרא דהשוחט (לעיל לח):

אותו ואת בנו. אינו אלא מחוסר זמן שהיום אסור ומחר מותר:

שלוח הקן ליתסר. כגון נטל את האם מעל הבנים ובא לפנינו וחייבנוהו לשלח כדתנן לקמן (דף קמא). משלח ואינו לוקה תאסר לאכילה עולמית דהא נעבדה בה עבירה:

לא אמרה תורה שלח לתקלה. וכאן הרי אמרה שלח דכתיב (דברים כב) לא תקח האם והדר שלח תשלח דאם לקחת אותה חזור ושלחה ואם היתה אסורה לא היה אומר לך שלחנה ויכשלו בה בני אדם וה"ה דמצוי למימר נמי בכל הני מה שבת דחמירא כו' ומיהו מידי דמשכח פירוקא מגופיה לא יליף מאחריני לישנא אחרינא שלוח הקן ליתסר כל שלוח הקן ליתסר האם לעולם ואפילו שלחה דהא כל שתיעבתי לך הרי הוא לך לעולם בבל תאכל והרי אסרתיה לך באותה שעה וזה נראה לי עיקר דהא לא קאמר רב אשי דכל דבר שנעבדה בו עבירה ומתחלה הוא מותר אסור דאם כן החורש בשור וחמור והמרביע כלאים והחוסם יאסרו הבהמות ואנן לא פרכינן מיניהו מידי אלא מן היוצא מהן:

⁴⁰² ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת מי כל העשה בה מלאכה ונקרתה הנפש ההוא מקרב עמיה

⁴⁰³ לא תחרש בשור ובחמור ויחדו

⁴⁰⁴ לא תחוסם שור בדישו

⁴⁰⁵ לא תזרע פרמך פלאים פן תקדש המלאה הנזע אשר תזרע ותבואת הפרם

⁴⁰⁶ את חקתי תשמרו: בהמתך לא תרביע פלאים שדך לא תזרע פלאים ובגד פלאים שעטננו לא יעלה עליך

⁴⁰⁷ ושור או שיה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד

49. קטו, א-ב

רש"י

שהוא כזה. שאסור באכילה כזה:
כעורה זו ששנה רבי. כלומר וכי כעורה רבי ולמדה לבשר בחלב ממקרא הזה:
לא תאכלנו. יתירא דכתיב בראה אנכי גבי פסולי המוקדשין שנפדו רק הדם לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים והדר כתיב לא תאכלנו למען ייטב לך וגוי' לדם לא איצטרך דהא כתיבי קראי טובא ומוקי ליה לבשר בחלב:
דבר הלמד מענינו. דבר שתום שאין מפורש בו במה מדבר הוי' לומדו מן הענין פרשה שנכתב בה במה הענין מיירי:
בשני מינין. פסולי המוקדשין שנפדו שני מינין הן מותרין באכילה כחולין ואסורין בגיזה ועבודה כקדשים כדאמר בבכורות (דף טו.) תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב:
אבל בהנאה לא קמ"ל. מהאי קרא דכתיבא אזהרה ידידיה גבי פסח מה פסח מבושל אסור באכילה ובהנאה דכל קדשים שאינם ראויים לאכילה תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה אף זה אסור בהנאה:
כי עם קדוש אתה. לא תבשל גדי:
מה להלן בהנאה. [בעילה] הנאה היא:
לא תאכלו כל נבלה. בסיפיה דקרא כתיב בשר בחלב:
לא תבשלנה. בחלבו ותמכרנה אלמא אסורה בהנאה:

אמר ריש לקיש:

מנין לבשר בחלב שאסור?

תלמוד לומר: "אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל" ⁴⁰⁸ (שמות יב, ט).

שאין תלמוד לומר "מבושל", מה תלמוד לומר "מבושל"?

לומר לך: יש לך בשול אחר שהוא כזה ואי זה?

זה בשר בחלב.

אמר ליה רבי יוחנן:

כעורה זו ששנה רבי?!

"לא תאכלנו" ⁴⁰⁹ (דברים יב, כה) - בבשר בחלב הכתוב מדבר,

אתה אומר בבשר בחלב הכתוב מדבר,

או: אינו אלא באחד מכל האיסורין שבתורה?

אמרת צא ולמד משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן: דבר הלמד מענינו,

במה הכתוב מדבר?

בשני מיניו,

אף כאן בשני מיניו!"

אי מהיאי, הוה אמינא: הני מילי באכילה, אבל בהנאה - לא!

קא משמע לן.

ורבי, בהנאה - מנא ליה?

נפקא ליה מהכא:

נאמר כאן: "מי עם קדוש אתה לה" ⁴¹⁰ (דברים יד, כא),

ונאמר להלן: "ולא יהיה קדש בבני ישראל" ⁴¹¹ (דברים כג, יח),

מה להלן בהנאה - אף כאן בהנאה.

דבי רבי אליעזר תנא:

"לא תאכלו כל נבלה,

לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה,

או מכר לנכרי,

מי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך,

לא תבשל גדי בחלב אמו" (דברים יד, כא).

אמרה תורה: בשתמכרנה - לא תבשלנה ותמכרנה."

דבי רבי ישמעאל תנא:

"לא תבשל גדי בחלב אמו" (שמות כג, יט; לד, כו; דברים יד, כא) - שלש פעמים:

אחד - לאיסור אכילה,

ואחד - לאיסור הנאה,

ואחד - לאיסור בשול.

תניא:

"איסי בן יהודה אומר:

מנין לבשר בחלב שאסור?

נאמר כאן: "מי עם קדוש אתה" (דברים יד, כא),

ונאמר להלן: "ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו" ⁴¹² (שמות כב, ל) -

מה להלן אסור - אף כאן אסור.

ואין לי אלא באכילה, בהנאה - מניין?

⁴⁰⁸ אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים מי אם עלי אש ראשו על פרעיו ועל קרבו

⁴⁰⁹ לא תאכלנו למען ייטב לך ולבניך אחריו מי תעשה הישר בעיני ה'

⁴¹⁰ לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנכרי מי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו

⁴¹¹ לא תהיה קדשה מבנות ישראל ולא יהיה קדש מבני ישראל

⁴¹² ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לקבל תשלכון אתו

רָשׁ"י

שנעבדה בו עבירה. בבישול:

לא היתה לו שעת הכושר. פרי הערלה באיסור גדל אבל בשר בחלב היתה לו שעת הכושר קודם שניתן בשר בחלב:

כלאי הכרם יוכיחו. לקמן פריך ל"ל כלאי הכרם נימא ערלה תוכיח וחזר הדין ועוד פריך נימא מה לכלאי הכרם שכן לא היתה [להן] שעת הכושר: **למה לי גז"ש**. לאיסור אכילה כי היכי דיליף לאיסור הנאה מערלה נילף נמי לאיסור אכילה:

משום דאיכא למימר חורש בשור ובחמור יוכיח. שנעבדה בו עבירה ומותר באכילה אבל השתא דקיימא לן אכילה מגויש ילפינן הנאה בקי"ו וליכא למימר חורש בשור וחמור יוכיח דמה לחורש בשור וחמור דמותר באכילה תאמר בבשר בחלב שאסור באכילה:

למה ליה למימר. לעיל כלאים יוכיח דאיצטריך ליה לאהדורי אכלאים זהוה ליה למד חדא מתלת בשר בחלב מערלה וחמץ וכלאים לימא ערלה תוכיח ותיתי חדא מתרתי שפיר:

וליהדר דינא. וכשיחזור הדין מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר חמץ יוכיח מה לחמץ שכן כרת ערלה תוכיח וגמרינן ומייתנין לה במה הצד כגון לא ראי ערלה כראי חמץ ולא ראי חמץ כראי ערלה הצד השוה שבהן שאסורין באכילה ואסורין בהנאה אף אני אביא בשר בחלב דהואיל ואסור באכילה מגז"ש יהא אסור אף בהנאה:

הכי אמרינן משמיה דר"ל. האי נבלה תוכיח אינה תשובה דכל הבאה במה הצד מגופיה פרכינן אם יש להשיב בשניהם מה להצד השוה שבשניהם שכן כך וכך יש בהם תאמר בזה שלא הושווה להן במדה זו (היא) פרכינן אבל מעלמא כגון פלוני יוכיח לא פרכינן:

שכן גדולי קרקע. אע"ג דאין חומר להיות נאסרין בכך אפ"ה אמרינן:

כל מה הצד פרכינן כל דהו. כל דבר הלמד בהצד השוה ויש להשיב שום דבר שהמלמדין שוין בו והלמד אינו שוה להן בו אפילו שאינו לא קל ולא חמור פרכינן ליה:

לא אם אמרת כו'. אי הוה הדר דינא ואתי במה הצד הוה פרכינן כל דהו אבל השתא דאתי מכלאים ואתה בא להשיב לא אם אמרת בכלאים שכן גדולי קרקע אין זו תשובה דקולא וחומרא פרכינן אם אנו צריכינן ללמוד קולא יש לך להשיב לא אם אמרת בזה שכן יש בו צד קל אחר ואם אנו לומדים חומר צריך אתה להשיב לא אם אמרת בזה שכן יש בו צד חמור כגון הני דאמרינן לעיל מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר וכגון חמץ בפסח שהשבנו לא אם אמרת בחמץ בפסח שכן כרת אבל כל דהו כי האי שכן גדולי קרקע לאו פירכא היא:

ולפרוץ לכולהו כו'. דכיין דלאו חדא מחדא היא אלא חד מתלת כמה הצד דמי הלכך ליפרוך בכולהו ואע"ג דלאו קולא וחומרא היא דקא ס"י דכי אמרינן בלא אם אמרת דלא פרכינן ביה כל דהו הי"מ היכא דאתיא חדא מחדא כגון בריש מלתא דבעי לאתויי מערלה לחודה אבל חדא מתרתי או מתלת כמה הצד דמיא ואף על גב דלא אמרינן וחזר הדין פרכינן לכולהו פירכא כל דהו: **חדא מחדא**. כגון בריש מילתא דבעי לאתויי מערלה לחודה פרכינן קולא וחומרא ולא כל דהו: **חדא מתרתי**. כגון שהשבנו מה לערלה שכן לא היתה כו' וסייעתנו ראיית דברינו בדבר אחר כגון חמץ בפסח יוכיח פרכינן אפילו כל דהו אם לא היה בידינו תשובת קולא וחומרא שהשבנו מה לחמץ בפסח שכן כרת והיה בידינו תשובה כל דהו השוה בשני המלמדין היינו משיבין אותה אע"פ שלא חזר הדין ולא באנו להצד השוה:

אבל חדא מתלת. כגון זו שאמרנו כלאים יוכיחו אי הדר דינא ואתי במה הצד אם היה בידינו תשובת קולא וחומרא להשיב על כלאים כגון מה לכלאים שכן כך וכך דליצטריך מיהדר דינא ומייתי במה הצד פרכינן כל דהו על מה הצד אבל כל כמה דלא הדר דינא לא פרכינן כל דהו אפילו שוים בכולהו כך המדות מסורות בידינו מסיני:

ולפרוך מה לכלאי הכרם שכן לא היתה להם שעת הכושר. דקס"ד אין הזריעה נאסרת אלא הגידולים ולהם לא היתה שעת הכושר מעולם:

זאת אומרת. מדלא פריך הכי שיימ כלאי הכרם עיקרון נאסר אפילו הזריעה עצמה נאסרת משנשרשה:

עיקרון. השרשתו נאסרת ולזריעה הזאת היתה לה שעת היתר כל ימייה משבאה לעולם עד שנשרשה: **עציץ נקוב**. וזרעים בו והעבירו בכרם וכיון דנקוב הוא יונק מן הכרם:

אמרת קל וחומר: ומה ערלה שלא נעבדה בה עבירה - אסורה בהנאה, בשר בחלב שנעבדה בו עבירה - אינו דין שאסור בהנאה?!

מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר!
חמץ בפסח יוכיח - שהיתה לו שעת הכושר, ואסור בהנאה.
מה לחמץ בפסח שכן ענוש ברת!
כלאי הכרם יוכיחו שאין ענוש ברת, ואסור בהנאה."

למה לי גזירה שוה? ליתיה כולה בקל וחומר מערלה!
ומה ערלה שלא נעבדה בה עבירה - אסורה בין באכילה, בין בהנאה.
בשר בחלב שנעבדה בו עבירה - אינו דין שאסור, בין באכילה, בין בהנאה?!

משום דאיכא למימר: חורש בשור ובחמור, וחוסם פי פרה ודש בה יוכיח, שנעבדה בהם עבירה - ושרו!

למה לי למימר כלאי הכרם יוכיחו? לימא ערלה תוכיח! וליהדר דינא, וליתיה במה הצד!

אמר רב אשי:

משום דאיכא למימר: נבלה תוכיח שאסורה באכילה, ומותרת בהנאה.

אמר ליה רב מרדכי לרב אשי:

הכי אמרינן משמיה דריש לקיש:
כל "מה הצד": מגופו - פרכינן,
מעלמא - לא פרכינן.

אי הכי, תיתי במה הצד!

משום דאיכא למיפרך: מה להצד השוה שבהן שכן גדולי קרקע.

אי הכי, השתא נמי איכא למיפרך: מה לכלאי הכרם שכן גדולי קרקע!

אמר ליה רב מרדכי לרב אשי:

הכי אמרינן משמיה דריש לקיש: כל "מה הצד" - פרכינן כל דהו.
"לא אם אמרת"⁴¹³: קל וחומר - פרכינן,
כל דהו - לא פרכינן.

ולפרוך לכולהו - מה לכולהו שכן גדולי קרקע!

אלא אמר ליה רב מרדכי לרב אשי:

הכי אמרינן משמיה דריש לקיש:
קטזא, חדא מחדא: קולא וחומרא - פרכינן,
כל דהו - לא פרכינן.

חדא מתרתי: אפילו כל דהו - פרכינן.

חדא מתלת: אי הדר דינא ואתי במה הצד - פרכינן כל דהו,
ואי לא - קולא וחומרא פרכינן,
כל דהו לא פרכינן.

ולפרוך:

מה לכלאי הכרם - שכן לא היתה להן שעת הכושר!

אמר רב אדא בר אבהה:

זאת אומרת: כלאי הכרם עיקרון נאסר, והיתה להן שעת הכושר קודם השרשה.

מתיב רב שמעיה בר זעירא:

"המעביר עציץ נקוב בפרס:

⁴¹³ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: (חדא מחדא)

רַס"י

הוסיף מאתים. הוסיף בתוך הכרם אחד ממאתים שגדל הירק או גרעיני הזרעים בתוכו דהווי להו מאה ותשעים ותשעה דהיתר וחלק המאתים הוי איסור אסור וכל שכן אם הוסיף יותר דכלאי הכרם אין בטלים עד שיהו בו מאתים דהיתר והאחד (ומאתים) של איסור: **לא הוסיף.** מאתים אלא פחות כל דהו וכגון שיש בהיתר מאתים בו דהוי איהו אחד ומאתים מותר: **המלאה.** משמע מילוי ותוספתו: **וכתיב הזרע.** דמשמע זריעה עצמה: **זרוע מעיקרו.** בתוך הכרם נאסר מיד בהשרשה: **זרוע ובא.** שהיה נשרש כבר בהיתר חוץ לכרם בעינן מלאה: **מתניתין.** דקתני בשר בחלב אסור בהנאה דלא כי האי תנא: **מה להלן מותר בהנאה.** דכתיב ביה לכלב תשליכון אותו:

אם הוסיף מאתים - אָסוּר (כלאים ז, ח).

הוסיף - אין,
לא הוסיף - לא!

אמר אביי:

תרי קראי כתיבי:

כתיב: **"פן תקדש המלאה"**⁴¹⁴ (דברים כב, ט),

וכתיב: **"הזרע"** (דברים כב, ט)!

הא כיצד?

זרוע מעיקרו - בהשרשה,

זרוע ובא - הוסיף אין, לא הוסיף לא.

מתניתין דלא כי האי תנא,

דתנא:

"רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון:

בשר בחלב - אסור באכילה,

ומותר בהנאה,

שנאמר: "מי עם קדוש אתה" (דברים יד, כא),

ונאמר להלן: "ואנשי קדש תהיון לי"⁴¹⁵ (שמות כב, ל) -

מה להלן אסור באכילה ומותר בהנאה - אף כאן אסור באכילה ומותר בהנאה."

⁴¹⁴ לא תזרע פרמך כלאים פן תקדש המלאה הזרע אשר תזרע ותבואת הפרם

⁴¹⁵ ואנשי קדש תהיון לי ובשר פשודה טרפה לא תאכלו לקלב תשלכון אתו

50. קטז, א

רפ"י

הא דרשינהו לכדשמואל. חד לחלב ומתה וחד לרבות שליל וחד להוציא טמאה (לעיל דף קיג:):

קסבר ר"ע כו'. וכל הני גדי קראי יתירי נינהו לדרשה מדהוה ליה למיכתב בכולהו לא תבשל בהמה וכתב גדי שמע מינה לדרשה פרט לבהמה טמאה ולחיה ולעוף וחלב ומתה ממשמעותיה דגדי משמע נמי חלב ומתה ואי משום דאסירי וקיימי ואין איסור חל על איסור אי לא כתיב רבויא קסבר ר"ע איסור חל על איסור הילכך חלב ומתה לא צריכי קרא לרבויי ואתו ממשמעותא וכן שליל:

"רבי עקיבא אומר:

חיה ועוף - אינם מן התורה,

שנאמר: "לא תבשל גדי בחלב אמו"⁴¹⁶ (שמות כג, יט; לד, כו; דברים יד, כא) **שְׁלֵשׁ פְּעָמִים,**

פָּרַט ל: חיה,

ולעוף,

ובהמה טמאה".

הני הא אפקינהו לְכַדְשִׁמוּאֵל!

קסבר רבי עקיבא: איסור חל על איסור.

חלב ומתה - לא צריכי קרא,

שליל - גדי מעליא הוא.

אייתרו להו כוליהו,

פָּרַט ל: חיה,

ועוף,

ולבהמה טמאה.

⁴¹⁶ ראשית במזרי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות כג, יט)

ראשית במזרי אדמתך תביא בית ה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (שמות לד, כו)

לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכר לנקרי פי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו (דברים יד, כא)

51. קטז, א

רש"י

מאי איכא בין ר"ע. דנפקא ליה מגדי פרט לעוף ובין רבי יוסי הגלילי דנפקא ליה מבחלב אמו: רבי יוסי הגלילי סבר חיה דאורייתא. דכל שהוא אסור משום נבלה נוהג בו בשר בחלב חוץ מן העוף שאין לו חלב אם: עוף איכא בינייהו. ר"ע דפריש דאינו מן התורה משמע הא מדרבנן יש לו אבל רבי יוסי הגלילי דלא פריש האי לישנא שרי ליה לגמרי:

תניא נמי הכי. דלרבי יוסי הגלילי אפילו איסורא דרבנן לית ליה בעוף: רבי אליעזר אית ליה מכשירי מצוה דוחין את השבת במצוה שדוחה את השבת ואם אין לו אזמל למולו בשבת כורתין עצים לעשות פחמין ועושין אזמל: רישבא. צייד עופות רישבא לשון אין פורסין רישבין ליונים: טווסא. פואוין:

"רבי יוסי הגלילי אומר:

נאמר: "לא תאכלו"⁴¹⁷ (דברים יד, כא)

[ונאמר: "לא תבשל גדי בחלב אמו" (דברים יד, כא) -

את שאסור משום: "נבלה" - אסור לבשל בחלב.

עוף שאסור משום: "נבלה" יכול יהא אסור לבשל בחלב?

תלמוד לומר: "בחלב אמו" - יצא עוף שאין לו חלב אם].

מאי איכא בין רבי יוסי הגלילי לרבי עקיבא?

איכא בינייהו: חיה.

רבי יוסי הגלילי סבר: חיה דאורייתא.

ורבי עקיבא סבר: חיה דרבנן.

איבעית אימא:

עוף איכא בינייהו.

רבי עקיבא סבר: חיה ועוף אינן מן התורה, הא מדרבנן - אסירי.

ורבי יוסי הגלילי סבר: עוף אפילו מדרבנן נמי לא אסיר.

תניא נמי הכי:

"במקומו של רבי אליעזר היו בורתין עצים לעשות פחמין לעשות ברזל.

במקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב".

לוי איקלע לבי יוסף רישבא אייתו לקמיה רישא דטווסא⁴¹⁸ בחלבא, ולא אמר להו ולא מידי.

כי אתא לקמיה דרבי, אמר ליה: אמאי לא תשמתינהו?

אמר ליה: אתריה דרבי יהודה בן בתירא הוא,

ואמינא: דרש להו כרבי יוסי הגלילי, דאמר: "יצא עוף שאין לו חלב אם".

⁴¹⁷ לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מכה לנגרי מי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו

⁴¹⁸ מסורת הש"ס. גירסת וילנא: דטווסא

52. קטז, א-ב

רפ"י

מתני'
קבת עובד כוכבים ושל נבלה - הרי זו אסורה.
המעמיד בעור של קבה:⁴¹⁹
אם יש בנותן טעם - הרי זו אסורה.
נשרה שינקה מן הטרפה - קבתה אסורה.
טרפה שינקה מן הכשרה - קבתה מותרת.
מפני שכנוס במעיה.

גמרא
 אטו קבת עובד כוכבים לאו נבלה היא?
אמר רב הונא:
הכא בלוקח גדי מן העובד כוכבים עסקינן,
וחיישינן שמא ינק מן הטרפה.

ומי חיישינן שמא ינק מן הטרפה?
והתנן:
"לוקחים ביצים מן העובדי כוכבים,
ואין חוששינן: לא משום נבלה,
ולא משום טרפה!"

אלא אימא: חיישינן שמא ינק מן הטמאה.

ומאי שנא טרפה דלא חיישינן,
 ומאי שנא טמאה דחיישינן?
טרפה - לא שכיחא.
טמאה - שכיחא.

אי שכיחא אפילו גבי דידן ניהוש!

אנן דבדלינן מינייהו, וכי חזינן להו מפרשינן להו - לא גזרו בהו רבנן.
אינהו דלא בדילי מינייהו, וכי חזו להו לא מפרשי להו - גזרו בהו רבנן.

גמ'
בלוקח גדי מן העובד כוכבים. ושחטו קרי ליה קבת עובד כוכבים ואסורה:
חיישינן שמא ינק. חלב זה מן הטרפה:
לא משום נבלות. שמא נמצא בתרנגולת נבלה:
ולא משום טרפה. שמא מעוף טרפה היא דאמרינן באלו טרפות (לעיל דף נח.) ומודים בביצת טרפה שאסורה:
גבי דידן. גדיים שלנו נמי תהא אסורה קבתן משום דחיישינן שמא ינק חלב זה מן (הטמאה) בהמה טמאה:
חדא קתני. משום דשל נבלה היא אסור לה:
ומי אמר שמואל. קבת נבלה אסורה אלמא כגופה דמי:
והאמר שמואל. במסכת ע"ז מפני שמעמידין אותה בעור קבת נבלה הא קבה גופה חלב הקרוש קרי קבה וקאמר דשריא:
כאן קודם חזרה כו'. בפרק אין מעמידין (ע"ז דף כט:) שאל רבי ישמעאל את רבי יהושע מפני מה אסורין גבינות העובדי כוכבים אמר לו מפני שמעמידין אותה בקבת נבלה כלומר בחלב הקרוש שבה אמר לו והלא קבת העולה חמורה מקבת נבלה ואמרו כל כהן שדעתו יפה שורפה חיה אמר לו מפני שמעמידין אותה בקבת עגלי עבודה זרה אלמא חזר בו מקבת נבלה משום דלאו גופה היא ואסורה משום עבודה זרה דאפילו פירשא דידה אסור כדמפרש התם משום דניחא ליה בנפחיה הלכך משנתינו זאת נשנית קודם חזרה ומשום הכי אסור וכי אתמר דשמואל דעור קבה הוא דאסור הא קבה שריא לאחר חזרה קאמר ומשנתינו זאת מכיון שנשנית אף על פי שחזר בו לא זזה ממקומה ולא סילקה ולא אמרו שלא לשנותה עוד:

ושמואל אומר:
חדא קתני: קבת שחיטת עובד כוכבים - נבלה.

ומי אמר שמואל הכי?
והאמר שמואל: מפני מה אסרו גבינת העובדי כוכבים?
מפני שמעמידין אותה בעור קבת נבלה.
הא קבה גופה - שריא!

לא קשיא:
כאן - קודם חזרה,
כאן - לאחר חזרה.

⁴¹⁹ הגהות הב"ח, וכתב"י. גירסת וילנא: **נשרה**

53. קטז, ב

רש"י

והא קתני רישא קבת נבלה אסורה. והדר קתני קבת טרפה מותרת דקתני טרפה שינקה מן הכשרה קבתה מותרת:

איכא שחיטה. ולא מאיסה כולי האי כנבלה ואיסור אין כאן לא בזו ולא בזו כדקתני מפני שכנוס במעיה נאסף הוא במעיה מן אחרים ולא משל עצמה: משנה הראשונה קודם חזרה נשנית וכיון שנשנית לא זזה ממקומה וחזרו ושנו אחרונה להיתר:

מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים. הילכך אף על גב דלאו גופה הוא מיתסר כדפרישית דאפילו פירשא מיתסר משום דניחא ליה בניפחיה:

ואלא כמאן. כלומר לא הוצרכת לשאול: מעמידין בין בקבת נבלה כו'. דלאו מגופה הוא אלא כנוס במעיה:

"בשרה שינקה מן הטרפה - קבתה אסורה. טרפה שינקה מן הכשרה - קבתה מותרת, מפני שכנוס במעיה."

והא קתני רישא: "קבת עובד כוכבים ושל נבלה - הרי זו אסורה!"

אמר רב חסדא: רישא - נראה כאוכל נבלות. ה"א - איכא שחיטה.

אמר ליה רבא: ולא כל דבן הוא? ומה נבלה דמאיסה דאי שרית ליה קבתה - לא אתי למיכל מינה, אמרת: לא. טרפה שחוטה - דאי שרית אתי למיכל מינה, לא כל שכן?!

אלא אמר רב יצחק אמר רבי יוחנן: לא קשיא: כאן - קודם חזרה, כאן - לאחר חזרה, ומשנה לא זזה ממקומה.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: מעמידין - בקבת נבלות, ואין מעמידין - בקבת שחיטת עובד כוכבים.

אמר לפניו רבי שמעון בר אבא: כמאן? כרבי אליעזר, דאמר סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים.

אמר ליה: ואלא כמאן?

כי אתא רב שמואל בר רב יצחק אמר רבי יוחנן: מעמידין בין בקבת נבלה, בין בקבת שחיטת עובד כוכבים, שלא לחוש לדברי רבי אליעזר.

והלכתא: אין מעמידין - בעור קבת נבלה, אבל מעמידין - בקבת נבלה, ובקבת שחיטת עובד כוכבים.

(ובקבת בשרה שינקה מן הטרפה, וכל שכן בקבת טרפה שינקה מן הכשרה. מאי טעמא? חלב המכונס בה - פירשא בעלמא הוא.)

54. קטז, ב - קיז, א

רפ"י

מתני'
מועלין בו. אם קרבן הוא דהא קדשי ה' הן ואינם לכהנים והדם אין מועלין בו כדיליף בגמרא: **וטמא.** אם אכלו בטומאת הגוף חייב שתי חטאות אחת משום חלב ואחת משום טומאת הגוף שהיא בכרת: **משא"כ בדם.** מפרש בגמרא: **אלא בבהמה טהורה.** כדכתיב (ויקרא ז) מן הבהמה אשר יקריבו ממנה וגו':

גמ'
מנה"מ. דחלב יש בו מעילה ולא מפליג דאפילו חלב קדשים קלים אעיי"ג דאין בהן מעילה בחייהן דהא ממון בעלים הן יש בו מעילה באימוריהם לאחר שזרק דמן: **כאשר יורם.** באימורי פר כהן משיח כתיב: **ומה למדנו.** דקאמר ככל מה שמפרישים אימורים משלמים כך יפרשו מזה אף כאן האימורים מפורשים את החלב המכסה [על הקרב] ואת כל החלב ואת שתי הכליות וגו': **מה פר כהן משיח יש מעילה.** באימורים דהא מחיים הוה ביה מעילה דקדשי קדשים הוא: **יש בו מעילה.** בחלבו: **כל חלב לה'.** בקדשים קלים כתיב ולהכי כתיב בהו לה' למימרא דקדשי ה' קרינא ביה לענין מעילה: **יותרת ושתי הכליות לא.** דלאו חלב איקרו: **כאשר יורם.** לימד על כל האימורים שהוקשו לאימורי פר כהן משיח: **אליה דליתא בשור לא.** נמעלו בה כי מייתו כבש לשלמים דאלית הכבש קרינא ביה כתב רחמנא כל חלב ואשכחן אליה דאיכרי חלב דכתיב (ויקרא ג) חלבו האליה תמימה: **תיתסר.** כל אלית כבש באכילה: **כל חלב שור וכשב ועז.** לא אסרה תורה אלא הנוהג בכולן ואליה אינה נוהגת לא בשור ולא בעז: **לא ימעלו בה.** דהא מעילה מכל חלב לה' נפקא לן והא אמרת דלאו חלב איקראי:

מתניתין

חומר בחלב מדם,

וחומר בדם מבחלב.

קי"א

"חומר בחלב" - שֶׁחֵלֵב ^אמועלין בו, וְחִיבֵיבו עָלָיו מְשֹׁם: פִּיגוּל, וְנוֹתֵר, וְטָמֵא.

מה שאין בו בדם.

"וחומר בדם" - שֶׁהֶדֶם נוֹהֵג בְּבִהְמָה,

וְחִיָּה,

וְעוֹף.

בין טמאים ובין טהורים.

וחלב אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד.

גמרא

מנא הני מילי?

אמר רבי ינאי:

דאמר קרא: "כֹּאשֶׁר יִרְם מִשׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים"⁴²⁰ (ויקרא ד, י).

וכי מה למדנו "משור זבח השלמים" מעתה?

הרי זה בא ללמד ונמצא למד,

מקיש "שור זבח השלמים" לפר כהן משיח,

מה פר כהן משיח - יש בו מעילה,

אף שור זבח השלמים - יש בו מעילה.

אמר ליה רבי חנינא:

כעורה זו ששנה רבי?

"כל חלב לה"⁴²¹ (ויקרא ג, טז) - לרבות אימורי קדשים קלים למעילה.

אמר אביי:

איצטרך,

דאי פתב רחמנא: "חלב" (ויקרא ג, טז) - הנה אמינא: חלב אין,

יותרת ושתי כליות - לא.

כתב רחמנא: "כֹּאשֶׁר יִרְם" (ויקרא ד, י).

ואי פתב רחמנא: "כֹּאשֶׁר יִרְם" - הנה אמינא: חלב אליה דליתא בשור - לא,

כתב רחמנא: "כל חלב".

אמר ליה רב מרי לרב זביד:

אי אליה איקראי חלב - תיתסר באכילה!

אמר ליה: עליה אמר קרא: "כל חלב שור וכשב ועז"⁴²² (ויקרא ז, כג) - דבר השנה בשור וכשב ועז.

רב אשי אמר: (ויקרא ג, ט)

"חלב⁴²³ האליה - איקראי,

חלב סתמא - לא איקראי.

אלא מעתה לא ימעלו בה!

אלא מחוורתא כדרב זביד.

⁴²⁰ כֹּאשֶׁר יִרְם מִשׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהַקְטִיבִים הֵבִיחַ עַל מִזְבַּח הָעֹלָה

⁴²¹ וְהַקְטִיבִים הֵבִיחַ הַמִּזְבֵּחַ לַחֵם אִשָּׁה לְרִיחַ נִיחַח כֹּל חֵלֵב לֵה'

⁴²² דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כֹּל חֵלֵב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וְעֵז לֹא תֹאכַל

⁴²³ מִסֹּרֶת הַשֵּׁיט. גִּירְסַת וִילְנָא: חֵלֵבֵי

55. קיז, א

רפ"י

לכם. ואני נתתיו לכם וגוי שלכם יהא אלמא לאו קדשי גבוה הוא: **לכפרה נתתיו.** ולא שיהא קרוי שלי למעול בו שאינה עומדת אלא לכפר בשבילכם: **הוא.** משמע בהוייתו יהא לעולם דינו שוה בין לפני כפרה ובין לאחר כפרה שנתן מתנותיו ונשאר השיריים:

מה לאחר כפרה אין מעילה. בשיריים כדלקמן דאין לך דבר שנעשה מצותו ומועלין בו שהרי כבר נעשה צורך גבוה ממנו ולא קדשי ה' קרינא ביה:

תרומת הדשן. כל בקר תורם מדשן מזבח מלא מחתה ונותנו בצדי המזבח ונבלעת שם במקומה כדכתיב והרים את הדשן אשר תאכל האש וגוי ושמו אצל המזבח מלמד שטעון שימה וגניזה אלמא אסור בהנאה:

בגדי כהונה. ארבעה בגדי לבן שכי"ג כנס בהן לפני ולפנים ביום הכפורים וטעוניה גניזה עולמית ואין הדיוט עובד בהן כל השנה ולא [כ"ג] ליום כפורים אחר כדכתיב ופשט את בגדי הבד והניחם שם:

אלא לרבי דוסא דאמר. כשרין הן לכהן הדיוט כל השנה שכהן הדיוט משמש בהן בארבעה כלים ומה ת"ל והניחם שם מלמד שלא ישתמש הוא ליוה"כ אחר מאי איכא למימר:

עגלה ערופה. אף על פי שנעשה מצותה אסורה בהנאה דכתיב וערפו שם שם תהא קבורתה (כריתות דף ו.ו.):

מיעוטי כתיבי. אפילו למ"ד בעלמא מלמד הני אין מלמד דמיעוטי כתיבי בהו דמשמע הני ולא אחרני:

תלתא קראי בדם. לכם לכפר הוא:

לנותר. שאם נותר ושגג בין בדם ובין בנותר ואכלו אינו חייב אלא משום דם:

מטומאה. אם אכלו בטומאה הגוף אינו חייב אלא משום דם:

אבל מפגול לא צריך. למעוטי דשאם היה הזבח פגול ואכל מדמו פשיטא לך דאין בו משום פגול:

[**חומר בחלב** - **שהחלב מועלין בו,** ו**חייבין עליו משום פגול,** ו**נותר,** ו**טמא**].

מה שאין בו בדם.

מנא הני מילי?

אמר עולא:

דאמר קרא: **"לכם"**⁴²⁴ (ויקרא יז, יא) - שלכם יהא.

דבי רבי ישמעאל תנא:

"לכפר" (ויקרא יז, יא) - לכפרה נתתיו ולא למעילה.

ורבי יוחנן אמר:

אמר קרא: **"הוא"** (ויקרא יז, יא) - הוא לפני כפרה כלאחר כפרה,

מה לאחר כפרה - אין בו מעילה,

אף לפני כפרה - אין בו מעילה.

ואימא: הוא לאחר כפרה כלפני כפרה,

מה לפני כפרה - יש בו מעילה,

אף לאחר כפרה - יש בו מעילה!

אין לך דבר שנעשה מצותו, ומועלין בו.

ולא?!

והרי תרומת הדשן ננעשה מצותו ומועלין בו,

דכתיב: **"ושמו אצל המזבח"**⁴²⁵ (ויקרא ו, ג)!

משום דהוא תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובין הבאין כאחד,

וכל שני כתובין הבאין כאחד - אין מלמדין.

הניחא לרבנן דאמרי: **"והניחם שם"**⁴²⁶ (ויקרא טז, כג) - מלמד שטעוניה גניזה,

אלא לרבי דוסא, דאמר: שלא ישתמש בהן ליום הכפורים אחר - מאי איכא למימר?

אלא משום דהוא תרומת הדשן ועגלה ערופה שני כתובים הבאין כאחד,

וכל שני כתובים הבאין כאחד - אין מלמדין.

הניחא למאן דאמר: אין מלמדין,

אלא למאן דאמר: מלמדין - מאי איכא למימר?

קייב

תרי מיעוטי כתיבי,

הכא כתיב: **"ושמו"** (ויקרא ו, ג),

התם כתיב: **"הערופה"**⁴²⁷ (דברים כא, ו).

ותלתא קראי למה לי בדם?

חד - למעוטי מנותר,

וחד - למעוטי ממעילה,

וחד למעוטי מטומאה.

אבל מפגול לא צריך קרא.

⁴²⁴ מי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם מי הדם הוא בנפש ויכפר

⁴²⁵ ולבש חתן מדו בד ומכנסי בד ולבש על פשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח

⁴²⁶ ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבאו אל הקדש והניחם שם:

⁴²⁷ וכל יקני העיר ההוא הקרבים אל החלל יחצו את ידיהם על העגלה הערופה בנחל

רַש"י

דתנן כל שיש לו מתירין. שדבר אחר מתיר אותו בין שהוא מתירו לאדם כגון בשר קדשים שהדם מתירו לכהנים בזריקתו ובין שיש לו מתירין למזבח ולא לאדם כגון עולה שדמה מתירה למזבח דאם לא נזרק דמה אין אבריה נקטרים כדכתיב (ויקרא יז) וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' והזדר והקטיר החלב לריח ניחוח:

חייבין עליו משום פגול. אם פיגל את הזבח באחת מארבע עבודות הדם ואח"כ אכל מן הבשר שהיה בכלל היתר הדם או מן האימורים שאף הן בהיתר הדם חייב כרת אבל כל דבר שאין אחר מתירו אלא הוא מתיר עצמו כגון הדם והקומץ והקטורת ומנחת כהנים שכולה כליל אין חייבין עליהם משום פגול משום דעיקר פגול בשלמים כתיב ומינייהו ילפינן מה שלמים יש להם מתירין לאדם ולמזבח חייבין עליהם משום פגול אף כל כו':

דְתַנְנָן:

"כֹּל שֵׁישׁ לוֹ מַתִּירִין בֵּין לְאָדָם וּבֵין לְמִזְבֵּחַ חַיִּיבִין עָלָיו מִשּׁוֹם פְּגוּל" (זבחים מג.).
 וְדָם גּוֹפִיָּה - מִתֵּיר הוּא.

הדרן עלך כל הבשר